

Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige i Nord-Norge

Marianne Bodin Aanderbakk

*Mastergradsoppgave i religionsvitenskap
Vårsemesteret 2006
Universitetet i Tromsø
Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Institutt for religionsvitenskap*

Mormons are like artichokes. At first encounter you either like them or you don't. But those who have unfavorable first impressions, often find that once the outer layers are peeled away, both Mormons and artichokes are most likeable. In fact, most people who get to know Mormons become their friends. And a little objective research on Mormon beliefs reveals that, except for a few doctrinal differences, these people who call themselves Latter-day Saints are just like the rest of us ... very human beings.

Boston Globe (1967)
(Arrington og Bitton, 1979: 308)

Forord

Før år 2001 kan jeg ikke huske å ha hørt om trossamfunnet Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige, heretter kalt SDH. Ved tilfeldigheter kom det misjonærer fra SDH hjem til meg og begynte å fortelle meg om sin tro og de små grenene av troende som faktisk befant seg i Nord-Norge. Jeg ble nysgjerrig og ønsket å vite mer om trossamfunnet og medlemmene her i nord. Derfor ble jeg det SDH kaller for en undersøker og tok i mot misjonærene til seks ”leksjoner” der de underviste meg om kirken og sin forståelse av evangeliet.

Deretter oppsøkte jeg all den litteratur jeg kunne finne om trossamfunnet og leste dette. Jeg ble etter hvert også interessert i å vite mer om de nordnorske grenene og hvordan de så på misjoneringen, og hvordan de opprettholder sin tilhørighet og tro. Denne oppgaven kan derfor sees på som et resultat av min nysgjerrighet og et fremlegg av det jeg lærte om og av SDH og medlemmene her i Nord-Norge.

Hele oppgaven ble skrevet hjemme i Vesterålen, langt unna fagmiljøet og universitetsbibliotek. Å selv skulle finne relevant faglitteratur viste seg vanskelig uten innspill og tips fra andre. I tillegg viste det seg til tider vanskelig å få fatt i den ønskede litteraturen, ved at der ikke var utgaver til utlån. Dette gjenspeiler seg nok i resultatet, i og med at jeg har en relativt kort litteraturliste.

Jeg ønsker å rette en stor takk til grenspresidentene i Bodø gren, Harstad / Narvik gren og Tromsø gren for all den hjelp de har gitt meg ved å finne informanter og informasjon til meg hver gang jeg har bedt om det. Jeg vil takke medlemmene som stilte opp til intervju med meg, og som tok så godt i mot meg. Og jeg vil takke alle misjonærene, som var i Tromsø under arbeidet mitt, for all den hjelp og støtte de har gitt meg. Uten alle disses hjelp hadde jeg ikke hatt noen oppgave å levere. Tusen takk.

En stor takk går også til min veileder professor Øyvind Norderval som har veiledet meg på e-post og på de korte møtene vi har hatt, når jeg var i Tromsø. Uten hans støtte og oppmuntrende ord hadde dette ikke gått. Jeg vil også takke fagmiljøet ved Institutt for religionsvitenskap for å ha tatt så godt i mot meg når jeg en sjelden gang besøkte Tromsø, og for alle de gode innspillene de har gitt meg gjennom prosessen.

Til slutt vil jeg takke min fantastiske familie og gode venner for å ha pushet meg til å stå på og oppfylle drømmen min. De har stilt opp som barnevakt når jeg har trengt det, og

støttet meg på alle mulige måter. Og Jesse, min kjære mann, tusen takk for at du alltid har trodd på meg, særlig da jeg mistet troen på meg selv.

Marianne B. Aanderbakf

Tromsø

Innhold:

Forord	3
1. Innledning	7
1.1 En kort presentasjon av trossamfunnet	7
1.2 Problemstillinger	8
1.3 Forskningshistorie	9
1.4 Metode	11
1.5 Redegjørelse for kildematerialet.....	14
1.6 Teori.....	15
1.7 Struktur	17
2. Historie og særtrekk	17
2.1 SDH og begynnelsen	17
2.2 Kirkens oppbygging som organisasjon.....	19
2.2.1 Struktur.....	19
2.2.2 Menneskenes roller	20
2.2.3 Kirkebygg	23
2.3 Kirkens doktriner.....	24
2.3.1 Mormons bok – et annet vitne om Kristus	24
2.3.2 Lære og pakter	26
2.3.3 Den kostelige perle	27
2.3.4 Bibelen – ”for så vidt som den er riktig oversatt”	28
2.3.5 Gudstroen	28
2.4 Kirkens historie i Nord-Norge.....	29
2.4.1 Kirkens historie i Norge.....	30
2.4.2 Nord-Norge.....	31
3. Problemfelt: Misjonering og rekruttering i Nord-Norge	34
3.1 Hvem blir medlem, hvorfor blir de det og hvordan blir de det?	35
3.1.1 Hvem blir medlem?.....	35
3.1.2 Hvorfor blir de medlem?	36
3.1.3 Hvordan blir de medlem?	39
3.2 Misjonærenes rolle i SDHs nordnorske grener.	42
3.2.1 Misjonærene og forholdet til de nordnorske grenene	44
3.3 Misjonering og konvertering.....	47
3.3.1 Dåpsopplæringen	49
4. Problemfelt: Det sosiale aspektet	51
4.1 Opprettholdelse av tilhørighet og tro	52
4.1.1 Ungdommene i SDH	52
4.1.2 De voksne i SDH	59
4.2 Skille mellom utenfor og innenfor.....	65
4.2.1 Tverrkirkelig arbeid	66
4.2.2 Å skille seg ut	68
4.3 Samfunnsengasjement	70
4.4 Konflikter med samfunnet, finnes de?.....	71
4.4.1 Moralnormer	72
4.4.2 ”Hyperaktive kirkegjengere” mot fritidsaktiviteter på søndager.....	74
5. Avslutning	75

Litteraturliste	80
Vedlegg	82
Vedlegg 1: Informasjonsbrev	82
Vedlegg 2: Informasjonsbrev	83
Vedlegg 3: Samtykkeerklæring	84
Vedlegg 4: Intervjuguide	85
Vedlegg 5: Spørsmålsskjema til grenspresidentene	88
Vedlegg 6: Spørsmål til misjonærene	88

1. Innledning

1.1 En kort presentasjon av trossamfunnet

Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige er i følge dem selv en av de hurtigst voksende kristne kirker i verden. Selv om trossamfunnet opprinnelig er fra USA, er det nå i Sør-Amerika det øker mest. SDH er representert i alle verdensdeler, ved at den har vært rask til å komme på plass med misjonærer så snart et land har åpnet for religionsfrihet. Her i Norge har den hatt medlemmer helt siden 1851 da den første misjonæren fra USA kom hit.

På verdensbasis har kirken over 11 millioner medlemmer, og i Norge har de over 4000 fordelt over hele landet i 25 menigheter og 10 møtehus/kirkebygg. I Nord-Norge har den fire menigheter eller grener, som de selv kaller det, i Bodø, Harstad/Narvik, Tromsø og Alta/Hammerfest, med til sammen ca 80 aktive medlemmer. Det finnes også en god del ikke-aktive medlemmer spredt ut i Nord-Norge, mennesker som har latt seg døpe i kirka og som deretter har flyttet og ”falt fra”. Disse er det store mørketall på. Det er ca 80 misjonærer i Norge per i dag, seks av disse oppholder seg i Nord-Norge.¹

Misjonærene kommer fra flere forskjellige land, men det vanligste er at de kommer fra USA. Før de blir sendt ut, lærer de seg både språket og kulturen til det landet de blir sendt til. I tillegg utsendes de bestandig to og to. Mange har nok lagt merke til de unge velkledde mennene og kvinnene, som går rundt og søker kontakt med mennesker som kan være interessert i å vite mer om denne kirken og deres tro. Det å dra på misjonering er ikke en plikt. Guttene blir oppfordret til å dra og bruker tid på å arbeide seg opp penger mens de enda går på high school. De fleste ser på det som en god mulighet til å lære et nytt språk og nye skikker, samtidig som de nå må lære å klare seg mest mulig på egen hand.

SDH legger stor vekt på familieliv og tror at ekteskap, som er beseget i tempelet, er evig. Det samme gjelder da også i forhold til barna. Slektsforskning, et kjent fenomen blant SDH-medlemmene, ses på som en forpliktelse. Dette gjør de for å kunne utføre tempelordinanser for sine forfedre slik at også de skal få være beseget/knyttet til hverandre i all evighet. Dette kommer jeg tilbake til senere. Avholdenhet fra alkohol og tobakk er viktig for dem, dette er presisert i en helselov som går ut på at medlemmene

¹ Per 1. oktober 2004

skal leve sunt og ta vare på sin helse. De er også kjent for å ha høye moralnormer, disse er nevnt i kirkens ”Trosartikler” punkt 13² og går ut på å følge Paulus’ formaninger i 1 kor 13.

SDH hevder at Bibelen er Guds ord, men i tillegg har de *Mormons bok*, som de hevder er et annet testamente om Jesus Kristus. Dessuten har de *Lære og pakter* og *Den kostelige perle*, som de også hevder er hellige bøker da de skal være åpenbaringer fra Gud. Medlemmene av denne kirken hevder å være svært tolerante og ser handlefrihet som en hellig gave fra Gud, der menneskets rett til å kunne velge mellom godt og vondt er ukrenkelig.

1.2 Problemstillinger

Jeg har valgt å se på SDH fra en sosiologisk synsvinkel der den overordnede problemstillingen dreier seg om hvordan informantene mine forholder seg til misjonering og misjonærene, og hvordan de opprettholder sin tilhørighet og tro samtidig med at de må forholde seg til et stadig mer sekularisert samfunn der de selv er del av en livssynsmessig minoritet i forhold til samfunnet rundt. Innenfor dette området er det flere underproblemstillinger som ligger til grunn for arbeidet med kapittel 3 og 4.

I forhold til misjon og misjonærene:

- Hvem blir medlem, hvorfor og hvordan blir de medlemmer?
- Hva er misjonærenes rolle i de nordnorske grenene?
- Hvordan påvirker sekulariseringen av samfunnet misjoneringen?
- Hvordan er forholdet mellom misjonærene og de nordnorske grenene?
- Hvordan påvirker den store utskiftningen av misjonærer medlemmene av grenene?
- Hvilke utfordringer ligger foran SDH i forhold til misjonering?

Og i forhold til opprettholdelse av tilhørighet og tro:

- Hvordan opprettholder de følelsen av tilhørighet og tro i små og til tider isolerte grener?
- Hvordan er kontakten i mellom medlemmene av grenene, mellom grenene i Nord-Norge og mellom grenene i Nord-Norge og misjonen i Oslo?
- Hvordan opplever de skillet mellom de som er utenfor og de som er innenfor?

² ”Vi tror at vi må være ærlige, trofaste, kyske, kjærlige, dydige, og at vi må gjøre godt mot alle mennesker. Vi kan i sannhet si at vi følger Paulus’ formaning – vi tror alt, vi håper alt, vi har tålt meget, og håper å bli i stand til å utholde alt. Vi trakter etter alt som er dydig, skjønt, prisverdig og godt.”

- Har de kontakt med andre trossamfunn i nærmiljøet?
- Hvor engasjert er de i samfunnet?
- Opplever de konflikter med samfunnet rundt?
- Hvordan tror foreldrene at barna opplever det å ha en annerledes tro enn alle andre?

1.3 Forskningshistorie

Hovedsakelig er det meste av litteraturen som er utgitt i Norge, hovedoppgaver og doktoravhandlinger ved norske universiteter og høyskoler. Ingen av disse har foretatt en rent sosiologisk undersøkelse, men mye av det som er gjort, er godt bakgrunnsstoff for min oppgave.

Der finnes en hovedfagsoppgave i religionsvitenskap ved Universitetet i Bergen fra 1998 av Vivian Digernes, *"Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Helliges organisasjon, lære og ritualer"*. Her tar hun for seg SDH som organisasjon i Norge, og den er derfor relevant som sekundærkilde når det gjelder å få et overblikk over de ulike rollene medlemmene spiller i SDH.

Der finnes også en hovedoppgave i religionsvitenskap ved Universitetet i Bergen fra 1991 av Mette Ramstad, *"Messages of the Mormon missionaries to the Polynesians in the last century. With preliminary references to native's responses and motives for conversion"*. Mette Ramstad har også skrevet en doktoravhandling om samme emne, utgitt i 2000, *"Conversion in the Pacific: Eastern Polynesian Latter-day Saints' conversion accounts and their development of a LDS identity"*. Doktoravhandlingen er vesentlig med tanke på teorier om konvertering og metoder for innsamling av materiale. Ramstad har tatt utgangspunkt i Lewis R. Rambos teorier om religiøs konvertering og bruker dette til å analysere sine undersøkelser om konverteringsopplevelser og opprettelse av en mormonsk identitet. Hun bruker også Meredith B. McGuires teorier om samfunnets betydning for opprettholdelse av tro og normer hos individet, og hvordan det gir mening til individenes identitet, overbevisning og levesett.

Einar Molland gav i 1976 ut boken *"Konfesjonskunnskap - Kristenhetens kirker og trossamfunn"* der han tar for seg flere kirkers og trossamfunns opprinnelse, historie, teologi og lære, inklusive SDHs. Det statistiske stoffet i boken er imidlertid utdatert.

I 2004 kom Johnnie Glad ut med doktorarbeidet *"The mission of Mormonism in Norway 1851-1920 – A study and analysis of the receptionprocess"*. Dette er en historisk

gjennomgang av misjonen i Norge i tidsrommet 1851 til 1920 og en analyse av mottakelsen trossamfunnet fikk i Norge. Boken er en viktig sekundærkilde når det gjelder å få et historisk overblikk over misjonen i Norge.

På dansk foreligger boka "*Mormoner*" av Robert Mullen, skrevet i 1971.³ Den tar for seg SDH fra begynnelsen og frem til 1970, og den tar også for seg den tidlige misjoneringen i Skandinavia og er derfor relevant som kilde når det gjelder å få et historisk overblikk over misjonen i Norge også ved at jeg kan kryssjekke med andre relevante kilder.

Fra USA har jeg hentet boken "*An introduction to Mormonism*" av Douglas J. Davies, utgitt i 2003. Davies, professor i religionsstudier ved Universitetet i Durham, er ikke medlem av SDH og skriver med et fenomenologisk outsider-blikk på kirkesamfunnet. Denne boken tar for seg alle aspekter ved SDH med tanke på teologi og SDH som organisasjon i USA. Boka er relevant med tanke på den dype innføringen i SDHs teologi og organisering som også gjelder for den norske delen av SDH.

Davies har også gitt ut boken "*The Mormon Culture of Salvation*". Den kom ut i 2000 og presenterer det kulturelle og religiøse livet til SDH i USA. Spesielt tar den for seg hvordan SDH ser på verden og hvordan de arbeider for sin evige frelse. Dessverre ble ikke denne boken tilgjengelig for utlån før i april 2006 og jeg fikk derfor ikke tak i den.

I og med at jeg har valgt en sosiologisk tilnærming til Mormonerkirken, finner jeg at jeg utforsker nye beiter ved min tilnærming til emnet. I USA har det i flere år vært en omfattende forskning på LDS. En bok jeg fant svært nyttig som tilnærming til forskningshistorien der, var "*Mormon Identities in Transition*" fra 1996, redigert av Douglas Davies. I denne boken var det et kapittel som omhandlet "*The future of Mormon studies*". Her skriver David J. Whittaker om områder som trenger mer forskning: "These include: international studies, works that place Mormonism more fully and factually into the larger world in which it now finds converts; ... studies of Mormon women and the larger story of the LDS family, stressing both its successes and its challenges; ..." ⁴ Her faller jeg inn i lokalstudiene av de internasjonale mormonismestudiene, der jeg ser på SDHs stilling i Nord-Norge hvor kirken nå er interessert i å finne nye medlemmer. Jeg vil se på misjoneringen og hvilke utfordringer det fører med

³ Originalutgaven forelå i 1966 og var utgitt av Garden City, N.Y.: Doubleday med tittelen "*The Latter-Day Saints: the Mormons yesterday and today*."

⁴ Whittaker, 1996: 220.

seg for de stedlige menighetene og isolasjonen de som minoritet i storsamfunnet Nord-Norge kan føle.

1.4 Metode

Oppgaven er basert på 12 kvalitative intervjuer med leke medlemmer, ett intervju med to misjonærer gjort høsten 2004, samt en liste med spørsmål jeg ba grenspresidentene svare på per e-post. De kvalitative intervjuene blir definert som *”et intervju som har som mål å innhente beskrivelser av den intervjuedes livsverden, med henblikk på fortolkning av de beskrevne fenomener”*.⁵ Jeg valgte å bruke kvalitative intervjuer fordi det er få informanter i de respektive grenene, og derfor ville jeg få mer ut av disse enn jeg ville ha fått gjennom kvantitative undersøkelser. Jeg ba grenspresidentene om lov til å gjøre intervjuer med medlemmene av de tre grenene og ba også grenspresidentene om å finne intervjuobjekter til meg.⁶ De så ingen problemer med å la meg gjøre intervjuene, selv ikke etter at de hadde fått lest gjennom intervjuguiden. De var behjelpelige med å finne intervjuobjektene for meg, de svarte også på spørsmål jeg hadde om grenene og gav meg en del skriftlig materiale.

Det er mange argumenter mot å løse oppgaven på den måten som jeg valgte. Ved at jeg lot grenspresidentene lese intervjuguiden og velge ut intervjuobjekter til meg, risikerte jeg at de ville velge medlemmer som kunne svare positivt og til SDHs fordel på spørsmålene, noe som ville gjøre undersøkelsen lite troverdig og gi den manglende validitet. De medlemmene som ble valgt ut av grenspresidentene til å være informanter for meg, var aktive medlemmer som alle hadde vært medlemmer av SDH i flere år. Alle var svært åpne og formidlet sine tanker om sin tro og tilhørighet gjennom sine vitnesbyrd.

Vitnesbyrd er retrospektive historier, lettere forklart som tilbakeskuende og reflekterte fortellinger om egen tro og konvertering som forsterker den troendes egen tilhørighet til et trossamfunn, men som også brukes i forhold til andre utenfor for å viderefremme sin tro og proselytisere. Man kan nesten si at de på en måte ønsket å overbevise meg om at deres budskap er det sanne og på den måten prøve å omvende meg. Som David J. Hufford skriver:

⁵ Kvale 2001: 21

⁶ Se vedlegg 1

*But why wouldn't believers try to convert us if they believe they know the truth. The only plausible reasons for not wanting to convert us would be if they hated us or if they believed us ineligible for the truth, as in some racist religious frames. And why should we not want them to try to convert us? What better way to find out what someone believes? Do we want to convert them to the belief that one religious position is as good as another, and that all proselytizing is wrong?*⁷

Jeg så derfor ikke på det som et problem at de prøvde å omvende meg, selv om jeg følte meg presset til tider. Som Hufford sier, er det den beste måten å finne ut hva de tror på, og jeg mener også at det er den beste måten å finne ut hvordan de ser på forholdet innad i grenene og i selve trossamfunnet. All informasjonen jeg fikk av medlemmene gjennom intervjuene, er jo selvfølgelig helt subjektiv, det er deres personlige tro og meninger. Og den kunnskapen jeg opparbeidet meg gjennom å lese om SDH og gjennom intervjuene er også helt subjektiv. Gjennom å bruke sitater fra intervjuene ønsker jeg å fremheve informantenes subjektive meninger samtidig som jeg kommenterer og analyserer disse ved hjelp av den kunnskapen jeg innehar.

Jeg valgte å bruke en båndopptaker under intervjuene slik at jeg kunne konsentrere meg om samtalen med intervjupersonen. Utgangspunktet mitt var en intervjuguide, men jeg følte at det var viktig for meg å kunne følge opp hva de sa ved å kunne løsrive meg delvis fra denne guiden når noe spesielt dukket opp.⁸ Det betydde ikke at jeg ikke at jeg gikk ut over intervjuguidens grenser, men at jeg kunne følge informantens tankestrøm og stille spørsmålene ut i fra det. Man kan si at for meg var det viktig at intervjupersonene på en måte glemte at dette var et intervju, og at det var den gode samtalen jeg var interessert i fordi det da var lettere for informantene å åpne seg opp for meg.

Det at jeg brukte båndopptaker, gjorde nok at informantene ble litt tilbakeholdne i begynnelsen. En av grunnene var nok at jeg var avhengig av at båndopptakeren lå så nært dem som mulig, og at de snakket tydelig. Dette gjorde jeg dem oppmerksom på ved starten av intervjuet. Også selve settingen med meg og min rolle under intervjuet, kan ha vært uroende for intervjuobjektene. Dette kan også ha vært med på å gjøre dem tilbakeholdne. Peter Donovan kaller dette for "*observer-effect*". Observatøren, uansett hvor nøytral han mener å være, kan selv være med på å forstyrre settingen, ved å gjøre objektet tilbakeholdent.⁹ Likevel gikk dette seg til etter hvert som de fikk begynne å fortelle mer om seg selv, og intervjuet fikk mer form som en samtale oss i mellom.

⁷ McCutcheon 1999: 305

⁸ Se vedlegg 4

⁹ Jmf. McCutcheon 1999: 236

Utskrivingen av intervjuene var vanskelig. Kvaliteten på lydopptakene var varierende alt etter hvor mye bakgrunnstøy der var, og hvor tydelig informantene klarte å snakke. På ett av intervjuene hadde jeg også tekniske problemer hvor båndopptakeren var feilinnstilt i forhold til kvaliteten. Jeg er likevel sikker på at jeg ikke har gått glipp av noen relevante opplysninger. Problemet med bakgrunnsstøy løste jeg ved å bruke øretelefoner som regulerte lyden på båndet.

Intervjuet med misjonærene handlet om å få en oversikt over deres hverdag i grenene. Og spørreskjemaet til grenspresidentene gjaldt grenenes historikk, vekst og medlemsaktivitet.

Mye av kildematerialet mitt er insider-materiale, blant annet intervjuene, kopier og brosjyrer, gitt til meg av SDHs medlemmer og misjonærer, og internettsidene til SDH. Min oppgave er ikke å si noe om hva som er rett og galt i forhold til SDHs lære. Min oppgave er å delvis beskrive SDH som kirkesamfunn og analysere medlemmenes forhold til misjon og deres opprettholdelse av tilhørighet og tro. Derfor bruker jeg deres stemmer slik jeg leser det ut av deres eget materiale til å beskrive SDH som kirkesamfunn, samtidig som jeg bruker materiale skrevet av andre outsiders til referanser. Jeg ønsker ikke å stille spørsmål om sannheten i mine intervjuobjekters påstander, og for å klare dette ønsker jeg å inneha en såkalt metodisk agnostisisme. Når der ikke finnes empirisk bevis for eller imot troen på et overjordisk vesen som skaper, kontrollerer og styrer hele universet, er den eneste måten en kan studere disse på å beskrive, katalogisere og sammenligne påstandene for og imot. Dette betyr at jeg ikke har tilstrekkelig med informasjon slik at jeg er i stand til å lage slutninger basert på tro.¹⁰ I følge McCutcheon kan en forsker som ønsker å beskrive forskjeller, likheter og hele kompleksiteten av menneskelig atferd og tro, bruke denne mellomliggende holdningen, så lenge målet ikke er å evaluere i positiv eller negativ retning. Metoden gir en frihet til å bruke en del redskaper eller undersøkelsesmetoder, som bidrar til at en unngår å stille spørsmål om sannheter der en ikke har mulighet til å teste ut eller debattere for og imot.¹¹ Mitt mål er å analysere og beskrive hvordan deres forhold er til misjon og hvordan de opprettholder sin tilhørighet og sin tro, derfor finner jeg denne metoden nyttig for min oppgave ved at den gir meg et grunnlag til å bruke insiderinformasjonen til å beskrive SDH-medlemmenes kirkesamfunn og tro, slik at jeg

¹⁰ McCutcheon 1999

¹¹ Ibid: 6

derfra kan analysere mitt innsamlede informant-materiale i en beskrivelse av kompleksiteten av deres menneskelige atferd og tro.

1.5 Redegjørelse for kildematerialet

Jeg hadde på forhånd laget en intervjuguide som jeg brukte under datainnsamlingen, denne finnes som vedlegg til oppgaven. Alle intervjuene som jeg gjorde, er beskyttet under personvernloven og vil derfor ikke bli lagt til i oppgaven, men jeg har brukt anonymiserte sitater i kapittel tre og fire.

Jeg hadde minst spørsmål på temaet om misjonering, likevel var det her jeg fikk mest materiale. Grunnen til dette var at det for medlemmene av SDH er viktig å ha et vitnesbyrd som forteller deres historie i forhold til SDH. Dette er med på å styrke deres forhold til SDH og til hverandre. I tillegg bruker de ofte vitnesbyrdet i misjonerings- og konverteringsprosessen, noe vi kan se i forbindelse med mine intervjuer av dem.

Jeg tok med mange spørsmål om intervjuobjektene personlige samfunnsengasjement fordi jeg antok at dette var relevant med tanke på grenenes størrelse og avstand fra andre grener og wards. Også her fikk jeg mange svar, men disse var også noe begrenset ut fra hvilken rolle informantene hadde i grenene. Noen av informantene var ikke involvert i den daglige driften av grenen og hadde derfor ikke mulighet til å svare på spørsmål som gjaldt grenenes samfunnsengasjement. Denne informasjonen ba jeg i stedet grenspresidentene om å gi meg.

Jeg sendte også et spørsmålsskjema til grenspresidentene der jeg ba om opplysninger om de respektive grenene og deres opprinnelse.¹² Her var det i det hele tatt svært vanskelig å få opplysninger. Narvik var den eneste som faktisk sendte meg skriftlig materiale gjennom en artikkel fra SDHs eget tidsskrift *Liahona*, publisert i april 1985, ”*Narvik Gren 80 år*” av Asm. H. Hernes. Ved hjelp av denne fikk jeg innsyn i noe av historien til Narvik gren.

Jeg ba også grenspresidenten i Tromsø om lov til å intervju misjonærene om deres hverdag som misjonærer.¹³ Dette fikk jeg lov til, og de gav meg en god innføring i SDHs misjon og i sin hverdag.

¹² Se vedlegg 5

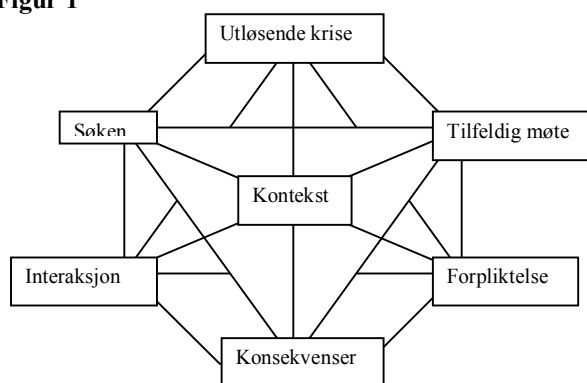
¹³ Se vedlegg 6

Internettssidene til SDH, www.jesu-kristi-kirke.no har også vært svært nyttige for min oppgave. Her har jeg funnet mye stoff om organisasjonen og hvordan den fungerer. Jeg har også brukt Mormons bok, Lære og Pakter og Den kostelige Perle, og da særlig introduksjonene i begynnelsen av hver bok. I tillegg har jeg brukt brosjyrer og informasjonsfoldere utgitt av SDH og gitt til meg av misjonærene og medlemmene.

1.6 Teori

Jeg kommer til å ta utgangspunkt i Lewis R. Rambos (1993) teorier om religiøs konvertering. I følge Rambo er konvertering (a) en prosess som går over en periode, ikke en enkel hendelse; (b) den er kontekstuell og påvirker og blir påvirket av et mangfold av forhold, forventninger og situasjoner; og (c) faktorer i konverteringsprosessen er mangeartet, interaktive og samlende.¹⁴ Rambo har tatt for seg flere teorier om religiøs konvertering og foreslår at en bør bruke en multidimensjonal og historie- og også prosessorientert modell som tilnærmer seg konvertering som en serie av elementer som er interaktive og samlende over tid. Denne kaller han en systematisk trinnmodell.¹⁵ Modellen består av syv trinn som er interaktive og samlende, og man kan sette den inn i en ”diamantform”, og denne vil jeg benytte meg av i min analyse av mine informanternes konverteringsprosess.

Figur 1

16

Han har også sett på hvilken rolle kulturelle og sosiale faktorer spiller i konverteringsprosessen, og han har også beskrevet hvordan flere religioner ser på konvertering, blant annet også SDH.

¹⁴ Rambo 1993: 5

¹⁵ Ibid: 17

¹⁶ Ibid: 18

Meredith B. McGuire (2002) skriver om opprettholdelse av tilhørighet i et pluralistisk samfunn, men behandler også konvertering og tar der for seg hva konvertering er, hvilke typer konverteringsmåter der er, hva som kan føre til konvertering, samt konverteringsprosessen og symboler som markerer konverteringen. Dette kan vi se i sammenheng med Rambos (1993) teorier og systematiske trinnmodell. Relevant for meg er hennes teorier om opprettholdelse av tilhørighet til det religiøse samfunnet som går ut på å gjøre seg til den eneste legitime bærer av en religiøs tro og konsekvensene av dette i forhold til andre i storsamfunnet. Dette er spesielt interessant med tanke på at SDH er en religiøs minoritet i det pluralistiske storsamfunnet. Men også hennes teorier om hvordan de sosiale omgivelsene har betydning for opprettholdelsen av tro og normer hos individet og hvordan de sosiale omgivelsene gir mening til individets overbevisninger, er viktige. Jeg vil også se på hennes teorier om "commitmentstrategier" der hun tar for seg ritualer, vitnesbyrd og grensesetting mellom "oss" og "dere" som midler til opprettholdelsen av tilhørighet til en religiøs gruppe.

Den faglige diskusjonen om "oss" og "de andre" er særlig vesentlig i min sammenheng. Man forstår seg selv i forhold til de andre, og man forstår de andre i forhold til en selv. Dette gjelder også grupperinger. Marianne Gullestad¹⁷ identifiserer flere nøkkelsymboler som har stor betydning for nordmenns forestillinger om hvem som hører til, og hvem som er for forskjellig. Dette fokuset på forestilte fellestrekk og forskjeller fører blant annet til at de som fremstår som for forskjellig, blir oppfattet som en trussel mot verdier som er viktige i storsamfunnet og for det enkelte menneske. Dette er relevant med tanke på at medlemmene av SDH ofte er fremstilt i media som polygamister, og det er svært vanlig at spørsmål om polygami dukker opp når SDH nevnes.

Solveig Moldrheim¹⁸ skriver om stereotyper i forhold til "ikke-hvite" og klassifiseringer av disse. Hun presenterer en klassifiseringsmodell som hun ønsker skal utvide vår forståelse av stereotyper. Her skiller hun mellom positive fremstillinger med en ekskluderende funksjon, negative fremstillinger med en inkluderende funksjon, positive fremstillinger med en inkluderende funksjon og negative fremstillinger med en ekskluderende funksjon. Hun skriver om stereotyper i forhold til "ikke-hvite", men modellen kan også tas i bruk på andre grupper og er derfor relevant i forhold til mytene

¹⁷ Artikkel i "Forestillinger om "den andre"" 2001

¹⁸ Ibid

man finner både i media og blant folk flest om SDH og i forholdt til hvordan medlemmene av SDH tror andre ser på dem som religiøs gruppe.

1.7 Struktur

Kapittel 2 er en innføring i SDHs historie og særtrekk der jeg tar for meg kirkesamfunnets tidlige historie, oppbygging som organisasjon, doktriner og historie i Nord-Norge. Når det gjelder organisasjonsoppbygging, ønsker jeg å få frem strukturen i SDHs organisering og medlemmenes rolle i SDH, samt hvilke kirkebygg de har, og hvordan disse brukes. I delen om doktriner tar jeg for meg SDHs religiøse skrifter og gudstroen deres. Og i delen om SDHs historie i Nord-Norge, tar jeg for meg hver enkelt gren/menighet og legger frem de fakta jeg har fått om den enkelte.

Kapittel 3 tar for seg misjoneringen og rekrutteringen i Nord-Norge. Her kommer analysen av den delen av intervjuene som tok for seg misjonering. Konverteringsteori blir her en viktig del av analysen.

Kapittel 4 inneholder analysen av den delen av intervjuene som tok for seg det sosiale aspektet og forholdet mellom medlemmene i SDH og de utenfor. Viktigst i dette kapitlet blir teorier om opprettholdelse av tilhørighet og tro, selv om kapitlet deler seg relativt likt mellom opprettholdelse av tilhørighet og tro, skillet mellom utenfor og innenfor, samfunnsengasjement og konflikter med samfunnet. Disse teoriene er også relevante for de andre delene, da opprettholdelse av tilhørighet og tro ofte avhenger av at det er et skille mellom de utenfor og de innenfor, og at det er en viss grad for konflikt/ulikhet med samfunnet rundt.

2. Historie og særtrekk

2.1 SDH og begynnelsen

I 1830 gav Joseph Smith (1805-1844) ut boken Mormons bok og startet et kirkesamfunn som skulle være gjenopprettelsen av den sanne, opprinnelige kirke i staten New York, USA. Smith hevdet at Mormons bok var åpenbart for ham av engelen Moroni på noen nedgravde gullplater, og at han hadde brukt orakelsteinene Urim og Tummim, også kjent fra 2. Mos. 28-30, til å oversette disse. Etter hvert kom også bøkene "Pearl of Great Price" og "Doctrines and Covenants" (1835) til, også disse anerkjennes av SDH

som åpenbarte skrifter i tillegg til Bibelen og Mormons bok. Joseph Smith ble nå regnet som profet av sine tilhengere.¹⁹

I 1831 flyttet han senteret til Kirtland, Ohio. Kirkesamfunnet ble patriarkalsk og hierarkisk organisert. De hadde et tempel, innvidd i 1836, der de utførte seremonier i stil med frimurerordenens mysterier.²⁰ En sterk misjonerende virksomhet ble startet, noe som førte til en sterk vekst. I 1838, etter at de hadde blitt forhatt av samfunnet rundt, flyttet de til Illinois hvor de grunnla byen Nauvoo i 1840. Her bygde de opp et tempel og et universitet, og de sendte misjonærer til Europa hvor de oppfordret konvertitter å dra til Nauvoo.²¹

I 1844 var urolighetene mellom mormonene, som de kaltes på folkemunne, og samfunnet rundt blitt svært store, og Joseph Smith og broren ble arrestert. Mens de var i fengselet, ble de angrepet, og etter tre dager ble de skutt av en stor bevæpnet folkemengde.²² Profeten Joseph Smith var nå blitt martyr. Tiden som fulgte, ble preget av splittelser. Man var uenige om hvem som skulle ta over som leder, og man var uenig om hvilken lære som var den riktige. De radikale, the Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints (SDH), under ledelse av Brigham Young (1801-1877), emigrerte vestover til Salt Lake i Utah og dannet der en teokratisk stat. En mer konservativ gruppe, som blant annet forkastet flerkoneriet, ble igjen i Midtvesten. Gruppen besto av profetens etterlatte familie og dannet i 1860 den the Reorganized Church of Latter-Day Saints (Den Reorganiserte Kirken).²³

I 1852 innførte SDH polygamiet offisielt, men den Amerikanske Høyesterett avviste i 1878 at forbudet mot polygamiet stred mot religionsfriheten, og i 1890 måtte SDH erklære at polygamiet var oppgitt.²⁴ Den teokratiske staten måtte også oppgis i 1890, og i 1896 ble territoriet Utah opptatt som den 45. staten i USA.²⁵

I dag er SDH et verdensomspennende kirkesamfunn, med størst vekst i Sør-Amerika. De har nærmere 12 millioner medlemmer, hvor over halvparten bor utenfor USA. De blir representert av over 60 000 misjonærer i 162 land og har utgitt over 100 millioner eksemplarer av Mormons bok. Medlemmene kommer sammen hver søndag i møtehus

¹⁹ Molland 1976: 338-339, 342

²⁰ Glad 2004: 34-35 og Davies 2000: 168

²¹ Molland 1976: 342, 344 og Glad 2004: 36

²² Glad 2004: 38-39

²³ Molland 1976: 344 og Glad 2004: 39-41

²⁴ Glad 2004: 85

²⁵ Molland 1976: 345

over hele verden. Og med 115 templer i drift, spredt over hele verden, og 13 til under bygging har alle medlemmene mulighet til å besøke et tempel uavhengig av bosted.²⁶

2.2 Kirkens oppbygging som organisasjon

I dette kapitlet har jeg brukt de betegnelse SDH selv bruker. Kirkesamfunnet er amerikansk, og betegnelse kommer derfor fra det engelske språket. Jeg vil først presentere de betegnelse som er mest særegne for dette samfunnet, og senere i kapitlet vil jeg forklare disse. De viktigste er president, quorum, syttier, ward, grener, stav, primær, Det aronske prestedømme og Det melkisedekiske prestedømme. I tillegg vil jeg ta med en del om templer og kirker og hvordan disse defineres.

2.2.1 Struktur

SDH er ledet av President Gordon B. Hinckley. Han er SDHs 15. president og har sittet siden 1995. Presidenten har to rådgivere, og sammen danner de det første presidentskap. Sammen med De tolv apostlers råd har det første presidentskap ansvar for administrasjon, tilsyn og utarbeidelse av retningslinjer og fremgangsmåter over hele verden. Fra sitt hovedkvarter i Salt Lake City, Utah i USA, reiser de over hele verden for å møte lokale ledere og medlemmer. Det er også flere quorumer av syttiere (seventy) som assisterer disse i sitt arbeid. For å lette det administrative arbeidet har SDH delt verden opp i 28 områder og hvert område er ledet av et områdepresidentskap.²⁷

På lokalt plan organiseres medlemmene i menigheter (ward) som har mellom 200-600 medlemmer, mindre menigheter kalles grener (branch). Disse ledes av biskoper eller grenspresidenter (ledere i mindre menigheter som de i Nord-Norge). Alle grener blir etablert ved at misjonspresidenten i Norge ordinerer et medlem ved håndspåleggelse til å bli grenspresident, og vedkommende får da overdratt de nøkler og den makt og myndighet som ligger under dette kallet for å handle på vegne av kirken i dette geografiske området og presidere over og tjene grenen og dens medlemmer.²⁸

²⁶ Informasjonen er hentet fra SDHs egne hjemmesider i Norge.

²⁷ Informasjonen er hentet fra SDHs egne hjemmesider i Norge og SDHs egen Mediainformasjon for Norge.

²⁸ Davies 2000: 177-178

Flere menigheter til sammen danner en stav (stake) på mellom 2000-4000 medlemmer, som er ledet av en stavspresident. Alle disse arbeider frivillig uten lønn og må også arbeide i sitt yrke for å forsørge familien. Medlemmene, både menn, kvinner og ungdom, har en eller annen oppgave eller ansvarsområde. I Norge, hvor det bare er ca 4000 medlemmer, utgjør alle grenene og wardene en misjon, som fungerer på samme måte som en stav. Tjenesteoppgavene kan være alt fra administrasjon, rådgiving, undervisning, hjemmebesøk, misjonærarbeid eller organisering av sosiale aktiviteter eller tjenesteprojekter.²⁹ SDHs viktigste og grunnleggende enhet er familien, og man vektlegger at det er i familien verdier og verdinormer best læres, vises og uttrykkes. Foreldrenes ansvar vektlegges, men menigheten anses som en viktig ressurs for å hjelpe det enkelte familiemedlem å utvikle seg sosialt, følelsesmessig, intellektuelt og åndelig.³⁰

2.2.2 Menneskenes roller

I Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige er det bare mennene som kan ha prestedømme. De definerer “prestedømme” som myndighet til å handle i Guds navn og skiller mellom det aronske og det melkisedekiske prestedømmet. Alle mannlige medlemmer av kirken som har forberedt seg og blitt funnet verdige, mottar prestedømmet (det er mulig fra de er 12 år gamle) for å kunne hjelpe til med ledelsen av kirken og tjene andre. Det aronske prestedømmet er det laveste og består av biskoper, prester, diakoner og lærere.³¹ Medlemmene av det melkisedekiske prestedømmet, som er det høyeste, har tittelen eldste og har rett til å preke, døpe, forrette nattverd og ordinere. Voksne menn og yngre menn tilhører prestedomskoroner eller grupper.³² Ordineringen skjer ved håndpåleggelse med bønn og er med på å øke følelsen av tilhørighet, og gjentakingen av denne overgangsriten er med på å gi dem en følelse av progresjon på lik linje med SDHs idé om progresjon mot evigheten.³³

²⁹ Informasjonen er hentet fra SDHs egne hjemmesider i Norge og SDHs egen Mediainformasjon for Norge.

³⁰ Ibid

³¹ Hjemmelærere og besøkende lærerinner: Hver måned får Kirkens familier besøk av to menn (hjemmelærere, som også våker over hele familien) og av to kvinner (besøkende lærerinner, som er en støtte for kvinnene i hjemmet).

³² Informasjonen er hentet fra SDHs egne hjemmesider i Norge.

³³ Davies 1997: 198

Kvinner blir ikke ordinert til prestedømmet i SDH. Kirkesamfunnet har i stedet flere forskjellige organisasjoner som blir ledet av kvinner både på lokal- og generalplan. Og kvinnene virker også som ledere og lærere i disse organisasjonene hvor menn ikke har adgang. Den viktigste av disse kvinneforeningene er Hjelpeforeningen, en verdensomspennende organisasjon for kvinner med over fire millioner medlemmer. I følge SDH er dette den eldste, og en av de største og viktigste kvinneorganisasjonene i verden. Den ble stiftet i 1842 av Joseph Smith og samarbeider med prestedømmet og barne- og ungdomsorganisasjonene i kirken. Lederstrukturen i organisasjonen er lik den i selve kirkeorganisasjonen. Det er en institusjon med selvstyre, og den ledes på verdensplan av et presidentskap på tre kvinner og en komité. De fleste aktivitetene finner imidlertid sted på menighetsplan. I tillegg til undervisning på søndagene og lærerrike, kunstneriske og husmorrelaterte aktiviteter i løpet av uken, har også kvinnene omsorg for de andre medlemmene gjennom det såkalte besøkende lærerinnerprogrammet.³⁴

SDH forkynner at menneskene, som Guds åndebarn, kommer fra en åndelig tilværelse og inn i dette livet gjennom fødselen. Dette synet er bestemmende for undervisningsplanen, aktivitetene og programmene for barn og unge i kirken.³⁵ Barn i alderen 3 til 11 år er med i primær. Dette er en slags søndagsskole hvor de får en innføring i SDHs lære og de hellige skrifter på en måte som er tilpasset deres alder. Fra de er 8 år gamle kan de døpes etter å ha fått kunnskap om kirkens grunnleggende læresetninger og selv tatt en velbegrunnet avgjørelse på grunnlag av denne opplæringen.³⁶

Når barna fyller 12 år, blir de delt inn i rene jente- og guttegrupper, Unge menn og Unge kvinner, og her blir de til de fyller 18 år. Guttene skal her utføre tjeneste i prestedømmet og samtidig forberede seg på farsrollen. Jentene skal forberede seg på sin fremtidige rolle som mødre. Begge får også undervisning i viktigheten av familien og en yrkesrettet utdanning, og de har felles aktiviteter, som ungdomskonferanser både lokalt og internasjonalt, for å styrke vennskap og forbindelser. De unge kvinnene blir medlem av Hjelpeforeningen når de er 18 år gamle.³⁷

I løpet av sitt liv påtar medlemmer av SDH seg mange ansvarsoppgaver og kall i menighetene og stavene, på område- og generalplan. Nesten alle embetene er

³⁴ Informasjonen er hentet fra SDHs egne hjemmesider i Norge.

³⁵ Ibid

³⁶ Ibid

³⁷ Ibid

tidsbegrenset, som regel mellom tre og ni år. Medlemmet blir kalt og avløst til slike embeter av kirkens ledere og de øvrige medlemmene oppholder vedkommende formelt og lover moralsk og praktisk støtte.

Noen ansvarsoppgaver utgjør en vesentlig del av ethvert aktivt medlems liv i SDH. Hjemmelærerprogrammet er betegnelsen på den åndelige omsorgen som gis alle medlemmene i menigheten av lokale prestedømmeinnehavere og kvinnes eget besøkende lærerinneprogram.³⁸

Noe av det viktigste for SDH er å spre budskapet. Derfor arbeider unge menn og kvinner i over 100 land med å misjonere for SDH i en periode på to år. I tillegg gis spesielle misjonsoppdrag, hovedsakelig til eldre mennesker, innen helsevesen, jordbruk, sosialarbeid, utdanning, tempeladministrasjon, slektsforskning osv. Alle misjonærer finansierer sitt eget arbeid med hjelp fra familie, venner og den lokale menigheten.³⁹

Gjennom forskjellige praktiske programmer og tiltak støtter og underbygger SDH medlemmenes innsats for å oppnå lykke i ekteskapet og et godt familieliv. Dette har de blant annet gjort ved å anbefale medlemmene til å ha ”familiens hjemmeaften” og familieråd. Familiens hjemmeaften er en kveld i uken satt av til religiøs oppbyggelse, felles aktiviteter, planlegging av aktiviteter, felles måltid og lignende for bare familien. Familierådet er anbefalt som et middel til kommunikasjon mellom foreldre og barn og til å forbedre familielivet.⁴⁰

På søndagene har SDH nattverdsmøter hvor alle deltar. Her fremføres salmer, bønner, taler, velsignelse og utdeling av nattverd⁴¹. I tillegg er det møter både før og etter nattverdsmøtet. Alle organisasjonene, som primær, Unge menn og kvinner, prestedømmet og Hjelpeforeningen, har regelmessige møter både på søndager og også ellers i uken. De har også temakvelder, der de noen ganger har med fagfolk, om familie- og ekteskapsrelaterte emner.⁴²

I Norge takker SDH nei til årlige tilskudd fra stat og kommune og også til momsreduksjon når de setter opp nye kirkebygg.⁴³ De ønsker ikke bindinger til staten selv om de kan være kvalifiserte til å få disse tilskuddene. I stedet praktiserer de tiendeprinsippet der enhver fritt kan gi en tiendedel av sin inntekt til kirken. Tienden finansierer hele kirkeorganisasjonen og brukes blant annet til bygging av templer,

³⁸ Davies 2000: 177-178

³⁹ Informasjonen er hentet fra SDHs egne hjemmesider i Norge.

⁴⁰ Ibid

⁴¹ Til forskjell fra i de fleste andre kirkesamfunn består dette bare av vann og brød.

⁴² Informasjonen er hentet fra SDHs egne hjemmesider i Norge.

⁴³ Artikkel hentet fra Vårt Land 09.02.05

møtehus og andre bygninger, kostnader i forbindelse med administrasjon og misjonærprogrammet, undervisningsmateriell, forskjellige aktiviteter i kirken og utdanning. I tillegg driver SDH også med hjelpearbeid i flere land, og en del av tienden går også med til dette.⁴⁴

2.2.3 Kirkebygg

SDH har to forskjellige kirkebygg, templer og kirker (møtehus), hvor disse har forskjellige funksjoner. Kirken eller møtehuset er det lokale samlingsstedet for medlemmene av SDH. Her møtes de til det ukentlige nadverdsmøtet på søndag med salmesang, bønn, velsignelse og utdeling av nadverd⁴⁵ og talere som tar opp emner i evangeliet og underbygger disse med skriftstedshenvisninger. Det er også her de forskjellige foreningene og gruppene møtes utover i uken i tillegg til at det også brukes til sosiale aktiviteter som for eksempel juleverksted.⁴⁶

Størrelsen på menighetene setter betingelsen for hva slags møtested de har. Med et gjennomsnittelig medlemstall på 20 får de leie faste lokaler, på 40 får de kjøpe en tomt i lokalsamfunnet, og på 60 får de bygge sin egen kirke. Men selv om kirken er et viktig møtested for medlemmene av SDH, er det tempelet som av dem regnes som Herrens hus.⁴⁷

Det første tempel i Skandinavia ble innviet i Stockholm i 1985 og er sammen med tempelet i København, innviet i 2004, fremdeles de nærmeste templene til Norge. Det best kjente tempelet er det vi finner i SDHs hovedsete Salt Lake City i Ohio, USA. Her finner vi også det verdenskjente Tabernakelkoret, ett av verdens største kor med over 360 medlemmer.⁴⁸

Hensikten med templene er å gjøre de ”frelsende ordinanser”⁴⁹ tilgjengelige for medlemmene. Den største og, i følge dem, den helligste ordinansen er ekteskapets sakrament, også kalt besegling. Denne ordinansen skal i følge SDH forene familien for evig også etter døden, og den kan også gjøres gjennom stedfortredende ordinanse.⁵⁰

⁴⁴ Informasjonen er hentet fra SDHs egne hjemmesider i Norge.

⁴⁵ Ordet ”nadverd” er her skrevet på samme måte som kirkesamfunnet selv skriver det.

⁴⁶ Informasjonen er hentet fra SDHs egne hjemmesider i Norge og egne observasjoner i årene 2001-2004.

⁴⁷ Informasjonen er hentet fra SDHs egne hjemmesider i Norge og gjennom intervjuer gjort høsten 2004.

⁴⁸ Informasjonen er hentet fra SDHs egne hjemmesider i Norge.

⁴⁹ Ordinanser er SDHs hellige ritualer.

⁵⁰ Informasjonen er hentet fra SDHs egne hjemmesider i Norge og Davies 1997: 192.

Stedfortredende ordinanser betyr at levende etterkommere på vegne av avdøde forfedre kan utføre ordinanser som forener og besegler disse i en evig familieenhet.⁵¹ Det er også derfor at slektsforskning har en slik høy prioritet blant medlemmene av SDH. Mange medlemmer reiser hvert år til tempelet for å utføre stedfortredende ordinanser eller for å gjøre prestedømmeoppgaver i tempelet. For mange blir dette også en slags samling der man får treffe andre troende og skape eller opprettholde nye og gamle vennskapsbånd.⁵²

Davies forklarer denne forskjellen mellom templer og kirker slik: “Ordinary chapels exist in time and any rites that takes place in them last for the period of time on this earth. Rites performed in temples are “for eternity”, their effects is for ever and extends into the heavenly domain.”⁵³

2.3 Kirkens doktriner

Som nevnt tidligere, er det fire primærttekster i mormonismen, Bibelen, Mormons bok, Lære og Pakter og Den kostelige perle. Disse kalles standardverkene. Jeg vil i dette kapittelet ta for meg disse fire verkene, hvordan SDH ser på dem og hvordan de bruker dem. Grunnen til at jeg tar for meg dette, er at Mormons bok er svært viktig for SDH’s misjonering, Lære og Pakter er viktig for deres daglige liv med tanke på deres ritualer, og Den kostelige perle er viktig da den består av oversettelser Joseph Smith gjorde.

2.3.1 Mormons bok – et annet vitne om Kristus

Mormons bok blir av Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige sidestilt Bibelen som et annet testamente om Jesus Kristus, hans liv og misjon. Kirken hevder at den uttrykker en generell kristen doktrine om frelse ved anger, tro og dåp, fundert på en dynamisk millenniumsforventning om et nært forestående Kristi komme.⁵⁴ Dette er et komme som kristne nå må forberede seg på ved å samles. Man kan si at Mormons bok primært er en tekst som repeterer etablerte bibelske ideer om lydighet og ulydighet til Gud. Dette innenfor en allestedsnærværende forpliktelse til Jesus Kristus, hvis rike snart skal

⁵¹ Davies 1997: 192

⁵² Informasjonen er hentet fra SDHs Mediainformasjon i Norge og gjennom intervjuer gjort høsten 2004.

⁵³ Davies 1997: 145

⁵⁴ Davies 2003: 34

etableres etter at menneskene har samlet seg fra det onde samfunn for å forberede seg.⁵⁵ Medlemmene av SDH skal samle seg og forplikte seg til å leve i henhold til Jesu Kristi lære som en forberedelse på at hans rike snart skal komme. Lik Bibelen er også Mormons bok delt inn i kapitler og vers.⁵⁶ Bokens innhold er for det meste profetiske ytringer delt inn i profetiske bøker mye likt GT⁵⁷, men den reflekterer ikke et etablert troende samfunn slik en finner at Salmene og Ordspråkene gjør i GT⁵⁸. Mormons bok inneholder ikke salmer og visdomsord til bruk i kirkens rituelle liv slik som Bibelen. Både livet og beretninger fra tidlige konvertitter indikerer at det som inspirerte folket, var vitnen om en ny åpenbaring og ikke selve innholdet i boken. Det var som en konkretisering av tanken om åpenbaringer som fokuserte på og manifesterte troen på en Gud som tidligere hadde talt gjennom profeter og som igjen talte gjennom profeten Joseph Smith. Kirkens medlemmer trengte ikke, som andre kristne, å gå tilbake til en tekst, de fikk nye åpenbaringer gjennom en profet som levde og kom med nye sannheter.

Hovedtemaet i boken er profetier som inneholder diskusjoner og argumenter om Kristi fremtidige komme og budskap til den nye verden (Amerika, det nye Sion) og ikke bare i Israel. Et annet sentralt tema i boken er Israels bortkomne ti stammer og deres rolle i Guds frelsesplan for menneskeheten.⁵⁹ Som allerede nevnt, ble opptegnelsene i følge mormonsk tradisjon, gjort på gullplater, og den siste som hadde disse, var Mormon som skrev et sammendrag av platene. Dette sammendraget skal utgjøre 2/3 av Mormons bok og har derfor gitt navn til boken. Mormons sønn, Moroni, skal deretter ha skjult disse platene i en steinkiste i jorden. Ca 1400 år senere, i 1827, skal Joseph Smith ha oversatt disse, og han gav ut Mormons bok – et annet vitne om Kristus. De originale platene skal han senere, i følge SDHs lære, ha gitt tilbake til engelen Moroni.⁶⁰

Hovedpoenget med Mormons bok kommer frem i de avsluttende versene⁶¹ hvor Moroni, en av profetene, oppfordrer fremtidige lesere til å kjenne Guds nåde og ikke minst tenke over og med åpent hjerte be Gud om et vitnesbyrd om at Mormons bok viser sannheten.⁶² Dette er i dag, for kirken og deres misjonærer, nøkkelen til å få nye

⁵⁵ Ibid: 48

⁵⁶ Davies 1997: 116

⁵⁷ Ibid: 116

⁵⁸ Davies 2003: 36-37

⁵⁹ Ibid: 51

⁶⁰ Molland 1976:338-339

⁶¹ Davies 2003:58

⁶² Moroni 10: 4

medlemmer. Hver undersøker⁶³ får en utgave av Mormons bok på sitt første møte med misjonærene og blir hele tiden oppfordret til å be til Gud for å få et vitnesbyrd. Mormons bok er per i dag oversatt i full utgave på 72 språk og i utdrag på 32 språk. Siden 1998 har de ikke oversatt flere utdrag, i stedet har de valgt å la alle nye oversettelser være i full utgave. Når Det første presidentskap og De tolv apostlers quorum⁶⁴ har vurdert anbefalingene til oversettelse fra områdepresidentene, blir ”Evangeliets grunnprinsipper” og annet grunnleggende materiale, som ”Trosartiklene”, først oversatt for å kunne etablere en standardterminologi før de kan gå videre og oversette hele Mormons bok til det nye språket.⁶⁵ Her i Norge ble den norske oversettelsen av Mormons bok publisert i 1950.⁶⁶

2.3.2 Lære og pakter

Den første samlingen av Joseph Smiths åpenbaringer ble utgitt første gang så tidlig som i 1833, og en utvidet utgave fulgte allerede i 1835 under tittelen Lære og Pakter. Denne samlingen av åpenbaringer vokste stadig, ettersom Smith mottok nye åpenbaringer helt til sin død i 1844. Hans etterfølger, Brigham Young, føyde til en åpenbaring i samme stil, men valgte å avstå fra å fortsette samlingen ytterligere. Noen forandringer er dog gjort for å ”sette materialet i overensstemmelse med historiske dokumenter”.⁶⁷ Og i tillegg er tre dokumenter inkludert i den siste utgivelsen. Disse, seksjon 137 og 138, omhandler fundamentene for omvendelse av døde, og Deklarasjon 2 fra 1978, kunngjør at alle verdige mannlige medlemmer av kirken kan bli ordinert til presteskap uten hensyn til rase eller farge.⁶⁸

Også i Lære og Pakter finner vi en form og et innhold som man kan kjenne igjen fra bibelen. Innholdet består for en stor del av meget generelt holdte formaninger og belæringer. Her finnes gjentatte formaninger om bare å lytte til åpenbaringer formidlet gjennom Joseph Smith og advarsler mot konkurrerende åpenbarere. En rekke åpenbaringer om lærespørsmål, hierarki og sakrale handlinger har vært av stor betydning for SDHs lære og ordninger. Gradvis viser tekstene den administrative

⁶³ En undersøker er en person som er under opplæring av misjonærer.

⁶⁴ De tolv apostlers quorum assisterer det første presidentskap og er også ledere for Kirken i hele verden.

⁶⁵ Informasjonen er hentet fra SDHs egne hjemmesider i Norge.

⁶⁶ Molland 1976:339

⁶⁷ Explanatory introduction til Doctrine and Covenants.

⁶⁸ Ibid

strukturen i SDH, med et kall for biskoper, et Første Presidentskap, De tolv apostlers råd, de Sytti og etableringen av andre ledende embeter og forum.⁶⁹ Og tekstene kommer også med forklaringer på grunnleggende teologiske læresetninger som er spesielle for mormonismen.

Lære og pakter tok, sammen med Den kostelige perle, mormonismen inn i et nytt teologisk territorium. Der Mormons bok ikke reflekterte et etablert troende samfunn, legger Lære og pakter vekt på et rituellet liv hos en frembrytende troende gruppe. De både lagde og lånte mange hymner og salmer, og dette førte til flere forskjellige utgivelser av Siste Dagers Hellige Salmebøker.⁷⁰

2.3.3 Den kostelige perle

Den kostelige perle er en samling tekster som rører ved mange viktige aspekter ved SDHs tro og doktriner. Den første samlingen som bar dette navnet, ble laget i 1851 av et av medlemmene av De tolv apostlers råd, ”elder” Franklin D. Richards. Han ønsket å gjøre et knippe viktige tekster, som til da hadde vært i begrenset omløp, lettere tilgjengelig da medlemstallet var stadig økende i både USA og Europa. Boken ble mye brukt, og i 1880 ble den gjort del av Standardverkene under en konferanse.⁷¹

Etter å ha vært revidert en rekke ganger, består Den kostelige perle per i dag av disse tekstene:

- Moseboken, en oversettelse Joseph Smith, ifølge SDH, gjorde i 1830 av deler av Genesis fra Bibelen. Her har han skrevet inn utbroderinger av trekk han savnet i Genesis. Sammen med Mormons bok avvek ikke Moseboken stort fra vanlige oppfatninger innenfor biblistiske kretser som praktiserte voksendåp på den tiden Joseph Smith levde.⁷²
- Abrahams bok, en oversettelse Joseph Smith, ifølge SDH, gjorde av skrifter patriarken Abraham hadde nedtegnet på papyrusruller og som senere kom Joseph Smith i hende i 1835.

⁶⁹ Explanatory introduction til Doctrine and Covenants.

⁷⁰ Davies 2003: 37

⁷¹ Introductory note i Pearl of Great Price.

⁷² Molland, 1976:343

- Matteus-evangeliet, en oversettelse Joseph Smith, i følge SDH, gjorde av et utdrag fra Matteus-evangeliet i Bibelen.
- Joseph Smiths historie, et utdrag av Joseph Smiths offisielle vitnesbyrd og historie slik han tilrettela det i 1838.
- Trosartiklene, en kunngjørelse gjort av Joseph Smith i 1842, som fikk stor betydning etter hvert. Disse gikk gjennom flere forandringer før de ble tatt med i Den kostelige perle i 1880. Dette er ikke en trosberetning slik trosbekjennelsen er for Den norske kirke, men en liste over SDHs doktriner og prinsipper som har fått en tydeligere egenart opp gjennom årene.⁷³

2.3.4 Bibelen – ”for så vidt som den er riktig oversatt”

Den 8. trosartikkelen sier: ”Vi tror at Bibelen er Guds ord så langt som den er riktig oversatt”. Joseph Smith mente at bibelen, slik som den forelå, hadde en del feil og mangler på grunn av dårlige oversettelser og tradering gjennom tidene. Joseph Smith produserte, i følge SDH, oversettelser der han korrigerte en tiendedel av King James Version. Korrigeringene var ikke basert på lingvistiske evner, men på åpenbaringer. Denne Joseph Smiths ”Translation” ble ikke publisert før etter hans død av Den reorganiserte kirken, og av den grunn ønsker ikke SDH å bruke denne versjonen. SDH bruker derfor fremdeles King James Version.⁷⁴ Dette også fordi både denne bibelutgavens språk og flere skriftsteder kan bli funnet i de andre standardverkene til kirken. I Norge bruker de Norsk Bibel fra 1988. Den er oversatt ord for ord fra King James Version og er mye brukt i forskjellige frikirker i Norge.⁷⁵

2.3.5 Gudstroen

SDH-kirken formet tidlig i sin lære den tro at Gud hadde gjennomgått en utviklingsprosess, og at menneskene, gjennom spesielle ritualer og livsstil, også kunne gå gjennom en forandringsprosess eller en apoteose for å bli guder i den neste verdenen. Individet i det totale kosmos går, i følge deres lære, gjennom et utviklingsskifte fra evig

⁷³ Davies 2003:65

⁷⁴ Ibid:42

⁷⁵ Informasjonen gitt av misjonærene våren 2005.

ånd, til personifisert ånd som et ådebarn av Gud Fader, så som menneske og deretter som gjenoppstått vesen. Påstanden om at alle er guddommelige spirer, er ment å bli tatt bokstavelig og som en oppfordring til et etisk og rituelt liv i oppfyllelse av religiøse pakter for å kunne utvikle seg fra sin nåværende menneskelige tilværelse til en guddommelig tilværelse.⁷⁶ Det er blant annet denne påstanden som ligger til grunn når andre kristne trossamfunn uttaler at SDH ikke er en kristen trosretning. Dette er en tanke som i følge kritikerne sterkt nærmer seg polyteisme, men som i følge SDH ikke står i mot et monoteistisk perspektiv.

Dispensasjonisme⁷⁷ omhandler det å dele verdenshistorien inn i forskjellige faser eller steg hvor høyere makters aktivitet legger trykk på en særskilt side ved frelsen. Denne oppdelingen baseres på svært spesifikke fortolkninger av bibelske tekster og tar ofte en sjufoldig form som begynner med menneskets liv forut for menneskets fall. SDH har sin spesielle form ved at de forbinder hver enkelt tidsperiode med en spesifikk person som har fullført et oppdrag fra Gud. SDH regner Adam, Enok, Noah, Abraham, Moses, Jesus og Joseph Smith som dispensasjonister, men deres bidrag til liv og frelse er ikke delt opp i steg, men strekker seg utover i tid. SDH mener at de utfyller hverandre i og med at sannheten og læren om frelsen har vært til stede hele tiden, den har bare ikke til fulle vært nedskrevet. Den kanskje største forskjellen fra andre kristne kirker er deres tro på at doktriner som omhandler syndefallet, troen på Kristus og trangten for soning var der fra Adams tid og alltid når der var profeter valgt av Gud.⁷⁸

Den letteste måten å finne hva SDH står for trosmessig, er å lese de 13 trosartiklene som man finner til slutt i Den kostelige perle.

2.4 Kirkens historie i Nord-Norge

Før jeg skriver noe om grenenes historie i Nord-Norge, må jeg si litt om kirkens historie i Norge og deres kamp for å bli godkjent som et eget trossamfunn og som kristne.

⁷⁶ Davies 2003:79

⁷⁷ Ibid:39

⁷⁸ Lasseter 1992: 389 hentet fra Davies 2003:40

2.4.1 Kirkens historie i Norge

Den første norske menighet i Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige ble dannet i 1842 i Illinois, USA, av emigranter fra Norge. Disse hadde da blitt oppsøkt av misjonær Georg P. Dykes, utsendt fra Nauvoo der SDHs hovedkvarter befant seg på den tiden.⁷⁹ Etter kort tid hadde denne norske menigheten spredt seg til andre norske bosetninger i Iowa og Wisconsin.⁸⁰

Sommeren 1850 kom en gruppe misjonærer fra USA til København for å starte den Skandinaviske misjon. Sammen med disse var også Georg P. Dykes, som hadde god kjennskap til norsk etter sin tid som misjonær for de norske emigrantene i Illinois.

Den første nordmann til å la seg døpe var en norsk skipper fra Risør, som var i Ålborg med tømmerlast i 1851. Han lot seg døpe allerede i september samme året og dro deretter hjem til Risør hvor han virket som misjonær. Den første dåpen i Norge fant sted i november 1851, da en smed og hans medhjelper lot seg døpe i Risør. Dette førte til et lite opprør hvor en gjeng ønsket å gi misjonæren juling, men dette ble unngått ved at misjonæren gjemte seg i peispipa.⁸¹

I løpet av 1852 ble det organisert menigheter i Risør, Brevik og Fredrikstad.⁸² Men i oktober 1852 grep norske myndigheter inn mot SDH-menighetene. Dissenterloven av 1845 påla alle å få tillatelse fra myndighetenes side for å få utføre dåp, forrette nattverd og lignende, og man måtte være godkjent som kristne dissenter. SDH søkte flere ganger, men fikk flere avslag. Det teologiske fakultet i Kristiania og tre av fem biskoper i Den norske kirke gikk inn for å gi SDH godkjennelse som dissentersamfunn, men Kirkedepartementet fant likevel ikke grunnlag til å gi SDH status som dissentersamfunn. Dette førte til at Høyesterett i 1853 erklærte SDH som ikke-kristen imot Det teologiske fakultetets anbefaling.⁸³

Selv om SDH ikke var godkjent som dissentersamfunn, vokste medlemstallet raskt, og nye menigheter ble organisert i de største byene. Norge tilhørte Den Skandinaviske Misjon frem til 1905, da Sverige ble utskilt som egen misjon. Deretter ble Norge en egen misjon i 1920 etter å ha blitt utskilt fra Danmark.⁸⁴ Emigrasjonen av medlemmer

⁷⁹ Glad 2004: 102

⁸⁰ Ibid: 103

⁸¹ Informasjonen er hentet fra SDHs egen Mediainformasjonsfolder i Norge.

⁸² Glad 2004: 108

⁸³ Ibid: 185-211.

⁸⁴ Ibid: 106

til USA før andre verdenskrig førte likevel til at SDHs vekst ble noe begrenset. Først i 1969 skjedde det noe som endret SDHs status noe, ved at Dissenterloven ble byttet ut med Lov om tredomssamfunn og ymse anna.⁸⁵ I 1988 ble kirken registrert som eget trossamfunn, og dens ledere fikk da vigselfrett.⁸⁶ I dag er det over 4000 medlemmer av SDH i Norge, og medlemstallet øker stadig.

2.4.2 Nord-Norge

Nord-Norge var på slutten av 1800-tallet en utkant som var vanskelig tilgjengelig. Likevel tok det ikke lang tid før SDH hadde funnet sin vei opp langs kysten:

In 1895 two Mormon missionaries, Heber C. Christensen and Nephi Anderson embarked upon an eight weeks trip to the northern part of Norway. The [sic] hired the Good Templars Hall in Tromsø and a hall in Vadsø where they held meetings that were well attended. During this trip they held 10 meetings, visited 194 families, had 108 so-called gospel conversations, and sold and distributed many books and pamphlets.⁸⁷

Allerede i 1895 fantes det en gren i Nord-Norge, Tromsø gren, men der var ikke faste misjonærer på plass enda. Når de første faste misjonærene kom til Tromsø, har det ikke vært mulig å få klarhet i, men vi vet at SDH fant det vanskelig å misjonere i det steinete Norge og beskrev, i følge Glad, misjoneringen billedlig sett som å forme stein.

2.4.2.1 Tromsø gren

Tromsø gren er, foruten Alta / Hammerfest gren, den nordligste grenen i Norge. Grenen ble etablert i 1888. Veksten har vært svak i Tromsø. På det meste var det ca 40 medlemmer på listene, men til møtene kom bare ca 25 av medlemmene. Per i dag er det ca 15 på hvert møte, men ikke alle er like aktive. De fleste av medlemmene i Tromsø er norske, men det er også en del utenlandske medlemmer som kommer. Den svake veksten skyldes i stor grad flytting fra Tromsø. Misjonærene har stadig undersøkere, men de siste årene har en stor del av disse vært flyktninger eller asylsøkere som senere

⁸⁵ Ibid: 211

⁸⁶ Informasjonen er hentet fra SDHs egen Mediainformasjonsfolder i Norge.

⁸⁷ Glad 2004: 115; opprinnelig hentet fra Andrew Jenson, *History of the Scandinavian Mission*, 344, 1927 Salt Lake City, Utah.

har flyttet. Grenen har lokaler som de leier. Her har de møtene sine, og her arrangerer de aktivitetsskvelder for både barn og voksne.⁸⁸

2.4.2.2 Harstad / Narvik gren

Harstad / Narvik gren ble etablert i 1905. I 1910 bestod grenen av medlemmer fra noen få familier, blant dem var Emil Joh. Evensen som senere skulle vise seg å spille en stor rolle i grenen. Grenen i Harstad/Narvik har aldri selv eid møtelokaler, men døpefonten er, i følge dem selv, den største og mest naturskjønne i hele verden – Ofotfjorden.

Grenen hadde tidlig misjonærer på besøk, men det mest imponerende er alle de av kirkens generalautoriteter som har vært i Narvik på besøk. I 1909 kom en av apostlene fra de Tolvs råd, og allerede året etter kom presidenten på besøk. Med jevne mellomrom kom kirkens ledelse på besøk i Narvik. Med Narvik som endepunkt på lange reiser, tok de seg tid til å holde mange møter for medlemmene der.

Under andre verdenskrig var det bare to familier som mistet hjemmet sitt under bombingene av Narvik. Møtene holdt de i hjemmet til den daværende grenspresidenten, og da en tysk soldat, som også viste seg å være medlem, dukket opp, tok de i mot ham. Harstad/Narvik gren har vært drevet av noen ildsjeler. Tidligere nevnte Emil Joh. Evensen var grenspresident i over tretti år bare avløst i perioder, men han jobbet hardt for at grenen ikke skulle legges ned. Etter krigen, da det hadde vært et sterkt styre i grenen, ble det et vakuum ettersom menn med prestedømme enten emigrerte eller døde. Da var det Fanny Lorentzen som uttrettelig holdt grenen oppe, og som nektet å legge den ned. I dag er det hennes sønn Steinar Lorentzen som er grenspresident i Narvik.

Per i dag har grenen 29 medlemmer og er med det den nest største i Nord-Norge. Til møtene kommer det bare ca ti medlemmer. Dette forklares med at flere av medlemmene bor langt unna Narvik. Narvik gren består også av Harstad og områdene rundt disse to byene. De siste ti årene har de hatt gjennomsnittlig to dåp i året av konvertitter. På grunn av den lave veksten har grenen i perioder på to til tre år vært uten misjonærer, noe som også kan sies å bidra til den lave veksten. En annen grunn til den lave veksten er til dels også fraflytting. De unge medlemmene søker sørover for å finne flere på sin egen alder der kirken er bedre utbygd og det er større sjanse til å finne seg en ektefelle.⁸⁹

⁸⁸ Informasjonen er gitt av grenspresident Mark Peterson.

⁸⁹ Informasjonen er gitt av grenspresident Steinar Lorentzen og hentet fra artikkelen "Narvik gren 80 år" skrevet av Asm. H. Hernes, utgitt i L.O.N., april 1985.

8.mai 1949 ble Narvik distrikt organisert som forløper til Tromsø distrikt, men i dag ligger de nordligste grenene under misjonen i Oslo.

2.4.2.3 Bodø gren

Bodø var etablert i 1899, men opphørte under 2.verdenskrig før den ble reetablert i 1960 som Bodø søndagsskole under Trondheim gren. På den tiden var det misjonærer i Bodø, og det ble holdt dåp. Flere av de som ble døpt da, er fremdeles medlemmer. I 1979/80 ble Bodø gren opprettet igjen og hadde et frammøte den første tiden på 18-20 stykker. Nye medlemmer kom til og noen flyttet ut, så derfor økte ikke medlemstallet de første årene. På slutten av 1980-tallet og begynnelsen på av 1990-tallet økte medlemstallet litt, og på slutten av 1990-tallet var de oppe i 34 medlemmer.

Lenge leide de lokaler på hoteller og skoler, men i 1993 da de hadde nådd et fremmøte på 25, fikk de leie permanente lokaler i Gamle riksvei 112. Her møtes de så ofte de kan til felles aktiviteter. Rundt år 2000 gikk medlemstallet ned til 28, men høsten 2004 hadde de en vekst på 27 nye medlemmer og nådde da et medlemstall på 66.

Grenen er per i dag den største i Nord-Norge og den med størst vekst. Grenen som også omfatter Rognan og Glomfjord har et fremmøte på ca 50 medlemmer på hvert møte. Medlemmer som bor i Rognan og Glomfjord kommer til Bodø annenhver søndag, og når de ikke kommer, drar noen av medlemmene sammen med misjonærene fra Bodø til dem og har gudstjeneste der.

Hovedgrunnen til den store veksten har vært hardt arbeid fra misjonærenes side. De har tatt kontakt med potensielle nye medlemmer, undervist dem og tatt dem med seg inn i grenens tette samhold. Medlemmene er svært sammensveiset, mange er i familie med hverandre, og mange har barn på samme alder. Før var det mange som flyttet på grunn av jobb, skolegang og ikke minst for å få komme til en plass med en større kirke slik at for eksempel barna skulle få flere venner gjennom kirka. I dag har de fleste voksne fastere røtter i Bodø, og det er mange barnefamilier, noe som gjør medlemstallet mer stabilt.⁹⁰

⁹⁰ Informasjonen er gitt av grenspresident John Henriksen.

3. Problemfelt: Misjonering og rekruttering i Nord-

Norge

Et av de viktigste særtrekkene med SDH er deres syn på misjonering. Kort tid etter at kirkesamfunnet var etablert, sendte de ut sine første misjonærer. I den første tiden var mange av misjonærene familiefedre som forlot familien i kirkens varetekt, mens de reiste rundt i USA og Europa for å misjonere. Ofte reiste misjonærene til sine hjemland som de selv nettopp hadde forlatt, og på den måten kunne budskapet lett spre seg på et språk alle forsto. Etter hvert ble verdien av familien satt så høyt at familiefedre ikke lenger fikk lov til å reise ut. I stedet skulle unge menn i hver familie reise ut på misjon i to år før de så kom hjem og giftet seg.

I dag er det ikke bare unge menn som reiser ut. Et stadig økende antall unge kvinner og eldre ektepar reiser også ut som misjonærer. Disse får bare lov til å være i tjeneste i atten måneder før de må hjem, men utenom det fungerer det på samme måte som med mennene.

Det er ikke en plikt for medlemmene å reise ut som misjonærer, men kirkesamfunnet oppmuntrer til det, og familiene ønsker at deres unge skal reise ut. Misjonærene får ikke lønn mens de er ute og de må betale alt selv, men familien og menighetene som de tilhører, sponser dem til en viss grad. Nå blir misjonærene ofte sendt til land hvor språket er fremmed for dem, men kirken har egne opplæringssentre hvor misjonærene får intensive språk- og kulturkurs de to til tre ukene før de reiser. Ute på misjon får disse unge menneskene mange ulike oppgaver i de menighetene de kommer til, i tillegg til det å misjonere.

I dette kapitlet vil jeg se på hva misjonærens rolle er i SDH-grenene i Nord-Norge og hvor viktige de er for rekrutteringen til SDH. Jeg spør også: Hvem er det som blir medlemmer, hvorfor blir de medlemmer, og hvordan blir de medlemmer? Jeg vil også se på de nordnorske grenenes holdninger til de misjonærene som kommer til dem og hvordan rekrutteringen foregår. Til slutt vil jeg se litt på hva slags utfordringer SDH har i forhold til misjonering og rekruttering i Nord-Norge, med tanke på øking av medlemstall og fortsatt drift.

3.1 Hvem blir medlem, hvorfor blir de det og hvordan blir de det?

Av Norges lille befolkning har ca 4000 mennesker valgt å bli medlem av Jesus Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige, og ca 109 av disse finner vi her i Nord-Norge. Blant disse medlemmene finner man barn, ungdommer, voksne og eldre med ulik bakgrunn og fra alle samfunnslag. Vi kan dele dem inn i to grupper, første generasjon troende og annen generasjon troende. I den første gruppen finner du helst de voksne og eldre medlemmene som har konvertert i voksen alder. I den andre gruppen finner du barna og ungdommene, de som er vokst opp med foreldre som medlemmer av kirkesamfunnet og som har vært med gjennom hele oppveksten.

3.1.1 Hvem blir medlem?

Alle de medlemmene jeg intervjuet, er det som kalles for aktive medlemmer. De er med på møtene, både på søndagene og i de forskjellige gruppene og foreningene i SDH, og de ønsker både for seg selv og for sine barn at de skal få en sjanse til å dra på misjon senere. Alle stiller opp gratis opptil flere ganger i uken for å gjøre arbeid for kirken. I tillegg skjøtter de sitt daglige arbeid og betaler tiende til SDH. Medlemsmassen kan synes ganske homogen, men etter hvert vil man se at disse menneskene er svært ulik hverandre.

Folk er jo forskjellige, og ikke alle går like godt sammen, det har jo noe med kjemien også.⁹¹

Medlemmene i de grenene jeg besøkte, hadde vidt forskjellige yrker og utdannelser, og de fleste var også aktive i andre frivillige foreninger og organisasjoner utenom SDH. Politisk sett er det heller ingen fellesnevner.

Det er jo det at man skal stemme på gode personer eller partier som har gode personer, som man vet er rettferdige og vil gjøre en god jobb da.⁹²

Det var også stor variasjon på hvor medlemmene var i livet på den tiden de ble medlem av kirkesamfunnet. Det varierte helt fra skoleelever og til eldre som var ferdige i yrkeslivet. Noen var alene, og andre hadde familie som enten var eller ble med, eller som ikke var og heller ikke ble med.

⁹¹ Intervjuobjekt 4.4

⁹² Intervjuobjekt 4.4

Medlemmene av SDH har ikke lov til å røyke eller drikke alkohol og koffeinholdige drikker. Men de fleste, om ikke alle, gjorde i alle fall en av disse tingene før de ble medlem. En informant sa det rett ut, at hans livsstil ikke var forenelig med den livsstilen som kreves av SDHs medlemmer:

Æ har ikke vært mors beste barn kan du sei. Æ bantes og tok gjerne en dram eller fem eller sånn. Æ var ikke av de verste eller sånn da, men æ var ikke nokka engel heller, kan du sei.⁹³

Likevel har alle fått en slik sterk tro at de har klart å slutte med disse tingene, og de synes selv at livet er blitt bedre og mer innholdsrikt.

Jeg intervjuet åtte kvinner og fire menn, men om denne kjønnsfordelingen stemmer for resten av kirkesamfunnet, vet jeg ikke. Felles for disse var at alle var eller hadde vært like aktive, og at de alle hadde brukt tid på å finne ut om denne kirken var det rette for dem. Derfor var de medlemmene jeg møtte, mennesker med en dyp tro og et ønske om å videreformidle den til andre. De er åpne om troen, og de forteller gjerne om sin omvendelse og den tvil de hadde før omvendelsen. Men de sier selv at de respekterer andre trossamfunn og deres medlemmer, og at de derfor ikke vil prøve å omvende disse til sin tro så fremt ikke disse ønsker det.

Fordi vi tror at ethvert menneske har en handlefrihet, men at systemet på jorda tar fra oss eller gir oss i ulik grad lov til å bruke det. Så i den grad så ser jo æ på at ethvert menneske har sin handlefrihet, og det må æ respektere, og æ vil da også bli respektert for min handlefrihet. Så den er gjensidig.⁹⁴

Så på spørsmålet om hvem som blir medlem, kan en ikke gi noe entydig svar. Alle informantene var ulike og unike som mennesker, og det synes derfor ikke som at medlemmenes personligheter kan grunngi hvorfor de er blitt medlemmer av SDH.

3.1.2 Hvorfor blir de medlem?

Først kan vi se på familiesituasjonen til de medlemmene jeg intervjuet, slik den var da de ble medlem av SDH. Noen var ugifte og alene, noen hadde kjæresten eller ektefeller som var medlem, noen hadde kjæresten, samboeren eller ektefeller der noen ikke var medlem, men hvor noen ikke ble medlem og noen ble medlem. Enkelte av medlemmene ble og er alene i familien om å være med i SDH, noen fikk eller hadde bare sin nære

⁹³ Intervjuobjekt 1.2

⁹⁴ Intervjuobjekt 3.1

familie⁹⁵ med, og noen fikk eller hadde flere slektninger med. Det viste seg også at flere av medlemmene hadde ført barna sine opp som medlemmer i SDH, men ettersom barna hadde vokst opp, hadde mange av dem valgt å melde seg ut av SDH, mens noen fremdeles var medlemmer, men inaktive. Så vi kan si at familiesituasjonen til medlemmene er så forskjellige at dette ikke alene kan sies å være årsaken til medlemskap i SDH.

Så kan vi se på hvor informantene selv mener de var trossmessig og følelsesmessig religiøst da de ble medlem av SDH. Det var mennesker som hadde vært på søken etter noe de ikke helt visste hva var, men som de visste at de ikke hadde funnet før de nesten ramlet over SDH og endelig følte at de fikk svar på sin søken. Da hadde noen meldt seg ut av sitt tidligere trossamfunn og vært innom flere andre på veien, men aldri følt at de hadde funnet det rette. Disse sitatene hentet fra intervjuene mine, karakteriserer dette:

Men æ hadde kommet frem til at det måtte finnes ei sann kirka.⁹⁶

Ikke for det, æ hadde det godt og trivelig, men æ fikk sånne søkende tanker hvis man kan kalle det for det. [...] Og følte at æ savna noe åndelig. [...] Og æ tok boka (Mormons bok) med mæ [...] og leste. Begynte etter hvert å få svar. [...] Æ fikk en sånn følelse, eller i hvert fall så følte æ at det fylle mæ på en helt anna måte enn det æ hadde undersøkt og lært i de andre [...] årene på den korte tida.⁹⁷

Det var mennesker som hadde vært nær SDH gjennom familien og både følt dragning mot og frastøtning fra kirkesamfunnet før de selv ble medlem. Eller det dreier seg om mennesker som var forholdsvis fornøyde med livet som det var og mennesker som ikke var helt fornøyde, men som egentlig ikke så noen grunn til å bli religiøs for å finne meningen med livet. Men de kunne se hvordan livene til familiemedlemmene forandret seg og hvordan de endret perspektiv på hva som var viktig i livet. Og de kunne se at livet med SDH var fullt av forpliktelser, noe som til dels også var skremmende. Men ønsket om å forandre seg til et bedre menneske er ofte motivasjonen til å ta et oppgjør med seg selv og bli medlem av et trossamfunn.

Du kan si det var et liv som æ ønska å ta del i. Men samtidig så skremt det mæ, æ ville ha kirka på armlengs avstand slik at æ ikke skulle bli fanga opp i det. Æ skulle ikke ha noen forpliktelser, men samtidig likte æ måten de levde på.⁹⁸

Så saken var det at æ var egentlig ganske i mot kirka. Æ syntes ikke at det var noe særlig bra at (N.N.) var med i kirka. Det var nokka som gjorde at vi ble

⁹⁵ Med nær familie mener jeg her ektefelle og barn, ikke foreldre eller søsken.

⁹⁶ Intervjuobjekt 1.1

⁹⁷ Intervjuobjekt 2.1

⁹⁸ Intervjuobjekt 1.2

forhindra fra å gjøre forskjellige ting, for eksempel på søndaga så skal man i kirka. Da hadde æ lyst til å gjøre ganske mange andre ting.⁹⁹

Felles for informantene ovenfor er at de alle har vært gjennom en utløsende krise. I følge Rambo er utløsende krise en oppløsende og forvirrende opplevelse som får personen til å tenke over det han til da har tatt for gitt i sin verden. Denne krisen kan være satt i gang av andre mennesker eller av noe som er skjedd.¹⁰⁰ For enkelte av informantene var det et tilfeldig møte med enten et lokalt medlem av SDH eller en misjonær fra SDH som utløste krisen og satte i gang en søken, men de fleste pekte ikke selv ut noe som kunne ha utløst denne krisen. Rambo forklarer at søken omfatter de forskjellige måtene som mennesker responderer til den utløsende krisen og/eller de måtene mennesker tilpasser seg livet og da spesielt det religiøse livet.¹⁰¹ Flere av mine informanter hadde aktivt oppsøkt forskjellige trossamfunn for å finne et som gav dem de svarene de søkte, og andre hadde oppsøkt mennesker som levde på en måte som de fant meningsfylt.

Til slutt var det medlemmer som hadde vokst opp med SDH og etter hvert funnet at dette også var riktig for dem. Det dreier seg her om unge mennesker som i sin skolegang har møtt forståelse og respekt for sin tro, selv om det kanskje ikke alltid har vært enkelt å være annerledes. Det at de ikke har følt at de burde skjule hvilket kirkesamfunn de tilhører, har nok vært en medvirkende faktor til at de har forblitt medlemmer. Sitatene nedenfor kan illustrere hvordan de unge informantene opplever å bli tatt i mot i storsamfunnet.

Det er mer det at folk er interessert, så okei, så du er medlem av den kirka, hva gjør dere der?¹⁰²

Mange er uvitende, men de respekterer oss for det valget vi har tatt. Det er viktig at de forstår oss, når de ikke kjenner oss fra før, det kan føre til mer respekt.¹⁰³

For de informantene som hadde vokst opp i SDH, er ikke teoriene om utløsende krise og søken så relevant. For disse har familien og grenen vært viktige sosialiseringssagenter, og de har gjennom denne årelange sosialiseringssprosessen opparbeidet seg et identifiserbart religiøst perspektiv og en tilhørighet. Likevel sier McGuire at religiøs identifikasjon ikke er slutten på religiøs utvikling. Individets religion fortsetter å utvikle og forandre seg, men kanskje ikke så raskt gjennom resten av livet.¹⁰⁴ Dette er også

⁹⁹ Intervjuobjekt 3.3

¹⁰⁰ Ramstad 1999: 20 og Rambo 1993: 44-55

¹⁰¹ Ramstad 1999: 27 og Rambo 1993: 56

¹⁰² Intervjuobjekt 2.3

¹⁰³ Intervjuobjekt 2.4

¹⁰⁴ McGuire 2002: 53

tilfelle for informanter som var oppdratt i et annet trossamfunn enn SDH, og som var voksne da hele deres trossystem ble endret.

Som vi nå har sett, går det ikke an å svare på spørsmålet i overskriften med ett riktig svar. Det er nemlig like mange grunner til at noen blir medlem av et trossamfunn som der er mennesker. Alle har sin utløsende krise som startes og oppleves forskjellig fra person til person, og alle har sin søken om den er bevisst eller ubevisst, og hvor de så ender opp, er tilfeldig.

3.1.3 Hvordan blir de medlem?

Når jeg spurte dem om hvordan de hadde blitt medlem, svarte alle med å gi meg det de kalte sitt vitnesbyrd. Vitnesbyrdet er med på å rekonstruere biografisk informasjon, som integrerer medlemmets og trossamfunnets historie. Det en person bekjenner foran en gruppe, styrker troen og forpliktelsen til trossamfunnet både for personen selv og for gruppen.¹⁰⁵ Dette poengterer informantene mine for meg ved at nesten alle gav meg sitt vitnesbyrd når jeg ba dem om å fortelle meg hvordan de ble medlem. Slik fikk jeg vite hvordan og hvorfor de ble medlem, hvem som rekrutterte dem og hvor de var i livet på den tiden de kom i kontakt med SDH. Lengden på svarene varierte fra bare noen linjer til hele seks, syv sider med skriftlig materiale etter hvert intervju, men de viser alle hvor stor betydning dette har og har hatt for dem. Dette vitnesbyrdet kan også fungere som en slags forkynnelse fra den enkelte for å vise at dette er for dem den ene og sanne kirken. Dette vil jeg konkretisere i kapittel fire hvor jeg skal se på medlemmenes opprettholdelse av tro og tilhørighet til kirkesamfunnet.

*Det blir et helt vitnesbyrd du får, hele mitt vitnesbyrd om hvordan æ ble medlem.*¹⁰⁶

Blant medlemmene jeg intervjuet, hadde fire vært medlem i Den Norske Kirke. Felles for tre av disse var at de ikke fant de svarene de lette etter i den protestantiske læren. De følte alle at der måtte være en sann kirke som kunne gi dem de svarene de søkte. To av de tre fortalte at de aktivt hadde søkt etter disse svarene gjennom å gå i bibelstudiegrupper og besøke og lese om andre kirke- og trossamfunn, men at de ikke hadde funnet det de søkte. De ble alle oppsøkt av misjonærer fra SDH som fortalte om

¹⁰⁵ Ramstad 1999: 29 og Rambo 1993: 137

¹⁰⁶ Intervjuobjekt 1.3

kirkesamfunnet og gav dem Mormons bok med en oppfordring om å lese den og følge Moronis råd¹⁰⁷.

Rambo forklarer dette møtet som kontakten mellom den potensielle konvertitten og talsmannen for det eventuelle trossamfunnet. For dette møtet er det tre faktorer som er viktige: talsmannen, i dette tilfellet misjonæren eller medlemmet av SDH; den potensielle konvertitten, i dette tilfellet undersøkeren; og rammene rundt møtet mellom disse to første.¹⁰⁸ Dette er et viktig punkt med tanke på studier av misjonsstrategier og konverteringsstrategier. Spørsmål man kan stille seg er: Hva er misjonærens forståelse og strategi for misjon og konvertering?¹⁰⁹ Det vil jeg svare på i kap 3.3.1, men informantene selv fokuserer på det at de ble oppfordret til selv å lese Bibelen og Mormons bok og deretter følge Moronis råd om å be til Gud om vitnesbyrd om at budskapet de hadde fått, var sannheten.

Alle fortalte at de etter å ha lest i både Bibelen og Mormons bok, samt fått mer undervisning av misjonærene fra SDH, fikk et vitnesbyrd som fortalte dem at dette var den ene og sanne kirken. Først etter å ha fått dette vitnesbyrdet ble de medlem av SDH og lot seg døpe.

Så fortalte de [misjonærene], og så fikk æ bøker å lese, og så fikk æ vitnesbyrd. Det gikk veldig kort tid.¹¹⁰

Men det er ikke alltid ting kommer til klarhet med en gang, mange opplever også tvil og usikkerhet:

Ja, det er en del ganga så må trua vår bli prøvd. Også vi får ikke et vitnesbyrd uten at vi er villig til å tru. Så vi har ikke noe gagn av et vitnesbyrd vist vi ikke utøve tru heller.¹¹¹

Medlemmene forklarer denne tvilen og usikkerheten som en trosprøve, der tro fører til vitnesbyrdet. Det er ikke vitnesbyrdet som fører til tro.

Fire av de medlemmene jeg intervjuet, fortalte at de ble medlem etter å ha vært i utkanten av kirkesamfunnet ved at familiemedlemmer var blitt medlem i SDH. To av disse så på familiemedlemmenes tro som noe som hindret dette familiemedlemmet fra å være sammen med familien i helgene, og det ene intervjuobjektet ble svært negativ mot SDH på grunn av dette:

¹⁰⁷ Moro. 3-5 i Mormons bok.

¹⁰⁸ Rambo 1993: 66

¹⁰⁹ Ramstad 1999: 27 og Rambo 1993: 79

¹¹⁰ Intervjuobjekt 3.2

¹¹¹ Intervjuobjekt 1.1

Å, æ ble da spurt, æ møtte da misjonæran da æ var på besøk [...]. Og æ ble da spurt om æ ville ta i mot besøk da, men æ var ikke så interessert egentlig.¹¹²

For disse tok det lang tid før de tok initiativ til å lære om SDH og ta i mot misjonærene, men da de først tok initiativet til det, tok det ikke lang tid før de fikk vitnesbyrd om at SDH var den ene og sanne kirken, og de lot seg døpe.

De to andre var mer åpne og positive til SDH og tok tidlig kontakt med misjonærene for å lære mer, og det tok ikke lang tid før de fikk vitnesbyrd og lot seg døpe:

..., men så ble vi kjent [...]. Da hadde æ jo hørt at (N.N.) var medlem av denne kirka og æ syns jo det hørt utrolig rart ut. [...] Og vi begynte å prat rett og slett. (...) Og æ ble jo frøktelig interessert selvfølgelig. [...] Og en dag sa (N.N.): Hør her, nå er det ikke mer å få hos mæ, nå send æ dæ til misjonæran.¹¹³

To av intervjuobjektene fortalte ikke så mye om prosessen rundt sin egen konvertering, annet enn at de hadde fått misjonærene på døra en dag, og at de da hadde funnet det interessant og bedt dem inn. De to siste var født og oppvokst i SDH. De hadde selv etter hvert som de ble eldre, fått vitnesbyrd og var da blitt døpt.

For å bli medlem, må man også føle en viss tilhørighet til trossamfunnet, og Rambo kaller dette trinnet hvor undersøkeren får en stadig sterkere tilhørighet, for interaksjonen. Interaksjonen mellom undersøkeren og grenen blir stadig sterkere hvis undersøkeren velger å opprettholde kontakten med SDH. Fire elementer er med på å forsterke interaksjonen: ritualer, forbindelser, retorikk og roller.¹¹⁴ Det at undersøkerne blir bedt med på møtene, gjør at de får førstehåndskjennskap til ritualene i SDHs grener, noe som kan føre til at det føles mer riktig etter hvert, og at de blir døpt. De kan bli kjent med de andre medlemmene og knytte vennskap med disse, noe som fører til en følelse av tilhørighet. Den nye retorikken som de også blir kjent med gjennom å lese Mormons bok og ved å delta i undervisningen hos misjonærene, kan etter hvert også gi dem et nytt syn på verden, som også forsterker tilknytningen til SDH. Til slutt vil de også få tildelt sine roller i grenen ved å hjelpe til under møtene, bli velsignet som eldste og bli kalt til å være en av de aktive som lærer eller ansvarlig for administrasjonen i grenen. Ved en slik tilnærming vil de til slutt vise sin forpliktelse til SDH gjennom dåp og vitnesbyrd. Dette gjelder også i høyeste grad de av informantene som er oppvokst i SDH ved at deres identitet blir knyttet til SDH gjennom sosialiseringen i oppveksten.

¹¹² Intervjuobjekt 1.2

¹¹³ Intervjuobjekt 1.4

¹¹⁴ Ramstad 1999: 29

Det er ikke bare nordmenn som blir medlemmer i Norge. En god del av medlemmene er flyktninger og asylsøkere med forskjellige bakgrunner, nasjonaliteter og trosretninger. Denne gruppen medlemmer utgjør nå en stor del av de nordnorske grenene, men dessverre har den ofte vist seg å utgjøre en svært ustabil medlemsmasse. Dette har å gjøre med at mange av disse bor på mottak i den perioden de rekrutteres til SDH, og når de får oppholdstillatelse i Norge og er fri til å flytte hvor de vil i landet, så flytter de helst sørover. Det samme har tidligere vist seg ved rekruttering av studenter. Grenene har rekruttert mange nye medlemmer blant studenter og økt medlemsmassen betraktelig, men så har studietiden vært over, og studentene har flyttet sørover¹¹⁵. Dermed har medlemsmassen igjen sunket. Mange har også måttet flytte på grunn av familie, utdanning og arbeid, men i forhold til studenter, flytninger og asylsøkere virker det som om disse i større grad holder kontakt med medlemmene av de nordlige grenene. Hvorfor det er slik at nesten bare barnefamiliene holder kontakten med grenene i nord, etter å ha flyttet sørover, er ikke godt å si, men en grunn kan være at de enslige medlemmene lettere faller fra SDH i møte med sitt gamle eller nye liv.

Og der er jo andre også som har bodd her i (...). Vi har hatt mange medlemmer som har flytta sørover. Mange utlendinger og, som ikke liker klimaet her.¹¹⁶

Selvfølgerlig kan man her ta feil i forhold til hva den nye medlemsmassen bestående av flyktninger og asylsøkere ønsker å gjøre: De kan komme til å forbli i Nord-Norge, men det er det for tidlig å si noe om enda. Jeg har heller ikke gjort noen undersøkelser på flyktningene og asylsøkerne fordi de fleste av dem ikke kom til før etter at jeg var ferdig med min intervjurunde.

3.2 Misjonærenes rolle i SDHs nordnorske grener.

Siden jeg ble kjent med kirkesamfunnet SDH, har jeg fått lov til å møte mange forskjellige misjonærer, snakke med dem og lære dem å kjenne. Jeg fikk også lov til å spørre dem om deres hverdag som misjonærer og om hvordan misjonen styres i Norge. I tillegg har jeg fått en del informasjon fra grenspresidenten i Narvik.

Misjonen i Norge er delt inn i fire soner. Oslo er delt inn i to soner og grensen for de to andre sonene går ved Trondheim. Sonene deles igjen inn i distrikter, og i Nord-Norge finner vi de tre grenene som utgjør ett distrikt hver, der Alta/Hammerfest ligger inn

¹¹⁵ Muntlig fortalt av eldre medlemmer.

¹¹⁶ Intervjuobjekt 3.2

under Tromsø. Hver sone ledes av to misjonærer, og hvert distrikt får to misjonærer, også kalt en misjon.

I Nord-Norge, hvor grenene er små og rekrutteringen liten, er det ofte perioder da det ikke er misjonærer i grenene. Da blir kreftene i stedet utnyttet der det er større sjanse for å finne nye medlemmer. I Tromsø og Bodø har misjonærene holdt stand i flere år uten opphold, og spesielt i Bodø gren har rekrutteringen det siste året (2004) vært svært stor med 27 nye medlemmer.¹¹⁷ Høsten 2004 hadde også Narvik gren fått misjonærer, lett synlige i bybildet. Men det er ikke bare i forhold til rekruttering at misjonærenes rolle er viktig.

I de små grenens daglige liv er det mange oppgaver som faller på misjonærene fordi det er for få medlemmer til å kunne utføre alle gjøremål i grenene. Dette gjelder blant annet undervisning av grenens medlemmer. I større grener eller wards er misjonærenes eneste oppgave det å misjonere og øke medlemstallet, men i de små grenene hvor rekrutteringen er liten, blir det ofte tid til overs som de da bruker til å undervise grenens medlemmer.

Misjonærene har faste oppgaver som de må gjøre hver dag. I tillegg besøker de medlemmene av grenen, og de oppsøker mennesker som de presenterer budskapet sitt for. Misjonærene i Tromsø fortalte høsten 2004 at de hadde avtaler med undersøkere annen hver dag. I tillegg blir de ofte bedt på middag av grenens medlemmer, og som takk underviser de og deler evangeliet med dem. En helt vanlig dag for misjonærene ser slik ut:

Kl. 06.30 står de opp og begynner dagen med skriftstudium, bønn og deretter frokost. Frem til kl. 11.00 skal de også ha brukt en time til språkstudier og en time til planlegging og studier av evangeliet.

Fra kl. 11.00 til kl. 21.00 er de ute og misjonerer. Det betyr at de er ute og tar kontakt med mennesker for å presentere budskapet sitt for dem. De underviser medlemmene i grenen og undersøkere som har bedt dem hjem til seg, og de hjelper mennesker som ber om det. I løpet av disse timene har de også en time til å spise lunsj og en time til å spise middag.

Fra kl. 21.00 til 21.30 planlegger de neste dag. Og kl. 22.00 må de være i seng.¹¹⁸

Misjonærene i Nord-Norge bruker også mye tid til å besøke medlemmer som bor for langt unna og for spredt til å kunne ha egne misjonærer i nærheten. I Bodø besøker

¹¹⁷ 15.09.2004

¹¹⁸ Informasjonen er gitt av misjonærene.

misjonærene Rognan en gang i uken og underviser medlemmene der. I Tromsø besøker de Alta med jevne mellomrom og underviser de medlemmene som holder til der. Og via Narvik besøker de Harstad og de få medlemmene som bor der. I tillegg må de med jevne mellomrom på misjonskonferanser og andre samlinger med misjonærene.

Likevel blir det meste av misjonærenes tid brukt til å gå rundt og søke etter nye undersøkere.

3.2.1 Misjonærene og forholdet til de nordnorske grenene

Misjonærene opererer sammen to og to. I Tromsø og Bodø hvor man har hatt misjonærer fast i flere år, blir misjonærene byttet ut en av gangen. På den måten er det alltid en misjonær til stede som kjenner medlemmene og undersøkerne på stedet og som også vet å komme seg rundt i byene.

Og etter hvert som en blir vant til byen da, for de er jo to til å begynne med, så blir da en bytta ut med en ny. Så kan den gamle misjonæren da gjøre den nye kjent med området, hvilke undersøkere de har og sånn og gi litt bakgrunnsmateriale som de har da.¹¹⁹

Det er stor forskjell på misjonærene. Noen kan være åpne og kommer lett i kontakt med nye mennesker, og andre kan være mer innesluttet og stille. Om en misjonær kommer godt overens med medlemmene i grenen, kommer som oftest an på kjemien mellom misjonæren og de enkelte medlemmene. Misjonærene som jeg snakket med, fortalte også at nye misjonærer helst snakker med eldre mennesker. Grunnen er så enkel som at eldre gjerne snakker saktere og tydeligere. Generelt sett mente misjonærene også at studenter var lette og snakke med fordi de er mer åpne i forhold til religiøse spørsmål. Ett av spørsmålene jeg ga informantene mine, var om hvordan de klarte å forholde seg til nye misjonærer hele tiden og bli fortrolige med dem. Det som gjentok seg i svarene, var at de ved å være i samme kirkesamfunn, innehar et åndelig fellesskap i forvissning om at deres kirke er den rette. Derfor syntes de alle at det var lett å bli kjent med misjonærene og også bli fortrolige med dem:

¹¹⁹ Intervjuobjekt 3.4

Vi har et åndelig fellesskap og møtes i det vitnesbyrdet vi alle bærer på, for vi er alle medlemmer av den samme kirken. Derfor er det lett å bli kjent med dem og fortrolige med dem den tiden de er hos oss.¹²⁰

De medlemmene jeg intervjuet, fortalte at de hadde et godt forhold til misjonærene. Mange inviterer dem hjem på middag, og noen har dem fast til middag en gang i uken. For menighetens barn og unge blir de unge misjonærene gode forbilder og også gjerne lekekamerater som de kan herje med. For de voksne blir de en inspirasjon til å spre evangeliet. For de eldre blir de ikke bare en inspirasjon, men også et lysglimt i hverdagen når de kommer på besøk:

Men vi pleier å ha dem hver uke, og det er kjempefint for ungan også. Ungan får også et godt forhold til misjonæran. Det er liksom da dem får anledning til å snakke spesielt med dem kanskje og. I kirka på søndagen skjer det jo så mange ting. Men ungan er jo også veldig glad i misjonæran. De får herje litt med dem, de er jo så unge.¹²¹

En av de aller eldste informantene var svært glad i misjonærene og hadde dem ofte på besøk. Hun poengterte at en kvinne egentlig ikke har lov til å være alene sammen med mannlige misjonærer, men eldre kvinner får ofte lov fordi aldersforskjellen blir så stor at det ikke er farlig. Hun fortalte at hun følte seg som en bestemor for dem:

Æ e som ei bestemor for de. Æ e bestemor for alle misjonæran.¹²²

Flere av de yngre informantene følte også at de ble som en familie fordi de var så få i grenen, og derfor ble også misjonærene som en del av denne familien:

Igjen så lenge æ har vært her, så har det vært veldig godt forhold. Og det kan vel også skyldes at vi er så få her at vi er som en familie. Og de blir en del av familien. De blir liksom sønna og brør.¹²³

En av informantene ønsket også å få frem at selv om misjonærene gjør et viktig arbeid med å gjøre SDH kjent der de kommer, så er det medlemmene der som utgjør drivkraften i grenen akkurat som når misjonærene ikke er der. Men informanten så også at misjonærene førte med seg inspirasjon til grenen når de kom, og at det kanskje da ble litt mer driv over grenen og medlemmenes arbeid utad ved at de prøver å hjelpe misjonærene til rette i nærmiljøet. Man kan med andre ord kalle misjonærene for grenenes vitamininnsprøytninger:

Det påvirke oss ikke noe særlig. Vi har en indre motor som går uansett. Men det er klart at vi syns jo det er veldig hyggelig å få misjonæra. De er jo ungdommer, og de gjør jo et arbeid for å gjøre kirka kjent her, og det blir jo kanskje en litt

¹²⁰ Intervjuobjekt 3.3

¹²¹ Intervjuobjekt 1.1

¹²² Intervjuobjekt 1.3

¹²³ Intervjuobjekt 2.2

*mer driv over våres aktivitet utad og ved at vi prøver å hjelpe dem ved å åpne dører for dem.*¹²⁴

Utskiftningene av misjonærene er blitt en vanesak for de fleste av medlemmene, selv om det også for dem er trist når en misjonær drar. Utskiftningen av misjonærer skjer av flere grunner, blant annet for at de ikke skal bli for bundet til medlemmene og undersøkerne, men også for å unngå at effektiviteten til misjonærene skal reduseres. Men generelt sett blir utskiftningene av misjonærene beskrevet positivt:

*Ny personlighet som jobber på en annen måte.*¹²⁵

Alle misjonærene har sine pedagogiske triks for å få frem budskapet. Noen er gode historiefortellere, andre er flinke til å tegne. På samme måte utgjør undersøkerne også forskjellige personligheter som lærer på forskjellige måter. Ved å bytte ut misjonærene med jevne mellomrom får alle en sjanse til å bli inspirert og få et utbytte av samværet med dem, og man unngår at for tette bånd knyttes:

*Så æ trur det er hensikten at de ikke skal bli for bundet til medlemman at de ikke skal bli.*¹²⁶

Informanten nedenfor utvider det med å forklare hvorfor de mener det må være slik. Å misjonere er hardt arbeid med å få tak i undersøkere, å undervise både undersøkere og medlemmer og også hjelpe dem som trenger det. Det SDH har erfart, er at jo bedre kjent misjonærene blir med medlemmene av grenen og med undersøkerne, jo mindre effektive blir de i sitt arbeide. I stedet for å undervise blir det kanskje brukt mer tid på å snakke om helt andre ting som mellom venner. Dette unngår de med utskiftningen av misjonærene:

*Og fordelene med det er jo det at de blir ikke for husvarme. Og det er ikke for det at de ikke vil bli husvarme, men det er for det at det blir naturlig sånn. Du blir veldig godt kjent med folk og for det arbeidet de gjør. Det er et knallhardt arbeid, virkelig hardt arbeid, og visst da de blir for husvarme, så går faktisk effektiviteten ned. Og det er jo også litt av poenget at dem skal ikke vær så lenge at de blir for kompis med menigheta. Ei stund så var det jo sånn at de ble skrifta ut hver måned. No har det roa ned litt.*¹²⁷

Mange pekte også på enkelte negative sider ved utskiftningene av misjonærene i forhold til undersøkerne. De beskrev misjonærene som et bindeledd mellom undersøkerne og grenene. Gjennom dåpsopplæringen utvikler ofte undersøkerne og misjonærene vennskap, og undersøkerne vil derfor forholde seg mer til misjonærene enn til resten av medlemmene av grenen ved møtene. Medlemmene var klare på at dette var deres egen

¹²⁴ Intervjuobjekt 3.1

¹²⁵ Intervjuobjekt 1.1

¹²⁶ Intervjuobjekt 1.2

¹²⁷ Intervjuobjekt 1.4

feil som gren, at de ikke klarte å integrere de nye medlemmene godt nok i grenen og på vennskapsbasis. Av den grunn er det mange nye medlemmer som faller fra når de misjonærene de har fått et godt forhold til, forsvinner. Undersøkere som ikke er helt ferdig med dåpsopplæringen, vil derimot bli plukket opp av de nye misjonærene som tar opp tråden og på den måten utvikle nye vennskap:

De er ofte bindeleddet til kirka. Fordi de får ofte et veldig godt vennskap mellom misjonæran og de nye medlemman. Og egentlig så er det mest vårres egen feil, som medlemma at ikke vi gjør nokka. For det er jo egentlig vi som skal være deres venna i all framtid.¹²⁸

Det påpekes også av en informant, at det for mange undersøkere kan være forvirrende når den misjonæren de har fått kontakt med forsvinner, og det plutselig kommer en ny. Derfor ser mange på det som positivt hvis de samme misjonærene kan være i grenen i minimum to måneder:

Men for undersøkeran som de holder på med, så er det ikke så bra at det blir så mange skiftinger. For det blir forvirrende. De får ikke bli ordentlig kjent med de før de fer.¹²⁹

3.3 Misjonering og konvertering

I Norge hvor samfunnet er sekularisert og pluralistisk, er det vanskelig for medlemmene å rekruttere undersøkere til SDH. De forklarer det med at mennesker som har det godt i et samfunn, ikke har bruk for Gud, og at de ikke ønsker å binde seg til et trossamfunn fordi de ikke trenger å tro. I tillegg er det også svært mange kirkesamfunn, trosretninger og livssyn å velge mellom i samfunnet i dag:

Her har vi det så godt de fleste, og da kommer religion litt lengre ned på lista over viktige ting. Det blir liksom ikke plass til religion.¹³⁰

En av informantene mente også at medlemmene her i Nord-Norge rett og slett ikke torde å gå ut for å skaffe undersøkere i sitt eget nærmiljø. Det har på en måte blitt vanskelig for medlemmene å ta den sjansen og snakke med venner og bekjente om religion og så deretter sende dem over til misjonærene for undervisning. Ingen prøvde å forklare hvorfor det er blitt slik, men en informant så på det som uheldig at det var misjonærene selv som måtte sørge for å få undersøkere. Han poengterte det med at

¹²⁸ Intervjuobjekt 1.4

¹²⁹ Intervjuobjekt 1.3

¹³⁰ Intervjuobjekt 3.4

misjonærene har et eget kall til å undervise, og at det faktisk er medlemmene som har kontakt med samfunnet. Det skulle ikke være nødvendig for misjonærene å gå ut og banke på dørene hos helt fremmede mennesker for å prøve å finne undersøkere. Målet, mener han, burde være at medlemmene selv tar kontakt med potensielle undersøkere og introduserer dem til misjonærene:

Ja, vi vet jo altså misjonæran si hovedoppgave er å spre først og fremst. Det er ofte sånn at vi medlemma, vi er litte grann, for å bruke et nordnorsk uttrykk, litt fisen med å klare å skaffe frem undersøkera. Det er vi som har kontakt med samfunnet, men når vi da får kontakt med noen og snakka med noen, sånn som (N.N.) i mitt tilfelle, så etter at (N.N.) hadde introdusert mæ til evangeliet så kjørt (N.N.) mæ over til misjonæran, vær så god. De er kalt til det, de har et eget kall til å gjør det. Det er de som skal undervise alle nye. Hvis det ikke fungerer, at misjonæran sjøl er nødt til å gå ut og banke på døran. Og det at misjonæran er ute og banker på døran, det er faktisk et sykdomstegn på en måte. For det er vi som skal sørge for undersøkera.¹³¹

Informanten mente at de kanskje ikke er representative nok i Nord-Norge og gav et eksempel fra Sør-Amerika hvor SDH's vekst de siste årene har vært den høyeste for alle av deres misjoner. I enkelte land fungerer det slik det skal, ved at medlemmene kommer til misjonærene med venner, familie og bekjente som ønsker å lære mer om SDH.

Informanten mener at menneskene der er mer åpne mot hverandre enn hva vi er i Norge, og at de derfor lettere kan dele evangeliet med andre. Misjonærene som virker i disse landene, får på denne måten gjøre den jobben som de er kalt til å gjøre, nemlig undervise undersøkerne:

Men vi er vel ikke nok representativ her oppe, hvis du hadde sett kirka hvordan ho fungere for eksempel i Afrika eller i Sør-Amerika, der medlemman er adskillig mer åpen med hverandre og uten videre deler evangeliet rundt omkring. Vi har hatt en eksplosiv vekst, og der vil du kunne se at der virke det sånn som intensjonen tilsier. Og der sett misjonæran bare og undervise. De er ikke ute å banke på døran i det hele tatt. De blir kun henvist til, ikke sant, og da fungere det nemlig. Fordi det er det som er deres hovedkall. De si jo at den mest effektive måten å kast bort tida på, er å gå og bank på døran. Så det er det noe i.¹³²

For et medlem av SDH er det viktig å ikke bare dele evangeliet med andre, men også dele vitnesbyrd med andre for å vise hvordan de kan vitne for at evangeliet deres er sant. McGuire støtter informanten ovenfor ved å sette misjonering i sammenheng med vitnesbyrd, men hun sier ingenting om kulturelle forskjeller mellom folkegrupper innenfor en religion.¹³³ Informanten har nok derfor et poeng når han sier at vi i nord

¹³¹ Intervjuobjekt 1.4

¹³² Intervjuobjekt 1.4

¹³³ McGuire 2002: 90

ikke er så åpne med hverandre at de klarer å bruke seg selv i arbeidet med å rekruttere undersøkere.

Men her i Nord-Norge er misjonærene derfor et velkjent syn der de kommer kledd i sine peneste dresser og gjerne med en ryggsekk på ryggen. Jeg spurte en av informantene om han ikke følte at disse ungdommene var litt for unge til å bringe et for dem så viktig budskap frem til andre. Det syntes ikke informanten, og gjennom svaret kom det frem at de klærne de har på seg, også har sin misjon. Det får disse unge mennene til å virke mer voksne, og man kan si at det dermed gir det dem en slags automatisk autoritet:

Nei, æ synes de virker veldig voksne til å være bare 19-20 år. De er jo vanligvis bare 19 år når de reise ut. Det er jo klart de virka kanskje litt eldre når de er oppstramma i dress og kvitskjorta og sånn da.¹³⁴

Når misjonærene så treffer mennesker som ønsker å lære mer om SDH, avtaler de et møte for å kunne komme hjem og fortelle mer om sin tro og om sin religion. Og det er da de begynner med dåpsopplæringen.

3.3.1 Dåpsopplæringen

Som tidligere beskrevet, er det ønskelig fra SDHs side at misjonærene bare skal undervise undersøkere og ikke ha som oppgave i tillegg å måtte gå ut og rekruttere nye undersøkere. Misjonærenes strategi for misjonering og konvertering er å gå gjennom seks leksjoner om SDH sammen med undersøkeren. Samtidig ber de undersøkeren om å komme på møtene og sakte men sikkert delta mer under møtene. Her er det viktig at de faste medlemmene er flinke til å ta i mot undersøkerne og innlemme dem i grenen. Ved denne interaksjonen etablerer de en følelse av tilhørighet hos undersøkeren. Dermed kan det bli lettere å si ja til å la seg døpe og bli et fast medlem av SDH. Alle medlemmene jeg var i kontakt med, fortalte at de hadde fått dåpsopplæring av misjonærene før de valgte å la seg døpe.

Dåpsopplæringen er lagt opp som seks leksjoner hvor misjonærene går gjennom bestemte skriftsteder og læresetninger, mens undersøkeren kan velge å forplikte seg til SDH i små steg. Skriftstedene som blir gjennomgått, kommer fra både Mormons bok og fra Bibelen. De overordnede temaene for hver leksjon er (1) *Vår himmelske Faders plan*, (2) *Jesu Kristi evangelium*, (3) *Gjenopprettelsen*, (4) *Evig fremgang*, (5) *Vær som*

¹³⁴ Intervjuobjekt 1.2

*Kristus, (6) Medlemskap i Riket.*¹³⁵ Læresetningene fører videre til de forpliktelsene en kan velge å gjøre. I første leksjon introduseres Mormons bok som et annet testamente om Jesus Kristus, og man samtaler om Guds frelsesplan. Etter leksjonen ber misjonærene undersøkeren om å lese Mormons bok og be om å få vite om Mormons bok er sann, og at Joseph Smith var en Guds profet. I andre leksjon snakker de om oppstandelsen og introduserer frelse ved dåp. Etter denne leksjonen ber misjonærene undersøkeren om å tenke over hva dåpen står for og også sette en bestemt dato for når dåpen skal skje. Den tredje leksjonen introduserer nadverdsmøtene¹³⁶ og SDH som Guds gjenopprettede kirke, den eneste som kan føre en til Gud. Her må de forplikte seg til å være tilstede på nadverdsmøtene hver søndag frem til dåpen finner sted.

Noen ganger går de fortere frem enn hva dåpsopplæringens seks leksjoner legger opp til, men det kommer an på misjonærene og undersøkerne og hvordan de føler at tingene ligger an. Flere av informantene bestemte seg for dåp allerede før alle leksjonene var gjennomgått, mens noen brukte lang tid på å bestemme seg etter at leksjonene var slutført:

*Og da begynte de å undervise mæ og da gikk det vel en tre uke, tenke æ, og det var jo seks sånne standard diskusjoner som æ skulle i gjennom. Å så huske æ at i løpet av andre eller tredje kvelden så ble æ spurt om æ kunne tenk mæ å la mæ døpe.*¹³⁷

I fjerde leksjon går de mer inn på frelsesplanen, hva som skjer etter døden og viktigheten av familien. De går også inn på de forskjellige tempelordinansene, kyskhetsloven og visdomsordet.¹³⁸ Undersøkeren må deretter forplikte seg på å etterleve kyskhetsloven og visdomsordet. Femte leksjon handler om å være som Jesus gjennom å sette Gud først ved å etterleve tiendeloven og fasteloven. Etter denne leksjonen forplikter undersøkeren seg til å betale tiende. Den sjette og siste leksjonen handler om medlemskapets forpliktelser. Disse forpliktelsene handler om å ha ansvar for å fullkommengjøre de hellige, for å forkynne evangeliet og for å forløse de døde¹³⁹. Undersøkeren forplikter seg her til å være aktivt med på å oppfylle Kirkens misjon.

¹³⁵ Hentet fra brosjyren "Et ensartet system for undervisning i evangeliet" utgitt av SDH.

¹³⁶ Nadverd er betegnelsen SDH bruker om møtene på søndagene.

¹³⁷ Intervjuobjekt 1.4

¹³⁸ Kyskhetsloven er betegnelsen deres på 2. Mosebok 20:14: *Du skal ikke drive hor*, og visdomsordet er hentet

fra Lære og Pakter 89:1-9 og handler om avholdenhet fra alkohol, te, kaffe, tobakk og skadelige stoffer.

¹³⁹ Forløsning av de døde betyr at en stedfortreder lar seg døpe i den dødes navn, slik at den døde omvendes.

Etter dette kan undersøkeren la seg døpe. De jeg intervjuet, fortalte at de hadde fått sterke vitnesbyrd fra Gud etter å ha bedt slik de ble fortalt om i den første leksjonen. Vitnesbyrd, er i følge McGuire, like så viktige for overgivelsen og forpliktelsen til troen som selve sosialiseringen og konverteringen.¹⁴⁰ Vitnesbyrdene fortalte undersøkerne at SDH var den sanne gjenopprettede kirken her på jord, og de var og er fremdeles sikre på at de tok den riktige avgjørelsen om å la seg døpe. De fleste viste også stor takknemlighet for at de ble medlem av SDH og mener at livet deres har blitt mye bedre og rikere etter at de ble medlem:

Men det er veldig modnende, og i dag e æ veldig takknemlig for at æ ble medlem av kirka fordi det åpna øyan mine.¹⁴¹

4. Problemfelt: Det sosiale aspektet

Det kan sies mye pent om den moderne journalistikk. Ved å fortelle oss hva uopplyste mennesker mener, holder den oss orientert om uvitenheten i samfunnet.

Oscar Wilde

Første gang jeg leste om Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige, var om mormonere i USA som levde i polygame ekteskap i en reportasje i et magasin for unge kvinner. Slik er det nok for de fleste nordmenn. Medlemmene av SDH i Norge blir i stor grad møtt av uvitenhet. Folk spør om de er polygame og om de i det hele tatt er kristne.

En av informantene fortalte en liten historie fra arbeidsplassen sin. En dag hadde han overhørt noen i kafeteriaen som fortalte at medlemmene i Siste Dagers Hellige var møtt opp på Saltfjellet fordi verdens undergang visstnok skulle komme. Han brøt inn i samtalen og fortalte dem at han var medlem av den nevnte kirka, og at selv om de kalte seg Siste Dagers Hellige, så visste de ikke når verdens undergang skulle komme, derfor måtte det være noen andre enn SDH hun snakket om.¹⁴²

I dette kapitlet vil jeg se på grenenes kontakt med andre menigheter i lokalsamfunnet og de enkelte medlemmenes kontakt med andre trossamfunn og med samfunnet i sin helhet. Jeg vil også se på skillet mellom medlemmene av SDH og de utenfor med tanke på uvitenhet, respekt og konflikter. Til sist vil jeg si litt om medlemmenes samfunnsengasjement.

¹⁴⁰ McGuire 2002: 90

¹⁴¹ Intervjuobjekt 3.3

¹⁴² Intervjuobjekt 3.4

4.1 Opprettholdelse av tilhørighet og tro

Grenene av SDH i Nord-Norge er svært små, og medlemmene bor spredt utover landsdelen. I tillegg har mange av medlemmene svært få familiemedlemmer som er aktivt med i SDH. For mange kan det derfor by på utfordringer å klare å opprettholde følelsen av tilhørighet og tro, og da tenker jeg også spesielt på ungdommene i grenene.

4.1.1 Ungdommene i SDH

Jeg vet ikke det nøyaktige antall ungdommer som sogner til grenene i Nord-Norge. Den informasjonen jeg har om ungdommene, kommer hovedsakelig fra voksne informanter som er foreldre til ungdommer. Foreldrene viste stor innsikt og forståelse for sine ungdommers hverdagslige problemer med å passe inn i kameratflokkene og også hvis de valgte å trekke seg ut av SDH. Jeg fikk intervjuet to medlemmer som begge var født og oppvokst i SDH, og disse gav meg en god insider-innsikt i den hverdagen disse ungdommene har.

4.1.1.1 Om å gli inn i mengden og faren for å falle fra

Ungdommer ønsker gjerne og gli inn i mengden. De vil kle seg som alle andre og gjøre som alle andre. Men med føringer som at en må kle seg anstendig, ofte med andre krav til hva som er anstendig enn resten av samfunnet, og bud som sier at en ikke skal drikke alkoholholdige eller koffeinholdige drikker, sier det seg selv at man er litt annerledes enn resten av gjengen:

Noen ganger så føle æ mæ annerledes enn de andre på skola. Vi skal jo ikke røyke eller drikke og sånn. Og det er jo mange her som gjør. Men de respektere det at æ ikke gjør det. Holder mæ heller borte fra fester og sånn.¹⁴³

Informanten opplever å være annerledes enn de andre på skolen, men føler seg respektert for de valgene som er gjort i forhold til røyking og drikking. Likevel velger informanten å holde seg borte fra sosiale sammenhenger hvor alkohol og røyk kan dukke opp, og hvor det er størst fare for å bli konfrontert med valget om å ikke røre disse tingene og dermed kanskje bli presset til å prøve dem:

¹⁴³ Intervjuobjekt 2.3

For jenter er det vanskelig å finne klær som ikke bryter med normene i kirken. Spesielt gjelder dette ballklær og til dels uformelle klær. Moten nå er gjerne nakne skuldre, mens vi vil ha dem dekket.¹⁴⁴

Informanten ser konflikter mellom kirkesamfunnets normer og klesmotene i samfunnet. Av alle informantene var det bare to som nevnte dette i det hele tatt. Derfor tror jeg at det er et problem knyttet til individer og ikke til kirkesamfunnet som sådan. Noen er ikke så nøye med å følge motene, men kler seg i det som føles riktig. Andre ønsker å følge motene, men finner da at det blir vanskelig å leve i henhold til normene:

De sei ofte det at de føle det som om de leve i to verdener. Den ene verden e den de forlate heime, og den andre e når de kommer ut. Det er et problem at de må ha en fot i begge leiran. Hvis de følg vårres norma til punkt og prikke der ute, så blir dem sett rart på. Og ungdom, vet du, de ønske å vær lik. Så for dem så e det mye verre enn det er for oss.¹⁴⁵

En av informantene fortalte litt om hva ungdommene selv sier om det å være medlem av to forskjellige samfunn: Det ene er et lite kirkesamfunn, og det andre er storsamfunnet rundt, som f.eks. på skolen. Her beskriver ungdommene det som å leve i to forskjellige verdener, noe de oppfatter som vanskelig fordi de føler at de blir sett rart på i storsamfunnet hvis de følger SDHs normer til punkt og prikke. Uten at det er nevnt av informanten, blir det kanskje konflikter hjemme hvis de ikke følger SDHs normer. Dermed blir det en lojalitetskonflikt for ungdommene der de ønsker å følge det som for dem føles rett og riktig i forhold til sin trosretning, samtidig som de ønsker å være slik som alle de andre.

McGuire skriver i sin bok "Religion. The Social Context" om en studie gjort om barn med samme etniske bakgrunn, men med forskjellig religiøs bakgrunn, der man hadde funnet at barna "had fairly accurate ideas of core differences among the religions and a strong sense of belonging to their own. Even as they crossed boundaries to participate in each other's religious traditions, they kept a clear sense of the distinction."¹⁴⁶ Dette virker å være tilfelle også hos barn og ungdom i SDH, når vi ser på kommentaren om å leve i to forskjellige verdener. Likevel er ikke identitet noe som er fast, den skifter ettersom individet tar på seg nye roller i interaksjon med forskjellige mennesker, situasjoner og etter hvert som en blir eldre. Og SDH-ungdommenes lojalitetskonflikt kommer inn der hvor deres religiøse identitet gnisser mot deres identitet som "vanlige ungdommer i vennekretsen". For noen kan denne lojalitetskonflikten ende opp som en

¹⁴⁴ Intervjuobjekt 2.4

¹⁴⁵ Intervjuobjekt 1.4

¹⁴⁶ McGuire 2002: 56

identitetskrise hvor valget står mellom å forbli medlem av SDH eller gå ut og skape seg en ny identitet.

Noen faller derfor fra, enten som inaktive medlemmer, eller de melder seg ut av SDH. Flere kunne fortelle om barn som gjennom ungdomsalderen slet med hvilket standpunkt og ståsted de skulle ha:

Æ har ikke følt at det har vært nokka plikt for dem å være med, men æ trur også det at når de kom opp i ungdomsalderen, når de skal begynne å være kritiske til alt, så ble det litt mer følsomt å gå ut og skulle være en som hadde et ståsted. For da er et mer sekulært ståsted mer akseptert. Så æ trur nok at de følte at det var vanskelig da. Det var nok da de trakk seg vekk fra kirka, og det forstår æ.¹⁴⁷

Det at samfunnet har blitt mer og mer sekularisert, og da særlig blant ungdommer, blir her satt i sammenheng med det at ungdommene i SDH gjerne faller fra i denne alderen. De fleste ungdommer ønsker å være mest mulig lik alle andre også når det gjelder det å ha et ståsted. Dette har vi også sett i de statskirkelige menighetene hvor konfirmantkullene ble stadig mindre, samtidig som antallet av borgerlige konfirmanter økte. Informanten har godtatt at ungdommene har trukket seg vekk fra kirkesamfunnet og forstår fra et voksent ståsted også årsakene til det. Det er nok også en av grunnene til at informantene som foreldre ikke har presset sine barn til å forbli i kirken, sammen med troen på alles rett til å selv å velge ståsted.

I følge McGuire er familien, vennene og det religiøse samfunnet svært viktige i dannelsen av en religiøs identitet og i opprettholdelsen av tilhørighetsfølelsen hos barn og ungdom både under og etter oppveksten.¹⁴⁸ I SDH ser vi at de har flere måter å jobbe med barn og ungdom på for å styrke deres religiøse identitet og tilhørighet til SDH, blant annet gjennom kirkens skoleverk for Norge.

4.1.1.2 Kontakten mellom ungdommene i Nord-Norge

I Nord-Norge har grenene en ungdomskorrelator for alle seminar-ungdommene. Korrelatoren jobber under lederen for kirkens skoleverk i hele Norge, og sammen med ham syr korrelatoren sammen et tilbud til ungdommene. Sammen arrangerer de samlinger for de nordnorske ungdommene 3-4 ganger i året, der de har aktiviteter på lørdag og møte på søndag. Korrelatoren holder også kontakt med ungdommene gjennom brev og prøver slik å oppmuntre dem til å holde sammen og forbli i SDH. I

¹⁴⁷ Intervjuobjekt 3.1

¹⁴⁸ McGuire 2002

tillegg arrangerer grenene selv aktivitetsskvelder hvor alle kan komme, som for eksempel juleverksted og Sankt Hansaften.

Seg i mellom har ungdommene mye kontakt gjennom telefon og e-post, og på den måten oppheves de lange distansene, og isolasjonen føles brutt. Likevel er ungdommene og også barna på mange måter alene fordi de i sitt daglige liv sjelden har noen fra samme trosretning å være sammen med. Vennene på skolen og i andre fritidsaktiviteter er nesten uten unntak ikke medlemmer av SDH:

Vi har mye kontakt per telefon og spesielt via e-post.¹⁴⁹

Når det gjelder isolasjon, så gjør jo teknologien det lettere å overkomme lange distanser.¹⁵⁰

Å kunne møtes jevnlig styrker forholdet mellom ungdommene. McGuire nevner at "regular group gatherings also bring about greater commitment of members, and such gatherings need not be for overtly religious purposes"¹⁵¹. Sammen med mer generelle religiøst motiverte samlinger er også Balliaden og Fest i Nord sammenkomster som ikke bare har et religiøst formål, men hvor unge medlemmer også møtes for å ha det gøy sammen samtidig som de knytter sterke bånd til hverandre.

4.1.1.3 Balliaden - et stevne for ungdom i Norge i alderen 12-18 år

Ungdommene har hvert år et slags stevne som kalles Balliaden. Her møtes ungdommer i alderen 12-18 år fra hele landet for å lære og for å gjøre aktiviteter sammen. Disse treffene er spesielt viktig for ungdommene fra Nord-Norge, som er svært få og nok føler seg isolerte i sin alder i grenene. Ved hjelp av Balliaden knytter de til seg venner fra andre steder i landet. Kontakten opprettholder de via e-post, brev og telefoner. Noen ganger kan nok det å ha kontakt bare per telefon og e-post være med på å forsterke følelsen av ensomhet og isolasjon, ved at de selvfølgelig vet at ungdommene i de større grenene har flere fellesaktiviteter og større mulighet til å holde sammen. De store avstandene i Norge gjør at den personlige og nære kontakten mellom ungdommene blir relativt dårlig. Som ungdommer er de opptatt med skole og aktiviteter, og i tillegg er de avhengige av voksne for å komme seg noe sted. Men, som informanten nedenfor sier, så har de Balliaden en gang i året i Sør-Norge, og dette hjelper nok noe. En annen informant poengterer at de der får treffe både gamle og nye venner med det samme

¹⁴⁹ Intervjuobjekt 2.3

¹⁵⁰ Intervjuobjekt 2.4

¹⁵¹ McGuire 2002: 89

utgangspunktet som dem selv. Opprettholdelsen av tilhørighet er avhengig av at ungdommene får erfaringer fra det å være sammen med andre ungdommer med samme tilhørighet:

Noen ganger føles det litt isolerende, men vi har jo Balliaden da. Det er en gang i året, så møtes vi alle ungdommene i Norge nede i Sør-Norge da. Og da har vi et ball siste kvelden.¹⁵²

En gang i året samles alle ungdommene i Norge på Balliaden, og der får man treffe nye og gamle venner som har akkurat det samme utgangspunktet som oss.¹⁵³

Det at de får treffe andre ungdommer i samme situasjon som dem selv og knytte band med dem, kan kanskje også være med på å sikre at de finner seg partnere med samme tro eller at de, selv om de finner seg partnere med annen tro, velger å beholde sin trosidentitet.

4.1.1.4 Fest i Nord - et stevne for enslige voksne fra Skandinavia i alderen 18-30 år

Voksne, enslige medlemmer av SDH i alderen 18-30 får hvert år tilbud om å reise på Fest i Nord, som arrangeres forskjellige steder i Skandinavia hvert år. Tilbudet gjelder medlemmer fra alle de skandinaviske landene og gir derfor medlemmene anledning til å knytte vennskapsbånd med andre unge voksne ut over sine egne landegrenser.

Samlingen varer i 3-4 dager hvor de har dans og andre aktiviteter for å bli kjent med hverandre. I tillegg er det arrangementer for enslige over 30 år. Disse er også av noen kalt for fesjå fordi de føler at mange ofte er der for å prøve å få seg en kjæreste, men det kommer jo også an på den enkeltes innstilling til hele samlingen. Det viktigste er å treffe andre og styrke vennskapsbåndene:

Det er også kalla for fesjå at man nesten er på utstilling, at man skal finne sæ en kjærest eller sånn. Okei, det er nå spørs ka slags innstilling man har til det der. Man reise jo dit for å treff andre. Og spesielt e det jo viktig i og med at vi er små menigheter her i Nord-Norge. Da er det jo veldig viktig at vi treff andre.¹⁵⁴

Informanten hadde selv vært med på Fest i Nord flere ganger og poengterer viktigheten av å kunne møte andre på store arrangementer som dette, spesielt for de små grenene i Nord-Norge. Hvorfor det er viktig for medlemmene å treffe andre medlemmer, reflekterer informanten ikke noe over, men en av tankene bak arrangementet er å styrke båndene mellom de forskjellige grenene både innenfor og utenfor landegrensene. Det å

¹⁵² Intervjuobjekt 2.3

¹⁵³ Intervjuobjekt 2.4

¹⁵⁴ Intervjuobjekt 1.2

styrke tilhørighetsfølelsen er nok også en del av dette, å få et nærmere forhold til at trossamfunnet er verdensomspennende, og at de uansett hvor de drar i verden, alltid har et sted de tilhører, som de vil kjenne igjen uansett språk eller kultur.

4.1.1.5 Undervisningen i den norske skolen

Siden 1986 har det vært to forskjellige læreplaner i den norske barne- og ungdomsskolen. Mønsterplanen fra 1987 var konfesjonsbundet, og andre kristne og ikke-kristne trosretninger fikk begrenset plass i undervisningen. De som ikke ønsket å få opplæring i det kristne tros-, verdi- og etikksystemet, kunne velge å ta et livssynsfag i stedet. Dette ble endret da Læreplanverket 1997 tok over. Kristendomsfaget og livssynsfaget ble slått sammen til Kristendom, religion og livssyn (KRL), og det ble så godt som umulig å få fritak fra denne undervisningen. Blant mange trossamfunn skapte dette faget en stor debatt der et av hovedspørsmålene var om faget nå var blitt mer et informasjonfag eller om det fremdeles var et kristendomsfag for de kristne. Fremdeles går debatten i enkelte kretser, og nytt forslag til læreplan for faget er lagt frem. Mitt ønske var å finne ut hvor SDH-medlemmene posisjonerte seg i forhold til denne debatten. Er de fornøyd med KRL, eller ønsker de forandringer velkommen?

Et av spørsmålene jeg stilte mine informanter, var om de opplevde konflikter i forhold til KRL-faget i skolen. Av de spurte var det to som selv hadde hatt KRL under L-97, og tre hadde barn i skolealder. Disse mente at det ikke var noen konflikter knyttet til L-97, men mer at konfliktene lå i forhold til det å leve i to forskjellige verdener med forskjellige normer og etikk som tidligere nevnt i 4.1.1.1. I tillegg var det to som hadde barn i skolen før L-97, under M-87, og disse hadde følt at det var svært konfliktfylt i forhold til å måtte pugge trosbekjennelsen til statskirka, spesielt siden de hadde et litt annerledes gudsbilde. Barna fikk her velge å ta livssyn i stedet og følte da at det førte til mindre konflikter. De som hadde erfaringer med L-97, så på faget som et informasjonfag og syntes det var enkelt å løse eventuelle små konflikter med kompromisser, fordi lærere og medelever er forståelsesfulle. Felles for dem alle var at de syntes det var viktig å lære om andre trosretninger og samfunn, fordi det å lære om andre religioner fører til økt forståelse for andres standpunkt og meninger. Men de fleste mente at lærerne kunne bli flinkere til å bruke kunnskapen til elevene med bakgrunn i SDH, fordi de allerede kan så mye bibelhistorie når de kommer på skolen. På den måten kunne man unngå at elevene synes at faget bare er kjedelig, noe som dessverre ofte

skjer. Noen kommenterte også læreverkene og det at mange av disse faktisk har flere feilopplysninger om SDH som trossamfunn. En forelder fortalte om barnet sitt som valgte å skrive av læreboka, selv om der var klare feilopplysninger fordi det visste at det bare på den måten ville få høy karakter for oppgaven. Men de fleste fortalte at lærere flest er åpne til å la elevene få fortelle selv om sin trosretning og komme med rettelser i forhold til lærebøkene:

Men de syntes sjøl det var rart det de lærte på skola, når de hadde et anna gudsbilde og sånn. Så det var det de tenkte sjøl, for vi syntes ikke det gjør så mye at de lærte ka andre trur også. Men i ettertid ser æ jo det at det kan jo vær forvirranes når det kjem i fra så mange kanta. Men æ e ikke i mot det for man må jo vit ka dem andre trur også.¹⁵⁵

Informanten hadde barn i skolen under Mønsterplanen fra 1987 og lot dem ta kristendomsfaget i stedet for livssynsfaget. Selv om informanten så viktigheten av å kunne lære om andre religioner, så var også de mindre positive sidene fremtredende. Det at kristendomsfaget på den tiden var konfesjonsbundet, gjorde at elevene var nødt til å lære statskirkas liturgi. Informanten så at dette kunne være forvirrende for barna, også fordi barna selv fortalte at de syntes det var rart det de lærte om gudsbildet på skolen.

Neida, vi snakka jo om KRL, men det er mer et sånn der informasjonsfag. Og det som ofte er problemet, det er at ungan sett og heng der for de kan det der. Bibelhistoria, de kan den utenatt. Og de spørsmålan det skretsje bare i overflata, og de har så løst til å fortelle ka dem kan. Men det er alt for dyp doktrine for de andre elevan. Og for læreren og, for den saks skyld.¹⁵⁶

Informanten ovenfor ser det positive i KRL som et informasjonsfag i Læreplanen av 1997, men er også fullstendig klar på de mer negative sidene med KRL når læreren kanskje ikke er så flink til å tilpasse opplæringen til den enkelte elev. Mange elever med bakgrunn i sterkt religiøse trostretninger og familier er gjerne svært sterke i faget og kan mye. For disse elevene blir KRL da et fag hvor de lett kan kjede seg fordi de ikke blir brukt av læreren som en ressurs til å gjøre dypdykk i for eksempel bibelhistorie. Barns fortellerglede kan gjøre bibelhistorien lettere tilgjengelig for de andre elevene og kanskje også for læreren.

(N.N.) hadde i oppgave å skriv om kirka, og da måtte (N.N.) svare sånn som det stod i boka, selv om det som stod i boka ikke var helt riktig. Men (N.N.) skulle jo ha en god karakter, og da følt (N.N.) jo at (N.N.) måtte svar det som stod i boka.

¹⁵⁵ Intervjuobjekt 3.3

¹⁵⁶ Intervjuobjekt 1.4

Ja for at (N.N.) skulle få det, så kun (N.N.) ikke svar nokka som ikke stod i boka. Det kildematerialet en har, er ikke alltid i samsvar med den læra som er.¹⁵⁷

Informanten forteller her om ett av barna som hadde fått i oppgave å skrive om SDH på skolen, og som måtte svare slik som det stod i boka, selv om dette ikke ble oppfattet som riktige opplysninger. Informanten nedenfor forteller også om feilopplysninger i skolebøkene, men her kunne eleven ta det opp med læreren og formidle de riktige opplysningene til denne som da også tok dem til etterretning. Det man kan si, er at skolebokforfattere bør bli flinkere til å sjekke om opplysningene er riktige før de gir ut bøkene, og lærere bør bli flinkere til å lytte til elever som påpeker feil og mangler i lærebøkene og ta dette til etterretning:

Vi hadde en leksjon, det var et kapittel i boka om vår kirke. (Var det feilopplysninger om SDH der?) Ja, det var det. (Måtte du bruke feilopplysningene når du skulle svare på spørsmål fra læreren?) Nei, hvis det var noe feil så sa æ det til læreren, og ho sa at æ helt sikkert visste bedre.¹⁵⁸

Religion er et interessant fag. Det er også svært viktig og man lærer å se ting fra nye perspektiver.¹⁵⁹

Alle informantene var enige med informanten overfor om at religion er et viktig og interessant fag i skolen. Spesielt mente de det var viktig med tanke på at samfunnet i dag består av mange vidt forskjellige trosretninger, og at det da er viktig å kunne se ting fra nye perspektiver for kunne forstå hverandre og respektere hverandre. McGuire viser til undersøkelser som tyder på at barn klart skiller ut sin egen religion, selv om de tar del i andre barns religiøse tradisjoner, og at det derfor ikke er noen grunn til å være redd for at barn ikke skal klare å beholde sin følelse av tilhørighet til den trosretningen de og deres foreldre tilhører¹⁶⁰.

4.1.2 De voksne i SDH

Å opprettholde tilhørighetsfølelsen er også viktig blant de voksne medlemmene i SDH. I del 4.1.1.4 så vi hvordan samlinger som Fest i Nord har mye å si for tilhørighetsfølelsen og samholdet mellom grenene innenfor og utenfor landegrensene i Skandinavia. Men mange av medlemmene i SDH ble medlemmer i voksen alder og hadde frem til da hørt til i Den norske kirke, derfor har de aldri vært innom Fest i Nord. Ved at grenene i Nord-Norge er så små, er det vanligst at de nære vennene ikke er

¹⁵⁷ Intervjuobjekt 1.4

¹⁵⁸ Intervjuobjekt 2.3

¹⁵⁹ Intervjuobjekt 2.4

¹⁶⁰ McGuire 2002: 56

medlemmer av SDH. Det fører også til at samværet med de andre medlemmene begrenser seg til møtene og undervisningen. Mange føler også at tiden ikke strekker til i hverdagen, og at dette har innvirkning på tilhørighetsfølelsen til SDH ved at de ikke kommer sammen så ofte som de skulle ønske. Samlinger og konferanser er gode treffpunkt for å møte andre troende, og høydepunktet for alle er tempelbesøkene.

4.1.2.1 Samhold og tidsaspektet

Flere av medlemmene pekte på at tidsaspektet i hverdagen også påvirket følelsen av tilhørighet. Hverdagen er ofte fylt av skole, arbeid, fritidsaktiviteter og venner utenfor trossamfunnet. Kontakten medlemmene imellom kan da bli dårligere, og det blir helst bare de som går jevnlig på møtene, som holder mest kontakt. Det at medlemmene da kommer sammen under undervisningen, forsterker følelsen av tilhørighet, foruten at det ikke minst forsterker troen deres. De som er hjemmelærere og besøkende lærerinner, har da en mulighet til å prioritere medlemmer som sjelden er med på de vanlige møtene, ved at de drar hjem til disse medlemmene og møter dem der. Men de fleste mener at de, selv om også de merker den generelle situasjonen i samfunnet med tidsklemma, har bedre kontakt og mer omgang på grunn av det felles livssynet:

Det handle også mye om at en blir for opptatt med egne fingre og tær. Man kan besøke noen i stedet for å se nyhetene. Det går på det der, men det er sånn alle har det.¹⁶¹

Informanten ser at også medlemmene av SDH har de samme problemene som mennesker flest i storsamfunnet. Man er blitt for opptatt av seg selv og sitt, dagene strekker ikke til, og det er alltid noe på tv man bare må se, selv om det kanskje ikke er så viktig som det å besøke en gammel venn. En kveld i uka, vanligvis mandager, har medlemmene av SDH familiekveld. Da samles familiene hjemme hos seg selv, spiser sammen og gjør noe sammen som for eksempel å spille familiespill. McGuire sier at også religiøse samlinger i familiekretsen er viktige både for å skape følelse av tilhørighet og for engasjement og forpliktelse, men ikke nødvendigvis bare overfor religionen.¹⁶² Familiekveldene styrker også familiebåndene. Sterke familiebånd knytter familiemedlemmene ikke bare til hverandre, men også til felles trosmessige verdier:

Jo, vi e vel egentlig ikke så mange at vi ikke har sånn høvelig god kontakt med hverandre. Det som du kan si, er at vi har en tendens i kirka til å skille mellom

¹⁶¹ Intervjuobjekt 1.1

¹⁶² McGuire 2002: 89

aktive og uaktive medlemma. Det ligg ikke noen form for fordømmelse i det, men det er noen medlemma som velg at de bare e medlemma, men vi ser dem nesten aldri til søndager. Og sånne ting og da. Men det e klart at på den måten så blir det også mindre kontakt med disse. Men fortsatt så skal denne hjemmelærervirksomheten, den skal omfatte også dem. Sånn at de får en fot med i kirka. Men det er klart at på det sosiale plan så har dem en tendens til å trekke seg unna av forskjellige slags grunna. De fleste kan ikke peik på sjøl koffør. Men det har liksom bare blitt sånn over åran. Kvinnfolkan har mer samhold enn mannen. Man har et fellesskap enten man er gammel eller ung. Vi har kanskje flere møter og mer sosialt. Det er jo typisk kvinnfolk og.¹⁶³

SDH skiller som sagt mellom aktive og inaktive medlemmer. Inaktive medlemmer er sjelden eller aldri på møtene, og mange holder seg unna de andre medlemmene sosialt sett også. De aktive medlemmene prøver likevel å holde disse i SDH gjennom å besøke dem hjemme med jevne mellomrom for å øke følelsen deres av tilhørighet, men som vi så tidligere i kapittel tre, er det viktig for tilhørighetsdannelsen at det inaktive medlemmet selv velger å holde kontakten. Informanten går også inn på at kvinner gjerne har et større samhold enn menn, med flere møter og sosiale opplegg. Derfor er nok tilhørighetsfølelsen også sterkest blant kvinnene enn blant mennene på det sosiale planet, mens det er sterkest på det rollehavende planet hos mennene ved at de har større ansvar organisatorisk for grenen:

Men vi har mange medlemma som er uaktive. Og der må æ si at der e det ikke noe. Altså folk som har glømt av at dem e medlemma av kirka, men da kan man jo lure på kor de var når de ble døpt, for de var voksne da mange av dem. Men vi forstår jo at mange ikke bryr sæ så mye. Og dem e jo spredt litt rundt dem, uti Lofoten og. Og da blir jo kontakten bare per brev.¹⁶⁴

Inaktive medlemmer har som sagt liten til ingen kontakt med de andre medlemmene i den respektive grenen som de tilhører. Informanten ovenfor forstår det at mange ikke bryr seg så veldig mye om det religiøse, men har vansker med å forstå de medlemmene som forteller at de har glemt at de var medlem av SDH. En av de mest kjente medlemmene som har fortalt at han ikke visste at han var medlem og døpt i SDH, var Svein Ludvigsen, tidligere fiskeriminister i Bondevik-regjeringen. Han meldte seg ut av SDH da dette kom for dagen. Informanten skjønner jo derimot at det kan være vanskelig for dem som bor langt unna grenen, som for eksempel i Lofoten, å opprettholde følelsen av tilhørighet når kontakten med de andre medlemmene ofte begrenser seg til sporadiske brev. McGuire sier at for mange kan det sosiale følelsesmessige klimaet i en religiøs gruppe være viktig i rekrutterings- og tilhørighetsfasen. Hvis det sosiale følelsesmessige klimaet av ulike grunner forsvinner eller medlemmet flytter vekk fra

¹⁶³ Intervjuobjekt 1.4

¹⁶⁴ Intervjuobjekt 3.4

miljøet, vil det være svært enkelt for disse medlemmene å bare glemme det hele og bli med i et annet miljø hvor de finner et sosialt følelsesmessig klima som de søker.¹⁶⁵

4.1.2.2 Undervisning for de voksne

Både kvinner og menn kommer sammen i institutt¹⁶⁶ der de går gjennom skriftene og styrker den språklige tilhørighetsfølelsen:

Men vi prøver fra tid til annen å ha [...] institutt [...] en gang i uka. Vi studerer skrifter, [...] og vi tar det liksom sånn kronologisk. Gamle testamente, Nye testamente og Mormons bok og sånn.¹⁶⁷

De fleste er med på institutt eller seminar en gang i uka. Alder, medlemslengde og grad av oppgaver i grenen har ingen ting med hvem som er med på dette. Begge delene er studieprogram i regi av SDHs eget skoleverk som sammen med programmet for hjemmebesøk er en del av SDHs tiltak for å øke tilhørighetsfølelsen til medlemmene både sosialt og språklig. Informanten nedenfor setter også selv begge disse programmene i sammenheng med det å styrke den sosiale omgangen medlemmene imellom:

Men vi har jo et program innfor kirka som gjør at vi har med hverandre og gjøre utover bare søndager. [...] Og vi har jo også et program for å besøke hverandre hver måned. Også har vi jo institutt og seminar, det er jo et studieprogram i kirka i regi av skoleverket¹⁶⁸ der man studere skriftene, og der er det jo også hverdagens. Det er jo også en form for sosial omgang, der vi studerer skriftene i forhold til i dag og for 2000 år siden, aktualiteter og problemer. Hva man tenker om det og.¹⁶⁹

Innholdet i disse instituttleksjonene er, i følge informanten ovenfor, innholdet i SDHs religiøse skrifter og hvordan de kan sees i forhold til aktualiteter og problemer per i dag og også slik det var for vel 2000 år siden. Dette er med på å rekonstruere den biografiske informasjonen i kirkesamfunnets historie og styrke de enkelte medlemmenes vitnesbyrd og forpliktelse til SDH. McGuire beskriver vitnesbyrd som ens personlige, men offentlige fortelling som kan vise andre hvordan ens daglige liv kan fortolkes i forhold til deres trossystem, og her kommer undervisningen og dens rolle i oppbyggingen av kirkesamfunnets historie godt med i styrkingen av vitnesbyrdet.¹⁷⁰

¹⁶⁵ McGuire 2002: 92

¹⁶⁶ Institutt er en bibelstudiegruppe.

¹⁶⁷ Intervjuobjekt 2.2

¹⁶⁸ SDHs eget skoleverk som lager studiemateriale spesielt for SDH.

¹⁶⁹ Intervjuobjekt 3.1

¹⁷⁰ McGuire 2002: 90

4.1.2.3 Tempelbesøk

Det er viktig for medlemmene å få besøke tempelet. Det nærmeste tempelet til Nord-Norge er tempelet i Stockholm. Dit reiser de for å gjøre ordinanser og for å virke som korttidsmisjonærer. Mange prøver å reise dit fast en gang i året, og samtidig prøver de å koordinere det med andre de kjenner fra Norge, slik at de kan treffes der. Dette er også viktig for å opprettholde tilhørigheten og troen for medlemmene:

Det var veldig fint og vi ble jo kjent med en masse mennesker, og det var jo veldig artig. Man får venner for livet.¹⁷¹

Informantene forteller om det sosiale fellesskapet og den sosiale tilhørigheten som skapes når de møtes gjennom tempelbesøkene. Mange av medlemmene opprettholder kontakten også etter at de er kommet hjem, og ute på reise er det alltid noen de kjenner som de kan besøke, slik som informanten nedenfor beretter om:

Vennskapet e jo der, vi kjenne jo folk, og vi reis jo og dumpa jo stadig vekk inn en eller anna plass, for vi kjenne jo folk. Men en anna sak e jo det at vi plei jo å dra (N.N.) til tempelet i Stockholm, og da e det stadig at vi snakkes.¹⁷²

Reisen til tempelet er også viktig med tanke på de ritualene som bare kan utføres i tempelet, og som for medlemmene er svært viktige. Ved å få utføre disse ritualene her styrker også følelsen av forpliktelse til kirkesamfunnet, fordi flere av ritualene omhandler binding til hverandre som familier og til kirkesamfunnet.

4.1.2.4 Konferanser og samlinger

Tidligere da de nordnorske grenene var styrt av Tromsø distrikt, var kontakten blant de nordnorske grenene sterkere, og de så hverandre relativt ofte. To ganger i året hadde de distriktskonferanse da de samlet seg i en av grenene og hadde møter og aktiviteter for hele familien. Men som informanten nedenfor forteller, ble det de siste årene for få til å ta på seg oppgavene med å lede distriktet, og det ble i samråd med misjonspresidenten lagt ned:

Distriktet ble lagt ned fordi det var så få ledere i grenene, og det ble for mye arbeidsoppgaver på dem. Derfor så valgte vi å legges under misjonen. Og det var grenspresidentan som valgte dette i samråd med misjonspresidenten.¹⁷³

¹⁷¹ Intervjuobjekt 3.2

¹⁷² Intervjuobjekt 1.4

¹⁷³ Intervjuobjekt 3.4

Nå ligger de nordnorske grenene under den norske misjonen og har misjonspresidenten i Oslo til leder. Han koordinerer arbeidet i grenene og de forskjellige arrangementene. Da jeg gjorde mine intervjuer, hadde dette bare vart i ca ett år, og mange var misfornøyde med kontakten med Oslo og det at Nord-Norge ikke lenger hadde jevnlig samlinger. De nordnorske grenene ble med jevne mellomrom invitert på samlinger i Sør-Norge, men for mange ble det for dyrt og for vanskelig å reise sørover på disse samlingene, og de savnet derfor det gamle systemet med Tromsø distrikt:

Det at distriktet ble oppløst, det var vi litt lei oss for, det må vi bare innrømme at vi var. For det betydde mye for oss å komme sammen to ganger i året på distriktskonferansen på våren og høsten, og så det er vi litt lei oss for.¹⁷⁴

Informanten ovenfor uttrykker det som alle jeg intervjuet gav uttrykk for, nemlig at de alle er lei for at distriktskonferansene måtte legges ned, fordi de var viktige for fellesskapsfølelsen og dannelsen av tilhørighet. Informanten nedenfor drar også inn det at de under distriktet også samarbeidet mye med hverandre og på den måten møttes oftere. Men informanten gir også uttrykk for at kontakten med andre medlemmer sør i landet nå kan bli sterkere ved at man har mulighet til å samarbeide med andre innenfor misjonen:

Vi hadde, du vet før så var det jo et distrikt, og da hadde vi jo veldig god kontakt. Men så ble distriktet forandret sånn at det ligg direkte inn under misjonen. Og då merka æ det at man miste litt kontakten, for man dreiv jo og reiste mye til hverandre. Og det gjør man ikke så ofte lenger som man gjør før. Men det hende jo i en del sammenhenger at det kjem folk fra andre menigheter. Men det positive med å bli trekt inn i misjonen, e jo det at nå har vi mer kontakt med andre menigheter utenfor det som var Tromsø distrikt.¹⁷⁵

Informanten nedenfor føler at kontakten mellom grenene i Nord-Norge er tett, selv om de ikke lenger har distriktskonferansene, men sier også at det er et savn å ikke ha disse lenger. Det som denne informanten drar frem til forskjell fra de andre, er det at de fremdeles har misjonskonferansene de kan dra på og at de kan møtes der. Det han ikke tar til etterretning, er at det for enkelte kan bli for langt å måtte reise sørover for å kunne møte andre medlemmer i store samlinger:

Kontakten mellom menighetene i Nord-Norge e god og rimelig tett, men man savne jo distriktskonferansen. Likevel kan man jo være med på misjonskonferansen i de store byane sørpå.¹⁷⁶

Mange følte seg også litt isolert og glemt av misjonen i Oslo og hadde gitt uttrykk for det til dem, blant annet om det å kunne få informasjon om aktiviteter som foregikk der,

¹⁷⁴ Intervjuobjekt 2.1

¹⁷⁵ Intervjuobjekt 1.1

¹⁷⁶ Intervjuobjekt 3.1

selv om de kanskje ikke kunne delta. Informanten nedenfor har aktivt gått til ledelsen med disse bekymringene og bedt om å få et tilbud også i Nord-Norge:

(Føler dere at dere er litt isolerte her oppe i forhold til misjonen sørpå?) Ja det gjør vi. Ja nå e æ ærlig med dæ og sier at vi noen ganga syns, og det har æ også sagt til ledelsen i Oslo, at glem ikke oss for vi e med i kirka vi og, med informasjon og med andre ting. Det e jo egentlig naturlig det, men æ vil nå påpeke det. For æ syns at e vi med, så e vi med, og da må de ta hensyn til det. Det er klart at de som e med nede i Oslo, de har flere fordela sånn i forhold til ungdomman, det e lettare å gjøre ting og. Det er jo ikke alt vi kan være med på, men vi skal i alle fall ha informasjon om det som skjer.¹⁷⁷

Etter at jeg var ferdig med intervjurunden høsten 2004, kom det informasjon om at Nord-Norge skulle få en til to samlinger i året på samme måte som de før hadde hatt distriktskonferansene. Dette var grenspresidentene svært glade for, og arrangementet skal da styres av misjonspresidenten. På denne måten vil igjen båndene mellom de nordnorske grenene styrkes.

4.2 Skille mellom utenfor og innenfor

Trosartikkel 11: Vi fordrer rett til å dyrke Den allmektige Gud i overensstemmelse med vår egen samvittighet, og innrømmer alle mennesker den samme rett. La dem tilbe hva som helst, hvor som helst og på hvilken som helst måte de ønsker.

Handlefrihet er et viktig begrep for SDH. Alle har handlefrihet til å velge den trosretningen de ønsker slik som det står i trosartikkel nummer 11. De respekterer mennesker som har valgt annerledes enn dem, og mange har vært innom flere andre trossamfunn før de ble medlem av SDH. To av informantene hadde vært medlem av Den norske kirke, men meldt seg ut da de følte en trang til å søke noe mer. De leste også mye litteratur før de kom i kontakt med SDH og ble medlem der. Et par fortalte også at de etter å ha blitt medlem i SDH, gjerne går i andre kristne kirker på søndagene hvis det ikke er mulig for dem å komme til et av SDHs møter slik informanten nedenfor forteller:

Så har vi jo vært visst vi har vært plassa der vår menighet ikke har hatt nokka, så har det jo skjedd en veldig sjelden gang at vi har gått i statskirka.¹⁷⁸

Noen hadde også vært på møter i andre trossamfunn for å lære mer om disse. SDHs medlemmer er svært åpne for andre og liker å få diskutere tro og lære, ikke bare for å rekruttere og misjonere, men også for å få lære mer om andre. De er selv svært åpne og

¹⁷⁷ Intervjuobjekt 3.3

¹⁷⁸ Intervjuobjekt 1.1

inviterer gjerne fremmede til møter, og på internettsidene sine forteller de at alle møtene er åpne for alle som ønsker å komme for å se og lære mer om SDH:

Du vet de andre kirken er jo, vår himmelske fader han er jo opptatt av alle og besvare alle i forhold til deres oppriktighet i deres tru. Og kirka er fokusert på det gode som andre kirke gjør. Du vil aldri finne noen artikler eller noe i kirka sine magasiner der kirka kritisere andre kirker, som den kirka tar feil der og den der. De vil alltid fokusere på det som er godt.¹⁷⁹

Man kjenne jo folk som tilhøre andre trossamfunn, og vi respektere deres tro.¹⁸⁰

Informanten øverst bekrefter det som står i trosartikkel 11 om at alle blir respektert for sin tro, uansett hva de tror på, så lenge det er i overensstemmelse med deres egen samvittighet, og alle bekrefter det som den sistnevnte informanten sier om at de alle har venner fra andre trosretninger som de respekterer.

Slik deres syn på ”de andre” blir fremstilt her, kan vi sette den inn i Solveig Moldrheims kategoriseringsmodell for stereotypier under positiv-inkluderende. Det betyr at fremstillingen av ”de andre” er likeverdig, og at annerledesheten påpekes som en parallell og ikke rangeres.¹⁸¹ Hun sier videre at en positiv-inkluderende fremstilling kan skape beundring, gjenkjennelse og forståelse. Dette ser vi i måten medlemmene av SDH også fremhever viktigheten av at barna lærer om andre religioner på skolen. Moldrheim sier også at dikotomien ”vi andre” blir svakere ved at gjenkjennelse bygger opp fellesskapsfølelser med ”de andre”.¹⁸² Likevel vil vi se videre at SDH i Nord-Norge ikke har mye samhandling med andre trossamfunn. Grunnen, sier de, er at de ikke har de ressursene som kreves, og at deres initiativ til samhandling ikke har fått noen respons fra de andre trossamfunnene.

4.2.1 Tverrkirkelig arbeid

Mange trossamfunn har tverrkirkelig samarbeid, og i sør er også SDH ofte med i dette samarbeidet, blant annet i Oslo. I Nord-Norge har ikke SDH vært med i noe tverrkirkelig samarbeid, og de har heller ikke vært invitert til noe slikt. Og da de er svært få med små ressurser, har det vært vanskelig og nærmest utenkelig for dem å selv invitere til slikt arbeid.

¹⁷⁹ Intervjuobjekt 1.1

¹⁸⁰ Intervjuobjekt 3.4

¹⁸¹ Ytrehus (red) 2001; Moldrheim: 145

¹⁸² Ytrehus (red) 2001; Moldrheim: 147

De jeg intervjuet, hadde egentlig ikke tenkt så mye over muligheten for et tverrkirkelig samarbeid, men de fant tanken fascinerende og spennende. Informanten nedenfor foreslo for seg selv at et musikalsk samarbeid kunne ha vært interessant å prøve ut:

Æ har jo tenkt på det, nokka som æ ser før mæ, æ syns jo det er artig med musikk, og det kunne vært spennende. Hadd en tverrkirkelig konsert i [N.N.]-kirka. Men ikke sant, det er jo sånn som æ har tenkt, og på det nå værende tidspunkt så har vi ikke noe å bidra med. Da må man ha et kor og sånn, men æ ser jo muligheten. Æ håpe vi får det til en gang i tida. Men kirka ellers på verdensbasis har jo masse, og i Oslo og Stavanger og sånn. Der har de vært med å utført dugnad på Filadelfia.¹⁸³

De er derfor åpne for et samarbeid med andre kirkesamfunn, men på grunn av ressursmangelen kan de ikke ta initiativ til et slikt tverrkirkelig samarbeid. Informanten nedenfor fortalte at de en gang hadde prøvd å få til et tverrkirkelig møte, men at responsen var den at ingen ønsket det fordi SDH ikke var et kristent samfunn. Ut fra dette kan man nok si at ”de andres” syn på SDH kan settes inn i Moldrheims kategoriseringsmodell for stereotypier under negativ-ekskluderende. Det betyr at SDH av andre blir fremstilt på en måte som gjør at SDH står i sterk kontrast til ”de andres” normer og verdier. Moldrheim sier at det er snakk om ulike grader av uttrykt hat, men jeg vil si at den nok ikke alltid er så bevisst fra ”de andres” side.¹⁸⁴

Vi har jo innbyddes til et tverrkirkelig møte kor alle samfunnan kunne komme sammen og snakk om det vi var enige om og det vi var uenige om. Men det var veldig vanskelig å få respons fordi ingen vil være i lag med oss for vi var ikke kristne.¹⁸⁵

Men selv om ikke deres lokale SDH-gren hadde kontakt med andre trossamfunn i nærsamfunnet, så kunne alle fortelle at de daglig hadde kontakt med mennesker fra andre trossamfunn gjennom arbeid og fritid, og alle mente de hadde mer kontakt med ikke-medlemmer enn med andre medlemmer:

Altså det at vi ikke har noen formell kontakt med andre menigheter, gjør vel det at på en måte at vi blir isolert. Jo, det vil æ faktisk si. Kirka på verdensbasis og i de større byan i Norge har jo mer tverrfaglig arbeid med andre menigheter. Lokalt sett. Så det er jo klart sett at det som ofte er problemet er jo, som du si, at man blir jo litt isolert, man blir jo det. Men igjen så har det vel med medlemman sjøl å gjøre, altså i kor stor grad e man med i samfunnsdebatten.¹⁸⁶

Likevel mente informanten ovenfor at fraværet av formell kontakt med andre trossamfunn i nærmiljøet på en måte gjør dem isolerte. Årsaken som blir nevnt, er at medlemmene selv ikke er aktive nok i den lokale samfunnsdebatten. Ser man på SDH

¹⁸³ Intervjuobjekt 1.1

¹⁸⁴ Ytrehus (red) 2001; Moldrheim: 142

¹⁸⁵ Intervjuobjekt 1.3

¹⁸⁶ Intervjuobjekt 1.4

på verdensbasis og i de større byene sør i landet, har SDH mange samarbeidsprosjekter og diskusjonsfora med andre trossamfunn. Men i og med at grenene i Nord-Norge er så små, er det nok vanskelig å få til slike samarbeid her oppe. Det må være noen som har engasjement og krefter til å kunne stå på for noe slikt.

4.2.2 Å skille seg ut

Et samfunn er sammensatt av mange forskjellige mennesker der noen stikker seg mer ut enn andre. Forskjeller kan blant annet gå ut på utseende, språk, religion og holdninger. Toleransen for forskjeller har endret seg gjennom årene, og mange oppfatter samfunnet som mer tolerant nå enn før:

Men på den andre sida er samfunnet blitt mye mer tolerant. Folk har fått mye mer forståelse blant annet for individuelle forskjeller, og du ser det i skolen, ikke sant. Det er ei generell holdning der som ei generell utvikling på holdningsplanet som er veldig positiv.¹⁸⁷

Det første man merker seg når man møter medlemmer av SDH for første gang, er at de er akkurat som alle andre. De kler seg som alle andre, de jobber som alle andre, husene ser ut som alle andres hus, og de er like aktive på fritiden som alle andre. Det man merker etter hvert og som kanskje skiller dem litt ut i fra den store massen, er at de ikke røyker eller drikker kaffe og te eller alkohol. Selv fortalte de fleste av informantene at mennesker som ikke kjenner dem, gjerne ser litt rart på dem, men at deres venner og bekjente har akseptert troen deres og deres måte å være på:

Ja, det er klart bare en følelse æ kanskje, at man trur at andre kanskje går og ser rart, at vi e noen raringer. Æ ser jo på jobben min, æ fikk jo, kan jo ikke si at æ ble mobba, men fikk jo en del sånn stekkerav og til, men æ trur de fleste har akseptert at okei, æ drikk ikke og æ bainnes ikke. Ja, prøv å lev på en ordentlig måte. Så æ trur at etter ei stund, så blir man akseptert.¹⁸⁸

Informanten ovenfor forteller at de andre arbeiderne på jobben gjerne erter på grunn av forskjellene, men at de har akseptert det. Den generelle tonen på enkelte arbeidsplasser er ofte ertende, men det trenger ikke bety at man ikke respekterer hverandre. Det har også informantene nedenfor også erfart og at aksept og respekt henger ganske tett sammen:

¹⁸⁷ Intervjuobjekt 1.1

¹⁸⁸ Intervjuobjekt 1.2

Men stort sett så har folk full respekt for det. For de har jo sett at dette er nokka æ trur på og nokka æ brenn for. Dem akseptere det.¹⁸⁹

Noen syns sikkert at vi er noen rare skapninger eller at det vi står for, virker veldig fremmed. Og æ trur også at mye av det, det blir liksom nokka amerikansk, nokka sia misjonæran e amerikanera, og at det her har oppstått i USA i de siste dagan. Mens andre som har et åpent sinn, kan du sei, de er nysgjerrige og har løst å vite korsn dette fungere. Så æ trur det er mange forskjellige holdninger.¹⁹⁰

Informanten ovenfor peker på at mange kanskje synes SDH blir veldig fremmed for dem utenfor fordi trosretningen kommer fra USA og fordi misjonærene som oftest også er fra USA. Og i forhold til det at noen kanskje synes de er noen rare skapninger, så henger det kanskje sammen med det bilde som blir laget av mormonene i media.

Allerede før SDH kom til Norge for første gang på midten av 1800-tallet, stod det artikler skrevet i avisene som for det meste var negativt ladet. Noe av det som ble skrevet, var likevel svært liberalt, selv om polygami og enkelte doktriner stred i mot det folk så på som rett og sivilisert.¹⁹¹ I dag kan man også finne artikler som omhandler mormonere i USA som fremdeles driver med polygami, men Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige tar avstand fra disse grupperingene.

Men den store forskjellen var det informanten nedenfor som gjorde meg oppmerksom på:

I forhold til sekularisering er vi hyperaktive.¹⁹²

Med det mente hun at medlemmene utad er svært aktive i forhold til sin tro. Med et samfunn i stadig endring, hvor sekulariseringen blir stadig tydeligere, og til og med søndagene blir mer og mer verdsliggjort, er det klart at de som kler seg i penklærne og samles til religiøst samvær, stikker seg ut. Den samme informanten utdyper dette i sitatet nedenfor:

Og det er klart, vil æ påstå, uten å være alene om det, at vi har en veldig sterk sekularisering av samfunnet. Så vil æ no tru det at vi e nokka spesiell også på den måten fordi vi utad står som veldig aktiv ikke sant. Vi går hver søndag ikke bare til dåp, og begravelser og bryllup. Vi er der hver søndag og hver onsdag eller torsdag i andre sammenhenger. Vi blir vel sett på som litt hyperaktive. Det får være måte på å være aktive.¹⁹³

Jeg vil si mer om dette i kap. 4.4.2. De som kanskje sterkest merker skillet mellom de innenfor og de utenfor SDH, er barna og ungdommene. Som tidligere beskrevet i kap 4.1.1.1 "Om å gli inn i mengden og faren for å falle fra", skiller de seg ut ved å kunne

¹⁸⁹ Intervjuobjekt 2.1

¹⁹⁰ Intervjuobjekt 2.2

¹⁹¹ Glad 2004: kap 8

¹⁹² Intervjuobjekt 3.1

¹⁹³ Intervjuobjekt 3.1

mer bibelhistorie i KRL-faget, ved å måtte gå på møter på søndagen og en gang ellers i uka, kanskje kle seg litt annerledes i forhold til hva som er på moten, og ved at moralnormene deres er høyere enn det som er vanlig i det norske samfunn per i dag.

Flere av foreldrene kan fortelle at deres barn og ungdommer synes dette er urettferdig og vanskelig i blant. Foreldrene prøver da å hjelpe ved å vise at også de kan synes det er vanskelig, og at det er lov å feile fordi man er menneskelig. Det ikke er lett alltid å gjøre det rette. Informanten nedenfor fortalte litt hvordan de håndterer diskusjoner med barna om vanskelighetene med å etterleve SDHs normer:

Men det er jo viktig for oss å presiser at det er jo ikke våre norma, men det er jo Herrens norma. Og hvis vi vis at vi slit også litt for at vi skal og følg de norma. For de norma de er jo der for det er jo ikke ho mamma og han pappa som si at det skal vær sånn. Og vi skal også lev ut i fra det og det er viktig da, og vis svakhet at det er vanskelig, det er tungt og også når vi feile. Det hjelper ungan å forstå det er lov også å gjør feil, og at vi slit med det samme alle sammen. Og det at det er ei høyere makt, gjør at det er litt lettere for oss som foreldra.¹⁹⁴

Det viktigste for informanten ovenfor var å presisere for barna at normene ikke er noe de selv har laget for å pålegge barna, men at det er Herren selv som har gitt dem. På den måten kan de vise at også de sliter med å etterleve dem og viser sine svakheter og feil. Dette mente informanten gjorde det lettere for dem som foreldre til å stå frem som gode forbilder for barna. Men mange foreldre føler kanskje at det er vanskelig å oppdra barn på den riktige måten uten et større nett rundt seg og ønsker kanskje derfor å flytte sørover:

Vi har hatt mange medlemma som har flytta sørover.¹⁹⁵

I sør er det, for barna, et større SDH-miljø å vokse opp i. Dette gjør det lettere for barna ved at de ikke føler seg så annerledes enn alle andre rundt seg. De har da venner rundt seg med de samme moralnormene og livsstil, noe som kan være en fordel med tanke på å opprettholde en tilhørighet til SDH etter hvert som de vokser opp.

4.3 Samfunnsengasjement

Medlemmenes samfunnsengasjement er nok på samme nivå som alle andre nordmenns samfunnsengasjement, noen er mer eller mindre engasjert enn andre. Alle fortalte om en opplevelse av tidspress og den velkjente tidsklemma. Dette gjaldt både i forhold til kirkesamfunnet og de andre medlemmene i grena, slik vi så i kap.4.1.2.1, og i forhold til

¹⁹⁴ Intervjuobjekt 1.4

¹⁹⁵ Intervjuobjekt 3.2

samfunnet ellers og det å skulle være med på forskjellige aktiviteter i lokale lag og foreninger. Informanten nedenfor er svært engasjert og har vansker med å finne tid til alt:

Det er vel mer avhengig av kjemi og interesser ikke sant, sånn som i alle andre organisasjoner at man finner de som man ønsker å ha en utvida kontakt med. [...] Men æ jobbe jo hver dag, og det er jo alltid noe som skjer her [...]. Pluss at man har sosialt nettverk på fritida og med [lokale foreninger] og andre organisasjoner som det er interessant for mæ å delta i. Det er vanskelig å finne tid til alt.¹⁹⁶

De fleste kunne fortelle at de faktisk hadde flest venner utenfor SDH. Dette grunnga de med at grenene i Nord-Norge er så små, at det ikke er så lett å finne nære venner der hvor kjemien stemmer, og at det derfor er lettere å finne disse utenfor i lokale foreninger og andre organisasjoner som tar vare på andre interesseområder i livene deres:

Ja, enkelte som æ omgikkes med før æ ble medlem av kirka liksom ble skyva litt unna, og så fikk æ nye. Og sånn skjer det jo egentlig gjennom hele livet. Kan sei at når vi fekk, då æ va enslig, og kanskje mange av mine venna hadde familia, då ble sånn derre femte hjul på vogna som vi sei, æ følte mæ litt utafør. Så når man sjøl får familie, så kommer man inn i ei ny gruppa. [...] Det er vel naturlig.¹⁹⁷

Noen, slik som informanten ovenfor, forklarte det også med at man gjennom livet forandrer vennekretsen etter hvert som livssituasjonen forandrer seg. Når man er enslig, er man mest sammen med andre enslige. Når man stifter familie, skifter det gradvis til at man er mest sammen med andre familier. En naturlig utvikling som man nok også finner i sitt eget liv, uansett trosoppfatning.

4.4 Konflikter med samfunnet, finnes de?

Mange trossamfunn opplever konflikter med samfunnet på flere forskjellige nivåer. Det kan være at de ikke er enige med skolesystemet, noe som ofte resulterer i nye friskoler, eller det er vanskelig å utøve hviledagen eller helligdagen på rett vis, den norske skolen følger jo den protestantiske helligdagskalenderen. Noen gir høylytt uttrykk for det, men andre igjen finner kompromisser og forsøker å få til ordninger i det små.

SDH opplevde i sine spede begynnelse her i Norge å ikke bli godtatt som dissentersamfunn. Senere opplevde de konflikt i forhold til rettsvesenet, hvis de under en retts sak ble bedt om å sverge med hånden på bibelen. Jeg spurte medlemmene her i Nord-Norge hva slags konflikter de hadde opplevd i forhold til samfunnet per i dag,

¹⁹⁶ Intervjuobjekt 3.1

¹⁹⁷ Intervjuobjekt 1.2

hvis de i det hele tatt hadde opplevd noen konflikter. Svarene jeg fikk, viste at mine informanter, slik som informanten nedenfor, egentlig ikke opplevde å ha noen konflikter med samfunnet:

Nei, verdikonflikter, æ trur det at hvis du følg Herrens bud, så kræsja det ikke. Det er klart at hvis du følg Herrens bud, så snyt du ikke på skatten.¹⁹⁸

Selvfølgelig var de fleste uenige i mange ting, men de ville egentlig ikke kalle det konflikter. Noen igjen snudde det hele litt på hodet ved å si at det ikke var de som var i konflikt med samfunnet, men samfunnet som var i konflikt med dem. Informanten nedenfor er en blant disse:

Vil heller sei at samfunnet kommer i konflikt med trua.¹⁹⁹

Likevel kunne de fleste nevne flere ting som var til dels konfliktfylte, men som de løste ved å gjøre et kompromiss med omgivelsene. De konfliktene noen av informantene nevnte, var i forhold til politiske valg, det at de har strengere moralnormer enn det de følte resten av samfunnet har, og også generelt i forhold til sekulariseringen av samfunnet:

Nei, det syns æ absolutt ikke. Vi er jo et kristent samfunn, ikke sant, når vi tenke på det norske samfunnet, for vi har jo ei statskirke. Men den konflikten æ kan kjenne, den går gjerne på andre plan der vi snakke om den sekulariseringen. At det er nokka som kollidere. [...] Nei, for fundamentet i vårres tru er jo handlefrihet. Og da sier det seg selv at hvis en har noen konflikta, så må det gjelde personlige forhold. Ikke det at det har med religion eller religiøse forhold å gjøre.²⁰⁰

Informanten ovenfor snakker igjen om at det er vanskelig å leve som troende i et sekularisert samfunn, men i og med at fundamentet deres er handlefrihet for alle, så er konfliktene knyttet til personlige forhold, og hva en selv velger å gjøre i og med sitt eget liv. Likevel er det noen som velger å flytte sørover for å få et større nettverk innenfor SDH for barnas skyld. Fordi barna finner det konfliktfylt å ha andre moralnormer og annen livsstil enn de andre barna i nærmiljøet.

4.4.1 Moralnormer

Ingen av informantene så på troen og de høye moralnormene som et problem, selv om de noen ganger følte at de kom i konflikt med resten av samfunnet. I stedet så de heller

¹⁹⁸ Intervjuobjekt 1.4

¹⁹⁹ Intervjuobjekt 1.2

²⁰⁰ Intervjuobjekt 3.1

på dem som en god ballast der de hele tiden vet hva de kan og ikke kan. Likevel blir de hele tiden utfordret til å tenke gjennom og gjøre vurderinger av hvor de står i forhold til eventuelle problemer som måtte dukke opp. Informanten nedenfor nevner at det i større menigheter kanskje er annerledes fordi de der er flere om de samme normene, og at de der vil kunne gi hverandre støtte og hjelp til å gjøre vurderinger av eventuelle etiske dilemmaer:

Ja, æ vil si at det som æ trur på til stadighet, e et dilemma med det som e rundt mæ. Det er bare å innse. Men så e det det at du der nå tenke kor e æ og du blir hele tida på en måte utfordra på det her. Noe anna trur æ at det e i ei stor menighet der du har likesinna rundt dæ meir. Men her må du hele tida vurdere i dæ sjøl, liksom korsn går det her. Men det er jo ikke så veldig mye å tenk på for vi vet jo ka vi trur på og ka vi kan gjør og ikke gjør, men det er et sånn spenningsgreier som æ kjenne kanskje noen ganga at det her e æ kanskje ikke helt med på. Men det har hjulpet mæ mye i utdanninga å ha den ballasten i de etiske fagene.²⁰¹

SDHs medlemmer setter handlefrihet svært høyt, og dette var noe som kom frem i alle intervjuene jeg gjorde. Det at de hele tiden må gjøre vurderinger om hvordan de skal handle i etiske dilemmaer, mener de er bra fordi det gjør at de blir bevisste alle sine valg. Tidligere beskrev jeg hvordan barnefamilier flyttet sørover for å få et større SDH-miljø rundt barna. Grunnen var at barna opplevde de strenge moralnormene som vanskelig å etterleve fordi de ble sett på som annerledes enn alle andre barn. Likevel ser foreldrene på moralnormene som en god ballast i barnas liv. Informanten nedenfor, som er godt voksen, sier at det i blant kan være ytterst vanskelig å følge moralnormene, men at så lenge de er bevisst på sine egne følelser, går det bra å overkomme de mange utfordringene som livet gir:

Og der er mange utfordringer både i forhold til seg selg sjøl og andre. Men det er klart det er konflikta i forhold til det meste til stadighet. [...] Men så må æ vurdere, det er hele tiden slike vurderinger. Og da kjenner æ jo mange ganger at det her er sånn at man sier hjelp. Men det går veldig greit, men du er hele tiden bevisst. Du kjenner det selv inni dæ, for det jo dine egne følelsa at det her e æ ikke helt med på. Det blir hele tiden etiske dilemma, da.²⁰²

I og med at samfunnet er basert på et kristent livssyn, blir det ikke de store konfliktene, men sekulariseringen har gjort at enkelte til tider føler seg utfordret med tanke på etikk og moral. Men alle føler at moralnormene gir en god grunnpilar å støtte seg til i et samfunn hvor de fleste stiller spørsmål ved det tradisjonelle kristne livssynet og ikke helt vet hvor veien fører, slik som informanten nedenfor som beskriver det:

²⁰¹ Intervjuobjekt 3.3

²⁰² Intervjuobjekt 3.3

*Æ kjenne at æ har et ståsted i et samfunn som kanskje er i bevegelse.*²⁰³

For dem er samboerskap og sex før ekteskapet ikke aktuelt, og undersøkere som er samboere, får ikke døpes før de er gift:

*En undersøker som lever i et samboerskap vil ikke kunne bli døpt før ekteskap er inngått.*²⁰⁴

Det at de ikke har lov til å drikke kaffe, te eller røyke tobakk, er ikke noe problem for dem verken personlig eller i forhold til samfunnet, det er bare de nye medlemmene som iblant kan ha problemer med å gi opp disse tingene når de blir medlem.

Det var heller ikke noe spesielt problem at enkelte politiske partiers partiprogram kan komme i konflikt med deres normer for moral og etikk, selv om enkelte nevnte det som en konflikt, slik. Løsningen for dem ligger da i å velge det partiet med minst feil, slik som alle andre i samfunnet gjør:

*For eksempel ved valg og sånne ting at det e et problem rett og slett hvem man skal stem på. For det e jo selvfølgelig ingen som e i nærheten av det som vi virkelig ønska. Man må selvfølgelig ta dem som har minst feil i forhold til hva vi står for. På den måten så må man jo sei at man har en konflikt.*²⁰⁵

Av den grunn finnes det også i SDH mennesker som velger alt fra FRP til SV. I tillegg har SDH en trosartikkel som lyder som så:

*Vi tror at vi må innordne oss under konger, presidenter, fyrster og øvrighetspersoner, og at vi må adlyde, hedre og oppholde lovene.*²⁰⁶

4.4.2 "Hyperaktive kirkegjengere" mot fritidsaktiviteter på søndager

Et annet problem medlemmene av SDH så i forhold til sekulariseringen av samfunnet, er at hviledagen ikke lenger er "hellig". Medlemmene av SDH er, som de selv har sagt, "hyperaktive" i sitt medlemskap i kirka. Det er viktig for dem å få komme i kirka på søndagene, både for å få høre Guds ord og for å få møte sine trosfeller.

Når barna skal være med på aktiviteter som fotball eller handball, er kamper og andre arrangementer oftest lagt til søndagene. Dette kommer da i konflikt med at SDH-familiene skal i kirken. Informanten nedenfor mener ikke at alle søndager ikke kan

²⁰³ Intervjuobjekt 3.1

²⁰⁴ Informasjonen er gitt av grenspresidet Steinar Lorentzen

²⁰⁵ Intervjuobjekt 1.4

²⁰⁶ Trosartikkel 12.

brukes, men at den aktiviteten man ser per i dag, godt kan dempes en god del og heller flyttes til andre dager i uken:

Æ synes det er veldig trasig at, ikke sant, skal du være med i et idrettslag, så er det, for eksempel fotballaget, så er det en masse kamper på søndagene. Og det er jo greit å være med på nokka at det er en søndag nå og da, men liksom, men i en del sammenhenger så blir det liksom sånn at det er søndagen som skal brukes.²⁰⁷

Mange foreldre som ikke er aktive i religiøse samfunn er nok også enige i dette at vel mange søndager blir brukt til forskjellige fritidsaktiviteter.

Det som de så var positivt i forhold til dette, var det at andre er mer tolerante enn før, og at det er lov å tenke annerledes også i forhold til hvordan en vil bruke søndagene sine. Fremdeles føler de at andre ser rart på dem når de dresser seg opp for å gå i kirken, men de mener likevel at folk ikke ser rart på dem. Men de var klare på at de følte at søndagen som en sabbatsdag var falt bort i vårt sekulariserte dagligliv. Som informanten klart har observert nedenfor, blir dagen i stedet brukt til avslapping, husarbeid og fotballkamper:

Men så har du jo det at der ikke lenger er noen slags sabbatsdag. [...] No er det en dag for avslapping og å få unna husarbeidet og sånn eller gå på fotballkampa og sånn.²⁰⁸

For medlemmene av SDH er søndagen en dag for Gud og familie, en dag til å komme sammen med sine trosfeller.

5. Avslutning

Jeg har i kapittel tre sett på hvem som blir medlemmer av SDH, hvorfor de blir medlemmer og hvordan de blir medlemmer. Ut fra dette har jeg konkludert med at det er svært ulike mennesker som velger å bli medlemmer av SDH, det er like mange grunner til at de velger å bli medlemmer som der er ulike mennesker, og der var også like mange forskjellige måter de ble medlemmer på. Konklusjonen trekker jeg ut fra intervjuer jeg gjorde med tolv medlemmer av SDH høsten 2004.

Disse intervjuene med mennesker i forskjellige faser av livet viste meg at alle vanlige og uvanlige mennesker med sine særegenheter, hvor noen også har trått feil i livet, har blitt medlem av SDH. Sivilstand hadde ingenting å gjøre med hvorfor de ble medlemmer av SDH. Hvor de befant seg trossmessig og følelsesmessig religiøst, viste seg å kunne være det Rambo kaller ”utløsende krise”, noe som førte til at de valgte å bli

²⁰⁷ Intervjuobjekt 1.1

²⁰⁸ Intervjuobjekt 1.1

medlemmer. For noen var det livsstilen til medlemmer av SDH som fungerte som utløsende krise og gjorde at de ønsket å bli medlemmer. Medlemmer som hadde vokst opp i SDH, hadde gjennom en årelang sosialiseringssprosess opparbeidet seg et identifiserbart religiøst perspektiv og en tilhørighet til SDH og kom derfor ikke inn under teorien om ”utløsende krise”. Konklusjonen blir da at det er opp til tilfeldighetene hvor et menneske ender opp religiøst sett fordi det ikke er noen enhetlig grunn til hvorfor noen mennesker blir medlem av en religiøs gruppe og noen ikke.

På spørsmål om hvordan informantene var blitt medlemmer av SDH, svarte nesten alle med å gi meg sitt vitnesbyrd. To ting er viktig for å forklare hvordan de var blitt medlemmer av SDH; kontakten mellom potensielle konvertitter og talsmenn for eventuelle trossamfunn; og interaksjon mellom konvertitter og trossamfunn. Den første ting er viktig med tanke på misjons- og konverteringsstrategier, mens den andre er viktig med tanke på tilhørighetsdannelse. Felles for de av mine informanter som ikke hadde vokst opp som medlemmer av SDH, var at de var blitt medlemmer gjennom kontakt med misjonærer. Misjonærene hadde undervist dem i SDHs tro og lære, bedt dem lese Mormons bok og bedt dem med seg på møter. På møtene blir interaksjonen med trossamfunnet sterkere og styrker tilhørighetsfølelsen ved at de lærer ritualene og retorikken, samt at det dannes forbindelser til medlemmer, og konvertitten får sin rolle i SDH.

Videre i kapittel fire så jeg på misjonærenes rolle i de nordnorske grenene. Grenene i Nord-Norge har i perioder vært uten misjonærer på grunn av svak rekruttering. Høsten 2004 hadde likevel alle grenene misjonærer. I følge misjonærene er den største forskjellen mellom grenene i Nord-Norge og de i sør at de får flere oppgaver blant medlemmene i grenene. Få medlemmer i grenene som i tillegg bor spredt og til dels langt unna, i tillegg til at det er få undersøkere, gjør at misjonærene ofte bruker tid til å reise ut til medlemmene på besøk, samt at de underviser medlemmer i stedet for undersøkere. Informantene fortalte at forholdet til misjonærene er godt, misjonærene blir tatt vare på og er til stor inspirasjon for grenenes medlemmer. Videre er de også lette å bli fortrolige med, mye på grunn av det fellesskapet de har i felles tro.

Utskiftningene var for dem noe positivt i den forstand at ny personlighet og nye arbeidsmåter inspirerer, og man unngår at for tette bånd knyttes mellom grenenes medlemmer og misjonærene, noe som kan forringe effektiviteten i misjoneringen. Det negative som de nevnte, er at båndet som knyttes mellom undersøker og misjonærer brytes og undersøkerne derfor lettere faller fra. Informantene er derfor klar over at en av

grenenes utfordringer ligger i integrere nye medlemmer i grenene, samt klare å skaffe nye undersøkere til misjonærene. En informant kalte det for et ”sykdomstegn” at misjonærene selv må sørge for å få undersøkere. Misjonærenes viktigste jobb er å gi undersøkerne dåpsopplæringen som består av seks leksjoner.

Det er ikke bare for undersøkere at undervisning er viktig. Også for medlemmene er det viktig med tanke på opprettholdelse av tilhørighet og tro. For ungdommene er det nok ekstra vanskelig å vokse opp i små grener med få ungdommer. Uten et stort nok nettverk av venner med de samme normer og regler, er det lett å ”falle fra”. SDH forsøker å styrke tilhørighetsfølelsen blant ungdommene ved å undervise og ha samlinger både lokalt og sentralt. Samlingene gjør at de får knytte bånd med andre SDH-ungdom i samme situasjon andre steder. Også unge voksne får dette tilbudet, da for å styrke båndene over landegrensene i Skandinavia.

I forhold til KRL-undervisningen i den norske skolen mente mine informanter at lærerne må bli flinkere til å utnytte barnas kunnskaper i faget. SDHs barn og ungdom kjeder seg ofte i timene fordi de kan mye bibelhistorie. I tillegg må lærebokforfattere bli flinkere til å sjekke verkene sine for feil fordi medlemmene av SDH ofte finner feilinformasjon om SDH i skolebøker.

Også medlemmer av SDH merker at tidsaspektet er viktig, og at det påvirker følelsen av tilhørighet. Det å kunne ta seg tid til å besøke hverandre, spesielt de inaktive medlemmene, er noe mange ikke føler at tiden strekker til. Det blir som oftest bare hjemmelærerne som finner tid til dette. For å opprettholde tilhørighetsfølelsen er undervisning, tempelbesøk, konferanser og seminarer svært viktig. Mange går til undervisning en gang i uka, der de går gjennom de hellige skriftene. De prøver også å dra til tempelet en gang i året. Og de drar så ofte som mulig på samlinger og konferanser.

SDH har et ”positivt-inkluderende” syn på ”de andre”. Selv om de driver aktiv misjonering, respekterer de ”de andres” tro, og alle informantene mine hadde de fleste av sine venner utenfor SDH. I Nord-Norge har dessverre grenene vært for små og motviljen for stor blant andre kirkesamfunn til at det her har oppstått noe tverrkirkelig samarbeid.

Det som skiller medlemmene fra SDH ut fra andre, er stort sett det at de verken røyker, drikker kaffe, te eller alkohol, samt deres aktive trosutfoldelse ved at de er med på aktiviteter flere ganger i uken i SDH. Likevel føler barna og ungdommene at de skiller

seg ut ved at deres normer og regler er mye strengere enn alle ”de andres”. De voksne beskriver likevel moralnormene som en god ballast i livet, og de håper at også barna vil se det slik etter hvert. Medlemmenes samfunnsengasjement mente de var på samme nivå som alle andres. Noen er mer engasjerte enn andre. Det mange følte var vanskelig, er det å følge opp fritidsaktiviteter i helgene, spesielt de som går ut over søndagene.

De erfaringene jeg har gjort meg i min studie av SDH i Nord-Norge forteller meg at disse grenene står ovenfor store utfordringer. Både i forhold til det å øke medlemstallet og i forhold til å beholde de medlemmene de har, vi snakker altså om misjonsstrategier og opprettholdelse av tilhørighetsfølelsen.

Opp i gjennom årene har medlemstallene deres gått opp og ned. Tromsø var en tid den største grenen i Nord-Norge, nå er det derimot Bodø som er størst. Misjonærene har forskjellige arbeidsmåter som de benytter seg av i møte med undersøkere/potensielle konvertitter, men alt bunner i den samme dåpsopplæringen med seks forskjellige leksjoner. Det dog ikke her problemet ligger. Problemet ligger i måten de må gå frem for å få tak i potensielle konvertitter. En misjonærs jobb er å undervise de potensielle konvertittene som blir sendt til dem av grenenes medlemmer. Dessverre er de nordnorske medlemmene lite flinke til selv å sende interesserte mennesker til misjonærene, noe de selv er fullstendig klar over. Grunnen til at det har blitt slik, er det ingen som vet, men medlemmene spekulerer i at det kan være fordi det er for få medlemmer, og at man her i nord er lite flinke til å prate om tro og religioner. I stedet må misjonærene selv bruke tid hver dag til å gå ute og prøve å komme i kontakt med mennesker som kan vise seg interesserte i å lære mer om SDH. Skal medlemstallene vokse, må også medlemmene av grenene gå ut og bli mer aktive i forhold til å anbefale mennesker til å ta i mot besøk av misjonærene fra SDH. Selv i et pluralistisk og noe sekulært samfunn er mennesker interessert i religion og spesielt andre menneskers tro, derfor kan medlemmene godt snakke om seg og sin tro, noe som kan føre til at tilhørerne ønsker å vite mer og slik kan henvises til misjonærene.

I forhold til opprettholdelse av tilhørighet og tro ligger utfordringene i det å beholde de nye medlemmene, inkludere dem i den indre kjernen av grenene og slik motvirke tomrommet etter misjonærene som har fungert som et bånd mellom grenene og konvertittene; og å beholde de barna og ungdommene som vokser opp i dag. Et av problemene som jeg ble fortalt om av mine informanter, var at nye medlemmer svært lett forsvant fra grenene når de misjonærene som hadde hatt dåpsopplæringen for disse, reiste videre. Grunnen til at dette skjer er at misjonærene fungerer som et bånd mellom

konvertittene/de nye medlemmene og grenene. Grenene kan for utenforstående se ut som en hard kjerne av de faste aktive medlemmene og det kan være vanskelig for nye finne sin plass blant disse. Selv om medlemmene viser stor selvinnsett og skjønner essensen av problemet, klarer de sjelden, til dels aldri, å gjøre noe med det. Noen enkel og grei løsning på problemet både finnes og finnes ikke. Det er opp til de gamle medlemmene å finne måter de kan integrere nye medlemmer i grenene. Det er de som må ønske de nye medlemmene velkommen og ta initiativ til å opprette kontakt både under og etter møtene. En følelse av tilhørighet til en gruppe kommer ikke av seg selv, men må bygges opp gjennom sosial omgang med andre medlemmer.

Strukturendringene som ble gjort i SDH i 2004 der Tromsø distrikt ble lagt inn under Oslo misjonen, hadde enkelte negative virkninger. Den største var at kontakten mellom de nordnorske grenene ble dårligere. Tromsø distrikt hadde konferanser for de fire nordlige grenene to ganger i året, og dette var med på å styrke tilhørighetsfølelsen, og det knyttet de forskjellige grenene sammen. Medlemmene fortalte etterpå at kontakten med medlemmene i de andre grenene var blitt merkbart dårligere. Når ingen ringer hverandre, opphører kontakten, men når man møtes med jevne mellomrom, opprettholdes kontakten. Mange av medlemmene følte seg også litt glemt av Oslo-misjonen ved at mye informasjon om hva som skjedde i sør, ikke ble formidlet nordover. De ønsket også å få mer kontakt med grenene lengre sør, men lange avstander gjorde det vanskelig og dyrt å reise på konferanser der nede. Det de ønsket seg, var egne konferanser i nord arrangert fra Oslo, og høsten 2004 var det snakk om at dette skulle la seg ordne. Derfor var det godt å høre at grenene i 2005 fikk to besøk fra Misjonen, samt at det er gjennomført i alle fall en grenskonferanse, også da med besøk fra Misjonen. I tillegg ble det avholdt lederskapsmøter mellom misjonen og grenspresidentene fra Nord-Norge. Det ble da foreslått at fra og med 2006 skal det avholdes en felles misjonskonferanse for de nordnorske grenene en gang årlig. Den første konferansen skal avholdes 9. og 10. september 2006, og de nordnorske grenene skal alternere om å være vertskap. Dette er grenene fornøyd med, og de føler at de nå er blitt hørt nede i Oslo. Dermed får de nordnorske grenene i 2006 tre besøk fra Misjonen, samt at det kommer representanter fra Misjonen på besøk under misjonskonferansen.

Har da SDH en fremtid her i Nord-Norge? Ja, jeg vil si at de i høyeste grad har en fremtid her i nord. De har lang historie her, og aktiviteten blant de faste medlemmene er høy. SDH har vært i Nord-Norge siden tidlig på 1890-tallet og har beholdt fotfeste her gjennom kampen for retten til å kalle seg dissenter, og helt til nå i et samfunn som de

føler er svært sekularisert. Fremdeles har de både medgang og motgang, en gren strever med å holde aktiviteten oppe på grunn av få faste medlemmer, mens en annen gren har en økning på tyve medlemmer. Narvik hadde for eksempel høsten 2004 vel 10 aktive medlemmer, men i 2005 var det gjennomsnittelig 41 % til stede ved søndagsmøtene, det vil si 15 aktive medlemmer, i tillegg hadde de to dåp i løpet av året.²⁰⁹ Tromsø gren består i dag av 23 familier med til sammen 34 individer og av disse er 11 aktive.²¹⁰ Bodø gren som hadde et fremmøte på ca 50 hver gang har nå et fremmøte på ca 40 på grunn av avstanden mellom Bodø og Rognan, og Bodø og Glomfjord. Dette prøver Bodø gren å følge opp ved å fordele misjonærressursene sine på følgende måte; De har for tiden to unge misjonærer som jobber med misjonering og undervisning, og et eldre ektepar som er heltidsmisjonærer som jobber med oppfølging av de medlemmene som bor langt unna og ikke kan komme så ofte på møtene. Og nå når Misjonen i Oslo sammen med grenene har kommet til en ordning om konferanser i Nord-Norge, har de en enda større mulighet til å holde aktiviteten og samholdet oppe i et samarbeid mellom grenene.

Litteraturliste

Bibelen. Det Norske Bibelselskap. Oslo 1978.

Arrington, Leonard J. og Bitton, Davis (1979). *The Mormon experience: A history of the Latter-day Saints*. Vintage Books, New York.

The Book of Mormon. Another Testament of Jesus Christ. The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints. Salt Lake City, USA 1981

Davies, Douglas J. (ed.) (1996). *Mormon identities in transition*. Cassel, London.

Davies, Douglas J. og Drury, Clare (1997). *Themes and issues in Christianity*. Cassel, London.

Davies, Douglas J. (2000). *The Mormon Culture of Salvation: Force, grace and glory*. Ashgate, Aldershot.

Davies, Douglas J. (2003). *An introduction to Mormonism*. Cambridge University Press, Cambridge.

The Doctrine and Covenants of The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints. The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, Salt Lake City, USA 1981

²⁰⁹ Informasjon gitt av grenspresident Steinar Lorentzen.

²¹⁰ Informasjon gitt av grenspresident Ned Johnson.

- Glad, Johnnie (2004). *The Mission of Mormonism in Norway 1851-1920: A study and analysis of the reception process*. Høgskolen i Stavanger, Stavanger.
- Kvale, Steinar (2001). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Norsk Forlag AS, Oslo.
- McCutcheon, Russel T. (ed.) (1999). *The Insider / Outsider Problem in the Study of Religion*. Cassel, London og New York.
- McGuire, Meredith B. (2002). *Religion. The Social Context*. 5.ed. Wadsworth Thomson Learning, Belmont, California, USA.
- Mediainformasjon. Kirken i Norge. Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige*, Oslo 2000
- Molland, Einar (1976). *Kristenhetens kirker og trossamfunn*. Gyldendal Norsk Forlag, Oslo.
- Mullen, Robert (1971). *Mormoner*. Branner og Korch, København
- The Pearl of Great Price*. The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, Salt Lake City, USA 1981
- Rambo, Lewis R. (1993). *Understanding Religious Conversion*. Yale University Press, New Haven og London.
- Ramstad, Mette (1992). *Messages of the Mormon missionaries to the Polynesians in the last century. With preliminary references to native's responses and motives for conversion*. Hovedoppgave i religionsvitenskap. Universitetet i Bergen, Bergen.
- Ramstad, Mette. (2003). *Conversion in the Pacific. Eastern Polynesian Latter-day Saints' conversion accounts and their development of a LDS identity*. Høyskoleforlaget, Kristiansand.
- Ytrehus, Line Alice (red.) (2001). *Forestillinger om "Den Andre". Images of Otherness*. Høyskoleforlaget, Kristiansand.

Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsbrev

Til grenspresidenten

Jeg er en mastergradsstudent ved Universitetet i Tromsø, Samfunnsvitenskapelig fakultet, Institutt for Religionsvitenskap, som ønsker å komme i kontakt med medlemmer av Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige.

Grunnen for dette er at jeg ønsker å skrive mastergraden min om Mormonerkirkens medlemmer i Nord-Norge. Jeg har valgt å forholde meg til menighetene i Bodø, Harstad / Narvik og Tromsø, og håper derfor at dere vil være interesserte i å hjelpe meg.

Formålet er å få økt kunnskap om mormonerkirkens medlemmer og dens misjonering i Nord-Norge. Det er allerede gjort en del studier på kirken i Sør-Norge, men aldri her i nord.

Jeg ønsker å benytte personlige intervjuer med kirkens medlemmer for å innhente de opplysningene jeg trenger i oppgaven min. Opplysningene jeg trenger, vil være om medlemmenes bakgrunn, deres relasjon til menigheten, andre menigheter og misjoneringen. Alle intervjuene vil bli tatt opp på lydbånd som slettes ved prosjektslutt. Alt datamaterialet vil bli anonymisert ved prosjektslutt. Jeg som forsker er underlagt taushetsplikt, og alle data vil derfor bli behandlet konfidensielt. I tillegg er prosjektet meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS. Prosjektet skal være avsluttet innen utgangen av 2005.

Det jeg ønsker din hjelp med, er å finne et utvalg av medlemmer som vil være med i undersøkelsen, og som du kan sette meg i kontakt med. Jeg bor på Melbu i Vesterålen og vil derfor sende et informasjonsskriv med samtykkeerklæring til de aktuelle i utvalget der jeg ber om å få fastsatt en dag eller flere til å gjøre intervjuene. Jeg sender ved kopi av disse til deg. Det er helt frivillig å delta, og alle kan trekke seg på hvilket som helst tidspunkt, selv etter at intervjuet er gjort. Å trekke seg medfører verken erstatnings- eller begrunnelsesplikt, eller andre konsekvenser.

Jeg håper å kunne komme i gang med intervjuene så fort som mulig, og jeg ville derfor vært svært takknemlig hvis du kunne tatt dette opp så snart som mulig i menigheten. Jeg sender ved brevene til de du velger ut, slik at du kan gi dem ut til dem, og de kan ta kontakt med meg direkte.

Hvis du har spørsmål, må du bare ta kontakt med meg eller min veileder, professor Øyvind Norderval ved Universitetet i Tromsø, tlf 77 64 64 13.

På forhånd takk og med vennlig hilsen

Marianne Bodin Aanderbakk
Strandgata 48
8445 Melbu
76 15 90 99 / 91 86 75 85

Vedlegg 2: Informasjonsbrev

Til medlemmene av utvalget.

Jeg er en mastergradsstudent ved Universitetet i Tromsø, Samfunnsvitenskapelig fakultet, Institutt for Religionsvitenskap, som ønsker å komme i kontakt med medlemmer av Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige.

Grunnen for dette er at jeg ønsker å skrive mastergraden min om Mormonerkirkens medlemmer i Nord-Norge. Jeg har valgt å forholde meg til menighetene i Bodø, Harstad / Narvik og Tromsø, og håper derfor at dere vil være interesserte i å hjelpe meg.

Formålet er å få økt kunnskap om mormonerkirkens medlemmer og dens misjonering i Nord-Norge. Det er allerede gjort en del studier på kirken i Sør-Norge, men aldri her i nord.

Jeg ønsker å benytte intervjuer med kirkens medlemmer for å innhente de opplysningene jeg trenger i oppgaven min. Opplysningene jeg trenger, vil være om medlemmenes bakgrunn, deres relasjon til menigheten, andre menigheter og misjoneringen. Alle intervjuene vil bli tatt opp på lydbånd som slettes ved prosjektslutt. Alt datamaterialet vil bli anonymisert ved prosjektslutt. Jeg som forsker er underlagt taushetsplikt, og alle data vil derfor bli behandlet konfidensielt. I tillegg er prosjektet meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS. Prosjektet skal være avsluttet innen utgangen av 2005.

Det er helt frivillig å delta, og du kan trekke deg på hvilket som helst tidspunkt, selv etter at intervjuet er gjort. Å trekke seg medfører verken erstatnings- eller begrunnelsesplikt, eller andre konsekvenser.

Jeg har lagt ved en samtykkeerklæring der jeg også har satt opp noen dager der jeg har anledning til å komme og gjøre intervjuene. Dette har jeg gjort fordi jeg bor på Melbu i Vesterålen og må derfor planlegge reise og opphold. Jeg har også lagt ved frankert konvolutt og håper du vil returnere den så snart som mulig.

Hvis du har spørsmål, må du bare ringe meg eller min veileder, professor Øyvind Norderval ved Universitetet i Tromsø, tlf 77 64 64 13.

Med vennlig hilsen

Marianne Bodin Aanderbakk
Strandgata 48
8445 Melbu
76 15 90 99 / 91 86 75 85

Vedlegg 3: Samtykkeerklæring

I anledning min intervju-undersøkelse for mitt mastergradsprosjekt, ber jeg deg om å signere denne samtykkeerklæringen.

Her gir du meg ditt skriftlige samtykke til at jeg kan få intervju deg og bruke de opplysningene du gir meg i min oppgave.

Selv om du har skrevet under på dette, kan du når som helst trekke deg fra intervjuet.

Dette gjelder både før og etter at intervjuet er gjort. Du kan da også velge om intervjuet kan brukes av meg eller ikke.

Hvis du har spørsmål om undersøkelsen og intervjuene, kan du ta kontakt med meg.

Med vennlig hilsen

Marianne Aanderbakk Bodin.

Vedlegg 4: Intervjuguide

Bakgrunnsinformasjon

Kjønn.....
Alder.....
Sivilstatus.....
Barn.....
Bosted

Hvor lenge har du vært medlem av kirken?.....
Hva er din rolle i menigheten?.....

Misjonering

Hvordan ble du medlem av kirken?.....
.....
.....
Hvor bodde du da?.....
Hva synes du om den store utskiftningen av misjonærer i ditt distrikt?.....
.....
.....
Hvordan vil du beskrive forholdet mellom misjonærene og menigheten din?.....
.....
.....
Klarer dere å bli fortrolige med misjonærene på så kort tid med tanke på de oppgavene misjonærene har i menigheten din?.....
Har du vært ute som misjonær?.....
Har noen i din familie vært ute som misjonærer eller er det noen som vurderer og dra ut som misjonærer?.....
.....

Kjenner du noen som har vært ute som
misjonærer?.....

Støtter du noen som er ute som misjonærer
økonomisk?.....

Samfunnet

Da menighetene er relativt små, ønsker jeg å få vite litt om personenes
samfunnsmessige engasjement.

Har menigheten din noe kontakt med andre kristne menigheter i
nærmiljøet?.....

Hvis ja,
hvilke?.....

Hvordan vil du beskrive kontakten mellom din menighet og de andre menighetene i
nærmiljøet?.....

.....

Hvis nei,
hvorfor?.....

Hva gjør dette med din menighet, føler dere dere
isolert?.....

Hvordan vil du beskrive kontakten mellom medlemmene i din
menighet?.....

.....

Er dere sosiale med hverandre utenom de faste
møtetidene?.....

Vil du si at du tilbringer mer tid sammen med andre i din menighet enn med
utenforstående på
fritiden?.....

.....

Hvis ja,
hvorfor?.....

Hvordan tror du utenforstående ser på din menighet og din
tro?.....

.....

.....

Føler du noensinne at troen din kommer i konflikt med samfunnet rundt?.....

.....

Er det noen verdikonflikter du vil nevne mellom din kirke og samfunnet, hva dette evt. går på, - etiske, politiske o.a. problemstillinger?.....

Hvis barn: Hvordan opplever barna møtet mellom sin tro og skolen?.....

Bli det konflikter i forhold til faget kristendoms kunnskap med religions- og livssynsorientering?.....

.....

Hvordan vil du beskrive kontakten mellom din menighet og de andre mormonske menighetene her i nord?.....

Har du personlig kontakt med personer i de andre menighetene?.....

På hvilken måte?.....

Vedlegg 5: Spørsmålsskjema til grenspresidentene

1. Når ble grenen etablert?
2. Hvordan ble den etablert?
3. Hvor stor gjennomsnittelig vekst har grenen?
4. Hvis veksten stagnerer, hva er så hovedgrunnen for dette etter din mening?
5. Hvis flytting, hva er så hovedgrunnen for at medlemmene flytter?
6. Kan grenen, etter din mening, gjøre noe for å øke veksten i grenen?
7. Hvor mange medlemmer i snitt kommer på møtene?
8. Hva er høyest antall medlemmer i grenen noensinne?
9. Hvem blir medlem av grenen?
10. Har det noensinne vært konflikter mellom grenen og andre kristne menigheter i Bodø, Harstad/Narvik eller Tromsø?

Vedlegg 6: Spørsmål til misjonærene.

1. Hvordan styres misjonen?
2. Hvor mange steder har dere vært misjonærer?
3. Hva er deres rolle i grenen?
4. Er deres rolle i den nordnorske grenen annerledes enn i grenene i sør?
5. Hvordan går dere frem for å få undersøkere?
6. Merker dere forskjell på nordnorske undersøkere og undersøkere sørfra eller utenlandske undersøkere?
7. Hvordan ser en vanlig dag ut for dere?
8. Hva slags mennesker ser dere etter når dere er på utkikk etter undersøkere?
9. Hvordan trives dere i de nordnorske grenene?
10. Hvor mange undersøkere er det i Tromsø i dag?